

דברי הכנסת

הישיבה המאה-וארבעים של הכנסת הארבע-עשרה

יום שני, י' בחשוון התשנ"ח (10 בנובמבר 1997)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:00

תוכן העניינים

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
שאלות ותשובות
תנאי הבטיחות בשכונת רמת-שלמה בירושלים
התוכניות לקראת שנת 2000
הסתננות עובדים זרים לארץ
הענקת אזרחות ישראלית
שירותי ההצלה בחופי תל-אביב
רחצה נפרדת בבריכת השחייה בקריית-אתא
הסדר חופי רחצה לציבור הדתי
ידיעה בדבר קניסת בעלי עסקים בבני-ברק בגין הימצאות אשפה
שימוש בקרוונים ובמבנים חקלאיים למגורים במשקים
הקצאת מגרש לבית-הכנסת ברמת-דניה
סירוב מפעילי בריכות שחייה לאפשר כניסת ילדי תסמונת דאון
חיבור מבנים בלתי חוקיים לרשת החשמל
אתיופים נוצרים
הקצאת שטח לתלמוד-תורה "נראה אור" באופקים
תקנות משרד הפנים לקבלת אשרת כניסה לישראל
שטח בית-ההבראה "שפרינצק"
הענקת אזרחות ישראלית לתושבת באר-שבע
חוף "שרתון" בתל-אביב
שיעור מקרי ההתאבדות בקרב בני נוער
בסל הבריאות HIV הכללת תרופות לנושאי נגיף ה-
התפרצות מחלת הצהבת בבני-ברק
אכיפת החוק בנוגע לפרסום סיגריות
התפשטות נגיף דלקת קרום המוח מעזה לישראל
העברת מעבדת קופת-חולים כללית מנצרת לטבריה
תמותת תינוקות ערבים במדינה
תנאי העבודה של נציבות הקבילות לחוק ביטוח בריאות ממלכתי
כניסת ילדים נכים לבריכות שחייה
ביקורי חולים בבתי-חולים במוצאי-שבת
הכרת משרד הבריאות במעמדם של עובדים פלסטינים
במרכז הרפואי "זבולון" CT מכשיר
תרופות לנשאי איידס
אשפוז כפוי בבית-חולים פסיכיאטרי
תקנות בדבר שעות עבודה ומנוחה לרופאים ולמנתחים
מסלול לימודים לקבלת תואר בהפרעות בתקשורת

טיפול משרד הבריאות בדוחות על רשלנות רפואית
העברת פצועי תאונות דרכים לבתי-חולים בקרבת בתיהם
הגדלת מספר המיטות ביחידות לטיפול נמרץ
תחנות מגן-דוד-אדום ביש"ע ובבקעת-הירדן
הצעת חוק רישוי עסקים (תיקון מס' 15), התשנ"ח–1997
(קריאה ראשונה)
הצעת חוק להסרת מפגעי גז ראדון, התשנ"ז–1997
(קריאה ראשונה)
כ' בתמוז: הרצל, ציונות ויהדות
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
כ' בתמוז: הרצל, ציונות ויהדות
בצורת בענף הזית

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' בן-צור:

אני פותח את ישיבת הכנסת, היום, יום שני, י' בחשוון התשנ"ח, 10 בנובמבר 1997.

הודעה למזכיר הכנסת. בבקשה.

מזכיר הכנסת א' האן:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק להסדרת השימוש בחלקי רכב משומשים (הוראת שעה), התשנ"ח-1997.

לדיון מוקדם – הצעת חוק-יסוד: נשיא המדינה (תיקון – הצבעה גלויה), מאת חברי הכנסת אברהם הירשזון ודוד מגן; הצעת חוק-יסוד: נשיא המדינה (תיקון – הודעה ברשומות), מאת חבר הכנסת אברהם הירשזון; הצעת חוק מימון מפלגות (מימון בחירת ראש ממשלה), התשנ"ח-1997, מאת חברי הכנסת משה שחל ורענן כהן; הצעת חוק ההסגרה (תיקון – תושבות קבע כסייג להסגרה אזרחית), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת אמנון רובינשטיין; הצעת חוק הקבלת הסמכה לרבנות לתואר אקדמי, התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת אברהם רביץ; הצעת חוק-יסוד: הצבא (תיקון – תנאי למינוי ראש המטה הכללי), מאת חברי הכנסת אברהם הירשזון ודוד מגן; הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – הארכת זמני הכנסים), מאת חבר הכנסת אופיר פינס-פז; הצעת חוק המפלגות (תיקון – הבטחת ייצוג), התשנ"ח-1997, מאת חברת הכנסת נעמי חזן; הצעת חוק המתנדבות לשירות לאומי, התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק ההסגרה (תיקון – הקמת ועדת הסגרה), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת אופיר פינס-פז; הצעת חוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל (תיקון – מושב לשכות השרים), מאת חבר הכנסת אלכסנדר לובוצקי; הצעת חוק ההסגרה (תיקון – סייג להסגרת אזרחים), התשנ"ח-1997, מאת חברת הכנסת ענת מאור; הצעת חוק הרשויות המקומיות (ערר על קביעת ארנונה כללית) (תיקון – תשלום בזמן הליך ערר), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת אפי אושעיה; הצעת חוק מועצת יחד, התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת אלכסנדר לובוצקי.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו עוברים לשאלות ותשובות. שר הפנים, בבקשה.

תנאי הבטיחות בשכונת רמת-שלמה בירושלים

חבר הכנסת י' כהן שאל את שר הפנים ביום כ"ה בתמוז התשנ"ז (30 ביולי 1997):

שכונת רמת-שלמה בירושלים סובלת מתנאי תחבורה ירודים, כאשר מדי יום מתרחשים שם כמעט אסונות, וכמה מקרים אף הסתיימו באסונות של ממש ובמות אנשים, בעיקר פעוטות.

רצוני לשאול:

1. האם מודע משרדך לסכנת הנפשות בשכונה זו?

2. מדוע לא יותקנו פסי הרעדה בשכונה?

תשובת שר הפנים א' סויסה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. כפי שמסר לי ראש עיריית ירושלים, הוא סייר לאחרונה בליווי כל הצוות הבכיר של עיריית ירושלים בשכונה, ועקב מקרוב אחר קצב התפתחותה והטיפול בבעיות השוטפות שלה.

חשוב להדגיש, כי מדובר בשכונה שעדיין נמצאת בשלבי הקמה, ואף יותר מכך – אכלוסה הוקדם, ובשל כך נוצרו עומסים גדולים בצרכים תשתיתיים, והעירייה ומשרדי הממשלה עושים את המקסימום האפשרי במגבלות הזמן והתקציב.

בעיות התחבורה בשכונה ידועות לעיריית ירושלים, וזו מטפלת בהן באופן אינטנסיבי ורציף.

התוכניות לקראת שנת 2000

חבר הכנסת י' כץ שאל את שר הפנים ביום כ' בסיוון התשנ"ז (25 ביוני 1997):

רצוני לשאול:

1. כיצד נערך המשרד לקראת שנת 2000?

2. האם יש עבודת מטה מסודרת?

3. האם נוצר קשר עם הוויטקן, ובאיזו תדירות?

4. מה הן ציפיות המשרד מבחינת היקף התיירות לשנת 2000?

תשובת שר הפנים א' סויסה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. הנושא שהשאלתא עוסקת בו נמצא בטיפולו של שר התיירות.

משרד הפנים מטפל באישור תוכנית מיתאר ארצית חדשה לנושא התיירות תמ"א/12 – תוכנית מיתאר ארצית. התוכנית הוגשה למועצה הארצית ב-1996 ונמצאת בשלב גיבוש הערות הוועדות המחוזיות.

4-3. העניין מסור לשר התיירות.

הסתננות עובדים זרים לארץ

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את שר הפנים ביום כ' בסיוון התשנ"ז (25 ביוני 1997):

עובדים זרים מסתננים לארץ דרך אוניות טיולים מאוקראינה ומקפריסין ונשארים למטרת עבודה בלתי חוקית. החוק קובע, כי מבקרי יום אחד אינם נדרשים להצטייד מראש באשרת כניסה לארץ.

רצוני לשאול:

1. האם נעשה רישום מדויק לגבי כניסות ויציאות של מבקרי יום?

2. כיצד יפעל משרדך למיגור התופעה?

3. גירוש התיירים פוגע בשם המדינה ובתיירות; האם נשקלה אפשרות התחלת הליכי הביקורת עוד לפני העלייה לאונייה?

תשובת שר הפנים א' סויסה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

כניסת זרים למדינה מתבצעת על-פי נוהלי כניסה המופעלים כיום על-ידי ביקורת הגבולות – משטרת ישראל. אכן, בקרי הגבול בודקים אם ביד הנכנס כתייר אשרה, ואם הוא נכנס ליום אחד אינו זקוק לאשרה. אבל כתוצאה מהעובדה שאירעו לא אחת מקרים שמבקרים ליום אחד לא שבו לכלי השיט שהביאם, מנהלת משטרת ישראל רישום.

1. משטרת ישראל – מערך ביקורת הגבולות היא זו שעושה את רישום מבקרי היום, בעת ירידתם בחוף.

2. משרד הפנים עומד בקשר הדוק עם גורמי המשטרה בנושא, ובמקרים של ספק, מבקשת המשטרה את חוות דעתם של עובדי מינהל האוכלוסין כדי לדעת אם למנוע את ירידתם של אלה החשודים שבאו שלא למטרת תיור.

3. נושא הביקורת בטרם ההגעה לארץ נבדק, ואני מקווה שעם שכלול מערכת המחשוב נוכל לממש כוונה זו.

הענקת אזרחות ישראלית

חבר הכנסת ר' ברונפמן שאל את שר הפנים ביום כ"ז בסיוון התשנ"ז (2 ביולי 1997):

גב' ו"ר – שמה המלא מופיע במקור – נישאה ביוני 1996 לתייר מר ר"ק – שמו המלא מופיע במקור – ואף נולדה להם בת בנובמבר 1996.

רצוני לשאול:

1. האם חושד משרדך בכשרות נישואיהם של הנ"ל, ואם כן – מדוע?

2. משרדך העניק תעודת זהות לבת, נ"ק – שמה המלא מופיע במקור; מדוע לא תוענק אזרחות לאביה?

3. מדוע משרדך מפלה בין נישואי רבנות ל"נישואי פרגוואי"?

תשובת שר הפנים א' סויסה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אכן משרדנו חשד במבקש, כיוון שישהה בארץ באופן בלתי חוקי ובאמצעות נישואין ניתן "להלבין" את ישיבתו.

2. בהתחשב בנאמר בתשובה על שאלה מס' 1, החליטו הגורמים המוסמכים במשרד להעניק למבקש אשרת תושב ארעי, על מנת שניתן יהיה להשתכנע מכנות הקשר בין בני הזוג.

3. להבדיל מנישואים המתבצעים ברבנות, בנישואי פרגוואי קיים חשש בעקבות מקרים שאירעו, שבהם נוצל הליך זה לניצול לרעה של מוסדות המדינה.

שירותי ההצלה בחופי תל-אביב

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את שר הפנים ביום ד' בתמוז התשנ"ז (9 ביולי 1997):

על-פי הידוע לי, המצילים בתל-אביב נוקטים עיצומים זה זמן רב, ומתפעלים רק כשליש מתחנות ההצלה; זאת, בעקבות חילוקי דעות על שכרם ועל תנאי העסקתם בינם לבין עיריית תל-אביב, ולמרות הליך בורות.

רצוני לשאול:

1. האם יש סכנה לחיי אדם בגלל העיצומים?

2. האם נעשים מהלכים לסיים את העיצומים?

3. האם קיימים בחופים המוסדרים שירותי חירום למקרה טביעה, אם כן וחלילה תתרחש?

תשובת שר הפנים א' סויסה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אכן היתה סכנה למתרחצים, שלמרות האיסור להתרחץ ללא נוכחות מציל עשו זאת.

2. התערבתי אישית בסכסוך העבודה שכבר הסתיים.

3. בכל מקרה, שירותי החירום כמגן-דוד-אדום ופיקוח עירוני פעלו במקום.

רחצה נפרדת בבריכת השחייה בקריית-אתא

חבר הכנסת ד' אזולאי שאל את שר הפנים ביום י"א בתמוז התשנ"ז (16 ביולי 1997):

שניים מתושבי קריית-אתא – רצוף בזה מזכרם – נאבקים על קביעת שעות רחצה נפרדות בבריכות השחייה בגבעת-הרקפות ובמרכז-אביבים, שהן בבעלות העירייה.

רצוני לשאול:

1. התורה לעירייה לאפשר שחייה נפרדת גם לתושבים הדתיים?

2. האם יש נהלים בעניין?

3. הייקבעו הוראות לכלל הרשויות ולחייבם להיענות לדרישה כזו כשתהיה?

תשובת שר הפנים א' סויסה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. על-פי חוק הסדרת מקומות רחצה, התשכ"ד–1964 (להלן – החוק), אין לשר הפנים סמכות לקבוע בצו הוראה לעירייה לאפשר שחייה נפרדת – למעט במקומות רחצה שהוכרזו כ"מקום מרפא".

הסמכות בנושא זה נתונה על-פי החוק רק לרשויות המקומיות, הרשאיות לקבוע בחוקי עזר – בין היתר – הוראות בדבר ייעוד מקומות או זמנים לרחצה בלעדית של גברים, נשים וטף.

נפנה לראש הרשות, ובמקרה שמדובר בבריכה עירונית, נבקש לאפשר רחצה נפרדת לאוכלוסייה הדורשת זאת.

הסדר חופי רחצה לציבור הדתי

חבר הכנסת ש' הלפרט שאל את שר הפנים ביום י"א בתמוז התשנ"ז (16 ביולי 1997):

נמסר לי, כי לאחרונה יש בעיות בנושא הסדרת חופי רחצה לציבור הדתי כחוק. בבת-ים קרסה המחיצה, בתל-אביב אין דרכי גישה מתאימות ועוד.

רצוני לשאול:

האם יקפידו הרשויות המקומיות על הסדרת חופי רחצה כנדרש לציבור הדתי?

תשובת שר הפנים א' סויסה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

על-פי חוק הסדרת מקומות רחצה, התשכ"ד–1964 (להלן – החוק), למעט במקומות רחצה שהוכרזו כ"מקום מרפא" אין לשר הפנים סמכות לקבוע בצו הוראות בנושא חופים נפרדים לרחצה.

הסמכות בנושא זה נתונה על-פי החוק רק לרשויות המקומיות, הרשאויות לקבוע בחוק עזר – בין היתר – הוראות בדבר ייעוד מקומות או זמנים לרחצה בלעדית של גברים, נשים וטף.

לקראת תחילת עונת הרחצה נפנה לראשי הרשויות ונפנה את תשומת לבם לנושא זה.

ידיעה בדבר קניסת בעלי עסקים בבני-ברק בגין הימצאות אשפה

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את שר הפנים ביום י"ח בתמוז התשנ"ז (23 ביולי 1997):

העיתון "קול העיר" טוען – רצוף בזה צילום הידיעה – כי עיריית בני-ברק לא מפנה אשפה באזורים שונים, ולעומת זאת קונסת את בעלי העסקים באותו אזור בגין הימצאות אשפה ברחוב.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. אם כן – מדוע לא נאספת האשפה בכל מקום בעיר?

תשובת שר הפנים א' סויסה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה שלילית.

2. נציגי מחלקת התברואה והפיקוח של העירייה דוחים את הטענות שהועלו בעיתון, ולדבריהם – דוחות רושמים רק כאשר הפסולת הוצאה לרשות הרבים בשעות שבהן הדבר אסור.

מוצע למערערים להעלות את טיעוניהם בפני המחלקה המשפטית של שהעירייה, כדי שזו תטפל בהן בהתאם.

שימוש בקרוונים ובמבנים חקלאיים למגורים במשקים

חבר הכנסת ש' שמחון שאל את שר הפנים ביום י"ח בתמוז התשנ"ז (23 ביולי 1997):

בזמן העלייה הגדולה נקבעה הוראת שעה, שאפשרה להציב במשקים קרוונים ולהסב מבנים חקלאיים למבני מגורים לתקופה קצובה. במבנים אלו גרים בני מושבים ועולים חדשים. במועצה לתכנון ולבנייה הוחלט שלא להאריך את תוקף התקנה.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא תפעל המועצה הארצית לפתרון בחוק לכ-3,000 משפחות אלו?

2. מה יהיה הפתרון החלופי?

תשובת שר הפנים א' סויסה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. תוקף התקנות הוארך על-ידי המועצה הארצית לתכנון ולבנייה עד לתאריך 30 ביוני 1997.

ההארכות ניתנו על מנת לאפשר למעוניינים לפתור באופן קבוע את הבעיה על-ידי הפקדת התוכניות. אולם, לצערי, האפשרות לא נוצלה, ובשלב זה אין בכוונתי להמליץ על הארכה נוספת.

בכל מקרה עומדת בפני המעוניינים האפשרות להגיש תוכניות לאישור השימוש.

הקצאת מגרש לבית-הכנסת ברמת-דניה

חבר הכנסת א' דרעי שאל את שר הפנים ביום כ"ה בתמוז התשנ"ז (30 ביולי 1997):

העיתון "יום ליום" מגלה, שהוקפאה החלטת העירייה להקצות מגרש להקמת בית-כנסת בשכונת רמת-דניה בירושלים, בגלל התנגדות קומץ תושבים החוששים "לאופי השכונה" ול"איכות חייהם", כדבריהם. במקום אין בית-כנסת עד כה, וכ-90 איש מבקשים זאת.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. אם הפנייה עומדת בקריטריונים – מינימום 35 בתי-אב המעוניינים בכך – מדוע נשקל למנוע מתן מגרש?

3. היוקם בית-כנסת בשכונה?

תשובת שר הפנים א' סויסה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. כפי שמסר לי ראש עיריית ירושלים, מתנהל בימים אלה תהליך בין העירייה לבין נציגות השכונה על כל זרמיה על מנת להגיע להבנה ולהסכמה בנושא.

סיחב מפעילי בריכות שחייה לאפשר כניסת ילדי תסמונת דאון

חבר הכנסת מ' לוי שאל את שר הפנים ביום כ"ה בתמוז התשנ"ז (30 ביולי 1997):

לתדהמתי, התפרסמה ב-11 ביולי 1997 ב"כל העיר" כתבה על סירוב בריכות השחייה להכניס לתחומן ילדים פגועי מוחין. מבחנה של חברה נאורה הוא ביחסה כלפי אוכלוסיות מוגבלות, אולם מפעילי בריכות מסרו כי הסיבה לדחייה היא מראם הפיזי.

רצוני לשאול:

1. האם כך הדבר?

2. אם כן – מדוע ננקטת מדיניות שכזו?

3. כיצד תמוגר התופעה?

תשובת שר הפנים א' סויסה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

התופעה המצוינת בשאילתא חמורה, ויש לעשות הכול כדי שלא תישנה. לצערי, בשאילתא לא נמסרו פרטים המאפשרים בדיקה וטיפול נקודתי. אם יועברו אלינו הנתונים, יטופל הנושא.

חיבור מבנים בלתי חוקיים לרשת החשמל

חבר הכנסת ג' עזרא שאל את שר הפנים ביום י"ז בתמוז התשנ"ז (22 ביולי 1997):

כיום חיבור לרשת החשמל אינו מהווה עוד שיקול בפני מי שעומד לבנות בית בצורה בלתי חוקית, כיוון שהאפשרות לחיבור פיראטי ופרוביזורי קיימת ונפוצה באין מפריע, דבר המהווה סכנה לתושבים.

רצוני לשאול:

1. לכמה בתים בישראל אין אישור להתחבר לרשת החשמל?

2. כיצד ניתן למנוע ולעצור תופעה זו, כשהאפשרות להריסת אלפי בתים אינה נראית אפשרית?

תשובת שר הפנים א' סויסה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לפי סעיף 157 לחוק התכנון והבנייה, חל איסור לחבר בתים לא חוקיים לרשת החשמל. כיום יש, להערכתנו, בכל הארץ כ-4,500 מבנים קשיחים – בנייה מבלוקים ובטון – ועוד כ-8,400 צריפים; סך הכול כ-12,900 מבנים שאינם מחוברים לרשת החשמל. הנתונים לעיל נכונים לסוף דצמבר 1996.

2. לפי הנחיית הוגשו לאחרונה תביעות נגד חברת החשמל המזרח-ירושלמית בגין חיבור חשמל למבנים בלתי חוקיים, דבר המהווה עבירה על החוק.

כמו-כן נתתי הנחיה להתריע בפני מנכ"ל "בזק" על חיבור מבנים בלתי חוקיים לרשת הטלפונים.

אתיופים נוצרים

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את שר הפנים ביום כ"ה בתמוז התשנ"ז (30 ביולי 1997):

"מעריב" מ-20 במרס 1997 מביא – רצוף בזה צילום הכתבה – את סיפורו של א"י – שמו המלא מופיע במקור – עולה מאתיופיה, הטוען כי אינו יהודי, כי הועלה לישראל בעל-כורחו וכי רצונו לשוב "הביתה".

רצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך על העלאת אתיופים בכפייה בעבר?

2. האם ידוע לכם כי בין העולים יש לא-יהודים?

3. אם כן – בכמה בני-אדם מדובר והאם הם רשומים כיהודים?

תשובת שר הפנים א' סויסה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. למשרדנו לא ידוע על כך.

2. לצערי, חוק השבות כפי שתוקן בשנות ה-70 מאפשר העלאת עולים ומתן זכויות לעולים שאינם יהודים, וזאת רק בשל היותם בנים/בנות, או נכדים/נכדות ליהודים.

אני מקווה שנוכל לתקן עיוות זה ולאפשר חיים משותפים. אולם, על-פי חוק הכניסה, ולא על-פי חוק השבות.

3. אין בידינו נתונים כמבוקש, וברור שלא ניתן לאמוד בוודאות את מספר העולים אשר נרשמו בטעות או בזדון כיהודים אף שאינם יהודים.

הקצאת שטח לתלמוד-תורה "נראה אור" באופקים

חבר הכנסת י' וקנין שאל את שר הפנים ביום כ"ה בתמוז התשנ"ז (30 ביולי 1997):

עיריית אופקים הקצתה שטח בשכונת בן-גוריון להצבת קרוונים עבור תלמוד-תורה "נראה אור", ואחר הצבתם חזרה בה, תבעה לפנות את השטח, ואף פנתה למינהל מקרקעי ישראל להוציא צו פינוי. רצופה בזה ידיעה שפורסמה בעניין זה בעיתון "יום ליום".

רצוני לשאול:

1. האם נכונים הפרטים?

2. היפעל משרדך להשאת הקרוונים במקום?

תשובת שר הפנים א' סויסה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. עיריית אופקים לא הקצתה שטח עבור תלמוד-תורה "נראה אור". היתה כוונה טובה, אך היא לא בוצעה בפועל.

2. עיריית אופקים לא פנתה למינהל מקרקעי ישראל לפנות את הקרוונים. היוזמה לפינוי היתה מטעם מינהל מקרקעי ישראל.

תקנות משרד הפנים לקבלת אשרת כניסה לישראל

חבר הכנסת מ' נודלמן שאל את שר הפנים ביום כ"ה בתמוז התשנ"ז (30 ביולי 1997):

נודע לי, כי ישראלים הרוצים להזמין את קרוביהם ממדינות הגוש המזרחי לשעבר נדרשים להפקיד בבנק ערבות בסך 5,000 ש"ח לתקופה של שנה.

רצוני לשאול:

1. מה הם הנהלים החדשים ומה היא מטרתם?

2. עבור מי חלה חובת המזמין להפקיד ערבות בבנק?

3. האם נבדקה חוקיותם של הנהלים החדשים?

תשובת שר הפנים א' סויסה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. אין מדובר בנוהל חדש. מדובר בנוהל שבא לתת מענה על תופעה שבה נכנסים תיירים לארץ ונשארים בה ללא אשרת שהייה על-פי חוק. הנוהל אינו חל על מי שזכאי לעלייה על-פי חוק השבות. לתשובתי זו מצורף עותק מהנוהל.

3. התשובה חיובית.

שטח בית-ההבראה "שפרינצק"

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את שר הפנים ביום כ"ב באלול התשנ"ז (24 בספטמבר 1997):

עיריית נצרת הודיעה לי, כי בית-ההבראה "שפרינצק", שטחו והאדמה שהוא שוכן עליה, כ-140 דונם, סופחו לתחום שיפוט עיריית נצרת-עילית, למרות היותו בתחום שיפוט נצרת. ועדת החקירה שמינה משרד הפנים דחתה את הבקשה להחזיר את השטח לנצרת בגלל התנגדות משרד הביטחון.

רצוני לשאול:

1. האם משרדך מתנגד להחזרת המתחם הנ"ל לתחום שיפוט נצרת, ומה הם נימוקיו?

2. האם יוחזר השטח לעיריית נצרת?

תשובת שר הפנים א' סויסה:

(לא נקראה, במסרה לפרוטוקול)

2-1. שטח בית-הבראה "שפרינצק" כולל גם שטח צבאי. שטח זה כלול בתחום שיפוט עיריית נצרת-עילית משנת 1976.

עיריית נצרת פנתה למשרד הפנים כדי להרחיב את תחום שיפוט, בשנת 1981 ובשנת 1992; שתי הבקשות כללו את שטח בית-ההבראה "שפרינצק" והשטח הצבאי.

משרד הפנים הקים, בהתאם להוראות החוק, שתי ועדות חקירה שתפקידן היה לבדוק את אפשרות הרחבת תחום שיפוט עיריית נצרת – נצרת-עילית ויישובים שסביבה כמפורט להלן: א. ועדת חקירה בראשות מר משה גלזנר הממונה על מחוז חיפה לשעבר, אשר הגישה את המלצותיה לשר הפנים בשנת 1989; ב. ועדת חקירה בראשות ד"ר יגאל ברזילי, שהגישה את המלצותיה לשר הפנים בשנת 1995.

שתי הוועדות המליצו, לאחר ששמעו את כל הצדדים, שלא לשנות את השיוך המוניציפלי של בית-ההבראה "שפרינצק" והשטח הצבאי. אולם הן המליצו להרחיב את תחום שיפוט עיריית נצרת במקומות אחרים בהיקף של כ-1,500 דונם לצורכי תיירות, תעשייה, מגורים והשלמת מערכת הדרכים.

שר הפנים חתם בתאריך 5 ביוני 1995 על מפת תחום שיפוט עיריית נצרת מורחבת.

הענקת אזרחות ישראלית לתושבת באר-שבע

חבר הכנסת ר' ברונפמן שאל את שר הפנים ביום כ"ה בתמוז התשנ"ז (30 ביולי 1997):

מר י"א – שמו המלא מופיע במקור – מבאר-שבע נישא בנישואי פרגוואי לגברת ג"ג – שמה המלא מופיע במקור – מאוקראינה לפני כשנה.

רצוני לשאול:

1. מדוע משרדך מעכב את מתן האזרחות לגברת ג'?

2. האם נכון שעובדת משרדך, גברת ב"כ – שמה המלא מופיע במקור – גירשה את י"א מלשכתה כאשר ניסה לברר את פשר העיכוב במתן האזרחות?

3. כמה זמן צריכים השניים לחיות יחדיו על מנת שמשרדך יכיר בנישואיהם?

תשובת שר הפנים א' סויסה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הגברת נשוא השאילתא אינה יהודייה, והיא הגיעה לארץ באוגוסט 1995 באשרת תייר – לאחר שבקשה קודמת שלה מפברואר 1993 סורבה – על-פי הזמנת אדם. הנ"ל שהתה בארץ שלא כחוק, מעבר לתקופה שאושרה לה, ובמהלך שהייתה הבלתי-חוקית היא התחתנה עם המזמין בנישואי פרגוואי.

עם זאת, היא שווה בארץ זה כשנתיים שלא כדין. מדיניות המשרד במקרים מעין אלה היא, שעל המבקש השווה שלא כחוק לעזוב את הארץ בטרם תטופל בקשתו. מדיניות זו אושרה פעמים מספר על-ידי בית-המשפט העליון.

לאחר היציאה תטופל הבקשה בהקדם.

2. האדם המוזכר לא גורש. ייתכן שנמסר לו כי עליו לקבל תשובה על פנייתו בלשכה במקום מגוריו.

3. אין פרקי זמן מוגדרים, וכל בקשה מטופלת לגופה.

כפי שנאמר, כל עוד היא לא תעזוב את הארץ, לא תטופל הבקשה.

חוף "שרתון" בתל-אביב

חבר הכנסת מ' גפני שאל את שר הפנים ביום ג' באב התשנ"ז (6 באוגוסט 1997):

על-פי חוק הסדרת מקומות רחצה, חייבת רשות מקומית להסדיר רחצה נפרדת לגברים ולנשים. עיריית תל-אביב מפעילה את חוף "שרתון" כחוף נפרד, בעוד כל רבני העיר קבעו שהחוף איננו נפרד.

רצוני לשאול:

1. האם בהפעלת חוף זה העירייה מבצעת את החוק?

2. אם לא – אילו צעדים ינקוט משרדך על מנת שעיריית תל-אביב תפעיל חוף נפרד באופן שהציבור ישתמש בו?

תשובת שר הפנים א' סויסה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. על-פי חוק הסדרת מקומות רחצה, התשכ"ד-1964 (להלן – החוק), למעט במקומות רחצה שהוכרזו כ"מקומות מרפא", הסמכות בנושא זה נתונה לרשויות המקומיות, הרשאיות לקבוע בחוקי עזר – בין היתר – הוראות בדבר "ייעוד מקומות או זמנים לרחצה בלעדית של גברים, נשים וטף".

מייד כשהתעוררה הבעיה טופל הנושא על-ידי, ואף התקיים הליך משפטי. ובסופו של דבר הוסדר העניין.

לקראת עונת הרחצה בשנה הבאה נעקוב אחר קיום תנאים נאותים המאפשרים רחצה לציבור הדתי.

היו"ר ש' בן-צור:

אדוני שר הפנים, אני מודה לך. אני מזמין את סגן שר הבריאות שלמה בניזרי להשיב על שאלות.

שיעור מקרי ההתאבדות בקרב בני נוער

חבר הכנסת א' יחזקאל שאל את שר הבריאות ביום כ"ז בסיוון התשנ"ז (2 ביולי 1997):

בעקבות פרסומים בדבר הכפלת שיעור ניסיונות ההתאבדות בקרב בני 15-24, רצוני לשאול:

1. כיצד מסביר משרדך את העלייה במספר ניסיונות ההתאבדות?

2. לצד ניתוח סטטיסטי, אילו צעדים אופרטיביים נקטה הוועדה הבין-משרדית המופקדת זה שנים על הנושא?

3. אילו צעדים ינקוט משרדך?

תשובת סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מאז פברואר 1995 הוצא על-ידי ראש שירותי אשפוז במשרד הבריאות נוהל חדש לחדרי מיון, המחייב דיווח על ניסיונות התאבדות. הדיווח מועבר למשרד הבריאות ללא פרטים מזהים. הדבר הביא להגברת הדיווח, והתוצאה, כמובן, עלייה בנתונים.

2. הוועדה הבין-משרדית המופקדת על התמודדות עם אובדנות בני נוער דאגה לכך שהנוהל הנ"ל, מפברואר 1995, יכלול גם התערבות/טיפול במנסים להתאבד. על-פי הנוהל, כל מנסה להתאבד המגיע לחדר המיון בבית-החולים נבדק על-ידי פסיכיאטר ואף על-ידי צוות שכולל גם פסיכולוג ו/או עובד סוציאלי. מתבצעת גם הכרת המשפחה ונעשית הכוונה והפניה של הנער/ה למסגרת טיפולית מתחום בריאות הנפש לפי הצורך והמקרה.

כמו כן, הוועדה שוקדת עתה על תוכנית מניעה באמצעות הכשרת המטפלים בנוער בתחומי השתייכותם, כמו למשל במסגרת עבודה – נוער עובד ולומד – וחינוך.

3. המשרד ימשיך לשפר את הדיווח מחדרי המיון, ידאג להפעלת החלק ההתערבותי/הטיפולי שבנוהל, וימשיך להקים תוכניות מניעה באמצעות הוועדה הבין-משרדית ולחקור את היקף התופעה ברמה הלאומית, ולא רק בכל משרד או תחום בנפרד.

בסל הבריאות HIV הכללת תרופות לנושאי נגיף ה-

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר הבריאות ביום ד' בתמוז התשנ"ז (9 ביולי 1997):

תרופות חיוניות רבות שהוכיחו עצמן כיעילות בטיפול במחלת האיידס אושרו ונמצאות בשימוש.

רצוני לשאול:

1. מדוע אין נכללות תרופות אלו בסל הבריאות?

2. כיוון שהשימוש בתרופות מצמצם את ההוצאות ואת עלויות האשפוז וטיפולים רפואיים גלויים, ובכך יחסוך כסף רב לאוצר המדינה – האם יכללו התרופות הנ"ל בסל הבריאות?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

1. חוק ביטוח בריאות ממלכתי קבע, כי קופות-החולים צריכות לספק את התרופות שניתנו בטרם כניסת החוק לתוקף.

בהתאם לחוק, תרופות חדשות אשר לא ניתנו בעבר, ואשר מעלות את עלות סל השירותים שנקבע על-פי החוק, צריכות לקבל את אישור הממשלה ומשרד האוצר, אשר צריך אף לתקצבן.

משרד הבריאות מכיר בחיוניות ובצורך להכללת התרופות לטיפול באיידס, כך שכל המבוטחים הזקוקים להן יוכלו לקבלן, ופנה למשרד האוצר בבקשה להכללתן. בקשה זו טרם נענתה בחיוב.

2. כיוון שהתרופות לטיפול באיידס הן חדשות, טרם נעשתה בדיקת עלות/תועלת של השימוש בתרופות – זאת לאור מיעוט הנתונים הדרושים לחישובים אלה. לפיכך לא ידוע אם התרופות אכן חוסכות עלויות. על פניו, ייתכן שהשימוש בתרופות רק יגדיל עלויות, שכן הוא יאריך משמעותית את תוחלת החיים של המשתמשים, ולכן מספר שנות השימוש בתרופה למשתמש יגדל לאין ערוך, ובהכפלת שנות השימוש יגדלו אף העלויות. עם זאת, שיקולי החיסכון במתן טיפולים אלה צריכים להיות שוליים מאוד לנוכח השפעתם המשמעותית על תוחלת החיים.

היו"ר ש' בן-צור:

שאלה נוספת לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, יעילות הטיפול בתרופות אלה כבר הוכחה בארצות אחרות, לכן אנחנו לא צריכים להמציא את הגלגל. אני חושבת שזה מוסכם גם על המומחים במשרד הבריאות.

יש לנו בעיה מאוד רצינית: אם אנחנו לא מסוגלים לעדכן את הסל בתרופות חדשות, בעצם בעתיד הלא-רחוק, אדוני סגן השר, פתאום נהפוך ממדינה מתקדמת בתחום הבריאות למדינה מפגרת בתחום הבריאות. אני חושבת שפה נחוץ מהפך מאוד רציני בקשר לעדכון של סל הבריאות, במיוחד בנושא התרופות.

אני גם רוצה לומר, אדוני, שלשמחתנו, מגפת האיידס פגעה במדינת ישראל יחסית פחות מאשר במדינות אחרות, לכן יש לנו אפשרות להיאבק בה כאשר היא עדיין בתנאים נשלטים. אני חושבת, שככל שהתרופות שיינתנו לחולי האיידס תהיינה מועילות יותר, נוכל גם לדעת יותר על חולי האיידס. אתה יודע שחולי האיידס לפעמים לא פונים, כי הם אומרים: מה זה יעזור, הרי ממילא גורלנו נחרץ. ואז אנחנו גם לא יכולים למנוע המשך הידבקות, שהיא בעצם המטרה הכי חשובה – מניעת מחלת האיידס. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני מסכים עם דבריה. אשמח מאוד אם במודעות הציבורית אכן יהיו הדברים ברורים יותר ונוכל להגדיל את הסל ולהכניס יותר תרופות למניעת מחלת האיידס ולטיפול בה. מובן שהכול תלוי היום באוצר, שלצערי הרב הולך ומקצץ, ואינו מאפשר לנו להגדיל ולהרחיב את סל הבריאות, אלא כתוצאה מחוק ההסדרים החדש אנחנו עוד עלולים להיפגע, ואפילו תרופות נוספות שקיימות היום עלולות להיפלט מן הסל. אבל את החשבון עם נושא התקציב נעשה בהזדמנות ראשונה, וזה בדיוק מה שרציתי שתעלי, חברת הכנסת גוז'נסקי. את ראויה לכל המחמאות והשבחים על מאבקך למען טיפות-החלב, או התחנות לאם ולילד, שלצערי הרב, עכשיו, כתוצאה מחוק ההסדרים המוצע, שעבר בקריאה ראשונה, עלולות להיפגע קשות מאוד, וכך גם כל נושא המניעה במדינת ישראל.

לא אבטיח ולא אקיים, אלא אבטיח ואקיים בעזרת השם, שחוק ההסדרים לא יעבור במתכונתו הנוכחית בקריאה שנייה ושלישית אם נוציא את הרפואה המונעת ממשרד הבריאות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

ודאי. אם נוציא את הרפואה המונעת ממשרד הבריאות ונעבירה לקופות-החולים. אנחנו יודעים בדיוק מה יהיה סדר העדיפויות כאשר יעמוד בפניהם הצורך להחליט בין ניתוח לבין בדיקה או חיסון לילד או ילדה במדינת ישראל. בהמשך לשיחתנו, אני מבטיח לך שננהל מאבק קשה מאוד בנושא זה.

היו"ר ש' בן-צור:

אדוני, אם תרשה לי, אבקש את סליחתך. אתה יודע שאני לא מתערב הרבה כיושב-ראש, אבל אשר לנושא הכללת התרופות – לפי מה שקורה היום במערכת הבריאות, מוציאים תרופות מהסל והמצב חמור ביותר, במיוחד בקבוצה של המבוגרים. המצב חמור מאוד.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני רוצה רק להוסיף, שלצערי הרב חוק ביטוח בריאות ממלכתי היה אמור לשפר את מצבם של החולים במדינת ישראל וכן של כל האוכלוסייה. אבל יום-יום אנחנו רואים את מדיניות האוצר, שלצערי הרב הולכת ומכרסמת בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, והאזרחים רק הולכים ונפגעים. כתוצאה מחוק ההסדרים המוצע, האזרחים במדינת ישראל, ודאי משכבות המצוקה, ודאי מעיירות הפיתוח וודאי מהיישובים הבדואיים ובמגזר הערבי, כל אלה אכן ייפגעו. אני חושב שאנחנו, כל חברי הכנסת, נצטרך להיאבק. כמובן, יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, חבר הכנסת מקסים לוי, יסייע בידינו בנושא הזה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה לסגן השר. ברשותך, הרשה לי לחזור לשאילתא מס' 1359, של חבר הכנסת אברהם יחזקאל, בנושא שיעור ההתאבדות בקרב בני הנוער. אני מבקש את תשובתך.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

(קורא את התשובה על שאילתא מס' 1359, ראה לעיל.)

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם יחזקאל. בבקשה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אני מודה לך על שהואלת לתת לי תשובה ראויה.

ברשותך, אדוני סגן השר, הכנתי את השאילתא הזאת, כדי לשאול אותך שאלה שהיא אולי לא בתחומך, אבל אני מציע לך הצעה, ברשותך. אני יודע שיש נושא שהוא חסוי ולא ראוי לגעת בו הרבה. אבל, מי מאתנו לא נתקל בימי חייו בתופעה הזאת של נוער, צעירים שמתאבדים בתקופת הנעורים? אני מבקש לשאול: האם יש בכוונתכם לקיים מגעים עם משרד הביטחון, על מנת לדעת ולגעת בסוגיה הזאת של התאבדויות בתקופת הצבא? מדוע אני שואל? – כי נתקלתי במקרים לא מעטים שבהם טוענים שתופעה זו של התאבדות בצבא נובעת מבעיות אישיות ונפשיות שהיו טרם גיוסו לצבא של אותו צעיר שניסה להתאבד. לכן, אני חושב שחייב שיהיה קשר כלשהו למספר ההתאבדויות טרם הגיוס לצבא, ושיהיה לכם קשר כלשהו לעניין הזה. אחרת נימצא בבעיה. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

כמו שאמרתי, אני חושב שהיה אולי ראוי באמת לקיים דיון יותר רחב בשאלה: מדוע בני נוער מתאבדים היום בהיקף כל כך רחב, האם אין פה כשל חברתי שלנו במדינת ישראל, כאשר אנחנו רואים בני נוער רבים שהולכים ומתאבדים? אתה יודע מה הדבר המעניין? – הדבר המעניין הוא, שחלק גדול מההתאבדויות הוא של בני טובים שלא חסר להם כלום.

אברהם יחזקאל (העבודה):

סגן השר בניזרי, האם יש לכם נתונים? האם אפשר לומר, שבמגזר החילוני מספר המתאבדים גבוה יותר ממספרם במגזר החרדי?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

זה ברור. הנתונים הם ברורים. לי אין פה מספרים אתי, כמובן. אבל זה ברור. ברור שיש פחות מקרי התאבדות, וכמעט שלא תמצא מקרי התאבדות במגזר החרדי, למשל. זאת אני יכול להגיד לך מקרוב ומידיעה ברורה בנושא. אין לי פה, כמובן, שום מטרה פוליטית. הנתונים הם נתונים שמדברים בעד עצמם.

אני חושב, שבחברה שלנו, ככל שהיא מתקדמת יותר, יותר ויותר הורים מחפשים עניין, והופכים להיות מה שנקרא קרייריסטים. זה מביא להזנחת הילד. הם אומרים לו כל היום: שב מול הטלוויזיה, תצפה בסרטים, ומשאירים אותו בבדידותו הרבה. כך מועקתו אכן הולכת וגדלה. יש עוד דברים רבים, שחושפים את הנער בטרם גילו לחיי מין מוקדמים. לדעתי – ושוב, זו רק דעתי, ואני מביע אותה בלי קשר לתפקידי כסגן שר הבריאות – כל הגורמים הללו מצטברים יחד ואכן פוגעים בנפש הילד, מה שמביא אותו לאחר מכן למעשים נוראיים. אבל, אמרתי שצריך לקיים על הנושא הזה דיון הרבה יותר רחב ומקיף. אין לי נתונים מספריים שאוכל לתת לך.

אברהם יחזקאל (העבודה):

האם יש לכם קשר עם משרד הביטחון?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אין לי קשר, אבל בקשתך נרשמה. אנחנו נבדוק אם אפשר ליצור באמת את הקשר ואת הזיקה בין התקופה של לפני הצבא לבין תקופת השירות בצבא. שאלתך תיבדק, ואשתדל לענות לך.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

התפרצות מחלת הצהבת בבני-ברק

חבר הכנסת ש' הלפרט שאל את שר הבריאות ביום י"א בתמוז התשנ"ז (16 ביולי 1997):

לאחרונה היו התפרצויות של מחלת הצהבת בכל הארץ, ובעיר בני-ברק בפרט. משפחות מרובות ילדים סובלות מאוד מהתפרצות המחלה. ד"ר יצחק שוחט, מנהל המרכז לבריאות הילד, אומר: "בני-ברק מוצפת צהבת. המצב הוא בגדר טירוף של ממש".

רצוני לשאול:

1. האם מודע משרד הבריאות לעובדת התפרצות מחלת הצהבת בבני-ברק?

2. האם יפעל משרדך למימון חיסון פעיל של תושבי העיר?

3. האם פועל משרדכם לשיפור תנאי הניקיון וההיגיינה, במטרה לעצור את התפשטות המחלה?

4. מה ייעשה כדי למנוע הישנות מחלות מידבקות אלו?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני חושב שאת התשובה על השאלתא הזאת אני יכול לשלוף בכל פעם מחדש. לפחות כשמונה פעמים, מאז אני מכהן כסגן שר הבריאות, נשאלה השאלתא הזאת ואני דן בה. נושא השאלתא הוא התפרצות מחלת הצהבת.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אתה יכול לענות גם בעל-פה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

כ.

1. משרד הבריאות מודע להתפרצות מחלת הצהבת בבני-ברק. מדי חודש מדווחים למשרד הבריאות A-50 מקרים של דלקת מסוג

ניתן באופן מקורי כחיסון של לפני חשיפה למחלה, והוא 2A. החיסון הפעיל כנגד דלקת כבד מסוג עדיין אינו מקובל כחיסון שבשגרה בשום מדינה בעולם. חיסון זה, כטיפול בעת התפרצות, הוכח בקהילות קטנות מאוד ומוגדרות, אך לא לביצוע באוכלוסייה כה גדולה או כה מורכבת כמו בני-ברק. בינתיים חלק גדול של האוכלוסייה מחוסן עקב החשיפה להתפרצות, ומידת יעילות החיסון אינה ברורה, מה גם שעלותו גבוהה ביותר. מסיבה זו תושבי בני-ברק אינם מחוסנים בחיסון הפעיל. אך מי שנזקק, מקבל את החיסון הסביל.

עם זאת, בארץ כבר מתקיימים היום – וזה חידוש בתשובה – דיונים מקצועיים לגבי אפשרות הכנסתו של חיסון זה לשגרת חיסונים. אם וכאשר יוחלט על הכללתו של החיסון בשגרת החיסונים, יהיה צורך להיערך לכך מבחינה תקציבית, וזאת בשל עלותו הגבוהה של החיסון.

אומר במאמר מוסגר, וזה קשור לתשובה הראשונה שהשבתי לחברת הכנסת גוז'נסקי, שאם חלילה וחס שירותי המניעה והחיסון של טיפות-החלב יועברו לקופות-החולים, אפשר לשכוח אפילו מרעיון כזה. קשה לי להאמין שקופות-החולים אכן ירצו ויעשו דבר כזה.

3-4. לשכת הבריאות המחוזית בתל-אביב נערכה בכוחות מתוגברים, במטרה להביא לחינוך האוכלוסייה, לשיפור תנאי ההיגיינה בבתים, במעונות ובגני-הילדים. מניעת הישנות של התפרצויות מסוג זה אפשרית רק בשיתוף פעולה של האוכלוסייה בשמירת ההיגיינה.

היו"ר ש' בן-צור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת הלפרט.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אדוני, סגן השר, אני מודה לך על התשובות. אבל מדברי התשובה שלך יוצא שאתם מודעים להתפרצות של מחלת הצהבת בעיר בני-ברק. בסך הכול, מה שמונע מכם לעשות את החיסון לכלל האוכלוסייה זה המחיר הגבוה של החיסון. אני רוצה לשאול: האם יכול להיות שבעיר ברוכת ילדים, כאשר קיימת סכנה של התפרצות המחלה, לא יינתן החיסון המבוקש בגלל העלות הכספית?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אדוני, חבר הכנסת הלפרט, קודם כול, את שאלתך כתבת לאחרונה. השאילתא הזאת כבר הופיעה אצלי כשמונה פעמים בשנה האחרונה, כי זוהי תופעה מקובלת, ולאו דווקא בבני-ברק. גם במקומות אחרים יש התפרצויות של המחלה. אולי במקומות אחרים ההתפרצות היא לא באותו היקף כמו בבני-ברק.

בפעם שעברה, כשחבר הכנסת גפני וחבר הכנסת פנחסי שאלו את השאלה, אמרתי שאני מוכן ללכת אתכם יחד לראש הממשלה, למשרד האוצר. אצלנו במשרד הבריאות אי-אפשר לתת את התקצוב לנושא הזה, כי העלות גבוהה ביותר. בוא נלך יחד פגישה, נלך לשר האוצר וננסה להשיג ממנו את התקציב הספציפי לחיסון של כל תושבי בני-ברק. אבל בינתיים, עד אז – ואמרתי והסברתי בתשובה – אחת הסיבות להתפרצות המחלה היא חוסר היגיינה, ולפעמים צריך להשקיע יותר בהסברה בכל הנוגע לשמירת ההיגיינה בבני-ברק.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה, אדוני סגן שר הבריאות.

נסים דהן (ש"ס):

אם המחלה תתפרץ, משרד הבריאות ישלם פי עשרה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני אסביר לך נקודה מאוד חשובה שהזכרת, חבר הכנסת דהן. כולנו מסכימים שמניעה היא הדבר החשוב ביותר בבריאות. אתה יודע כמה משקיע משרד הבריאות במדינה במניעה? נדמה לי ש-4% – 5% מסך כל התקציב. אילו היו שוקלים את העניין לטווח ארוך, זה היה כל כך משתלם למדינה. אבל, מה לעשות, המדינה עוסקת רק בכיבוי שרפות, ולכן זה המצב שלנו היום.

אכיפת החוק בנוגע לפרסום סיגריות

חבר הכנסת ר' אלול שאל את שר הבריאות ביום י"א בתמוז התשנ"ז (16 ביולי 1997):

הובאו לעיוני כמה פרסומות לסיגריות שבהן לא מופיעה האזהרה "משרד הבריאות קובע, כי העישון מזיק לבריאות", וזאת בניגוד להוראות החוק.

רצוני לשאול:

1. כיצד אוכף משרד הבריאות את החוק הנ"ל?

2. כמה כתבי אישום הוגשו נגד יצרני או יבואני מוצרי טבק בגין הפרות החוק הנ"ל מאז חקיקת החוק?

3. מדוע לא יפנה המשרד בחוזר לעיתונים עצמם, אשר לכאורה גם הם עוברים על החוק בעצם הפרסום?

4. כיצד יאכוף המשרד ביתר שאת את החוק?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

1. למשרד הבריאות מגיעות שתי תלונות בחודש בממוצע בדבר הפרת החוק הנוגע לפרסום הסיגריות. ההפרות חלות לגבי כתוביות אזהרה; דמויות מתחת לגיל 40, שכידוע אסור לפרסם אותן; דוגמנים בבגדי ספורט; פרסומת עקיפה בכלי התקשורת; שלטי חוצות, וכל דרך אפשרית אחרת שעולה במוחותיהם של יצרני הסיגריות ואנשי הפרסום.

2. עד כה נעשה הטיפול בהפרות אלו ללא הגשת תביעות משפטיות.

בכתבה שהתפרסמה בעיתון יומי ב-22 באוקטובר 1997 מפורטות דרכי הונאת הציבור על-ידי חברות הסיגריות והדרכים השונות שבהן הן עוקפות את החוק. בכתבה מצוטט פרסומאי האומר: טובי המוחות מסתגרים בחדרי חדרים וחושבים איך להתגבר על מגבלות החוק. מקצועית זה אתגר גדול. אנחנו נותנים חסויות למסיבות ולפסטיבלים, יוזמים מסעות הרפתקאות, נמצאים יותר בשטח בנקודות המכירה.

בתביעה משפטית שיזם משרד הבריאות נגד יצרניות הסיגריות מפורטות דרכי ההונאה של אלו, ויש להניח שמשקלן המשפטי יהיה מכריע וזהה לתביעה דומה שהוגשה בארצות-הברית.

3-4. משרד הבריאות יפנה לכלי התקשורת ויסב את תשומת לבם לאיסור לפרסם סיגריות בניגוד לחוק.

אני יכול רק להוסיף אישית, שאני והעוזרים שלי הגשנו נגד ערוץ-2 תלונות, או נגד פרסומים בשלטי חוצות ונגד עיתונים. אנחנו בעצמנו יזמנו מכתבים, אזהרות, התראות, אבל נראה שהדברים האלה לא מזיזים למפרסמים, ובימים אלו אנחנו כבר עומדים להגיש – אנחנו רק מחכים להחלטה סופית של שר הבריאות – תביעת משפט גדולה מאוד נגד חברות הסיגריות.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת רפאל אלול. בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

אני מודה לשר על התשובה המקיפה, אבל, אני רוצה להעיר הערה ולשאול שאלה נוספת. הערה לגבי העניין של אכיפת החוק מול העיתונים. לדעתי, אפשר לזמן את ועדת העורכים רק לצורך דיון בעניין הזה, כי אני מניח שהעורכים לא כל כך מסכימים להתנהגות העיתונים. כדאי לדבר על לבם.

דבר שני, מזמן פורסם בעיתונות – וגם לי יש חלק בעניין הזה – שיש תובענה ייצוגית של כמה עורכי-דין כלפי חברת הסיגריות. מהי עמדתך האישית בנושא? מהי עמדת המשרד, והאם אתם עומדים לנקוט יוזמה בעניין הזה?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

הדיון בנושא התביעה נגד חברות הסיגריות הגדולות בארצות-הברית החל לפני חודשים רבים, ואז גם אני נכנסתי לתוך המערך הזה של מלחמה נגד העישון במדינת ישראל, בפרט לאחר שנחשפתי לנתונים המזעזעים – ואף פרסמנו אותם – שלפיהם 5,000 אנשים נפטרים בכל שנה כתוצאה מעישון אקטיבי, ועוד כ-1,000 מעישון פסיבי. כל זה רק מסיגריות. כולנו מזדעזעים כשאנחנו שומעים על 600 הרוגים בתאונות דרכים, ואנחנו צריכים להזדעזע, ואילו במקרה הזה אנחנו עוברים על העניין לסדר-היום, לצערי הרב, בצורה כל כך פשוטה.

אז נכנסתי למאבק, כשעלה בדעתי להגיש תביעה נגד חברות הסיגריות. הרעיון הזה צבר אצלי תאוצה לאחר שנפסק מה שנפסק בארצות-הברית, שחברות הסיגריות הגיעו לפשרה עם כ-40 וכמה מדינות, בעלות של 368 מיליארד דולר. מי שיעשה חישוב, נדמה לי שיגיע למסקנה שזה התקציב של מדינת ישראל לחמש השנים הבאות.

פניתי מייד למשרד הבריאות, ובד בבד הגשתי בקשה למשרד המשפטים. משרד המשפטים כבר הגיש בימים אלו את הבקשות לחוות דעת ממשרד הבריאות, ממשרד האוצר, ממשרד התעשייה והמסחר והמשרד לאיכות הסביבה.

רפאל אלול (העבודה):

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

לא. קודם כול הבקשה הספציפית שלנו, של המדינה.

בד בבד הגישו גם אנשים פרטיים תביעה, ובית-המשפט הגיש את הבקשה שלהם למשרד המשפטים, אם הוא מוכן להכיר בכך כתביעה ייצוגית. מובן שהם ביקשו גם את חוות הדעת שלנו.

אני לא יודע אם אצטרף לתביעה ייצוגית פרטית של אנשים, כי למה לי להצטרף לאנשים פרטיים כשאני יכול להביא כסף למדינה ולא לאנשים פרטיים. כשאני מגיש תביעה של המדינה, אני מביא כסף למדינה וגם לאנשים פרטיים, בזמן שתביעה פרטית תביא כסף לפרטים ולא למדינה. בתור סגן שר מהמיניסטריון אני צריך לדאוג לטובת המדינה, דבר שיפתור למדינת ישראל בעיות בריאות רבות. אני חושב שזה יסייע לנו, ובימים הקרובים אולי אוכל כבר לתת לך תשובה.

התפשטות נגיף דלקת קרום המוח מעזה לישראל

חבר הכנסת מ' גולדמן שאל את שר הבריאות ביום י"א בתמוז התשנ"ז (16 ביולי 1997):

בעקבות הפרסום על-אודות התפשטות נגיף דלקת קרום המוח מעזה למרכז הארץ, והידיעה כי נרשמו מקרים רבים של המחלה באזורים שונים בארץ, רצוני לשאול:

1. האם נערך משרדך כדי למנוע את התפשטות הנגיף, וכיצד?

2. האם יש קורלציה בין התפשטות הנגיף בעזה לבין התפשטותו בישראל?

תשובת סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין חיסון נגד נגיפים אלה, ולכן אין באפשרות משרד הבריאות לחסן אוכלוסיות פגיעות נגד הדבקה. הדרך היחידה למניעת התפשטות מחלות ומגפות נוספות לתוך תחומי ישראל הינה חינוך לבריאות ושמירה על היגיינה אישית. ככל שביטוי זה נראה ונשמע נדוש, הוא נכון ואפקטיבי.

2. במגפה הנוכחית, הדבר הגיע לעיתונות ופורסם בקרב האוכלוסייה הכללית בלי לשים אותנו בפרופורציה ובקונטקסט הנכונים. התפרצויות מהסוג הזה הן חלק מחיינו, גם בכל המדינות המפותחות, והן תוצאה חלקית לפחות מניידות האוכלוסייה – האפשרות שאדם מזוהם אחד, אפילו ילד קטן, יכול לבוא במגע עם אנשים רבים בטווח זמן קצר יחסית ועל-ידי כך ליצור מוקדים חדשים של מחלה באתרים חדשים ובקבוצות אוכלוסייה חדשות.

העברת מעבדת קופת-חולים כללית מנצרת לטבריה

חבר הכנסת ס' סלים שאל את שר הבריאות ביום י"א בתמוז התשנ"ז (16 ביולי 1997):

קופת-חולים כללית העבירה את מעבדת הבדיקות מהעיר נצרת לטבריה.

זו המעבדה היחידה במגזר הערבי, והיא משרתת כ-20,000 חברים.

רצוני לשאול:

1. האם אין בפעולה זו משום פגיעה ברווחתם של חברי קופת-חולים הערבים?

2. האם תוחזר המעבדה לעיר נצרת?

תשובת סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. קופת-חולים העבירה חלק מפעילות המעבדה לטבריה.

בעקבות פניות נכבדי הציבור, הוחזרה כל פעילות הקשורה בבדיקות המעבדה של תושבי נצרת והסביבה למעבדה בנצרת.

תמותת תינוקות ערבים במדינה

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר הבריאות ביום י"א בתמוז התשנ"ז (16 ביולי 1997):

מנתונים של לשכת הסטטיסטיקה המרכזית שפורסמו לאחרונה מתברר, ששיעור תמותת הילדים הערבים במדינה הוא 9.5 ל-1,000, ובקרב היהודים – 5.6 ל-1,000. הדבר מחייב טיפול מיוחד והתייחסות של משרדכם במטרה להוריד את שיעור התמותה.

רצוני לשאול:

1. מה הן הסיבות להבדל המשמעותי הנ"ל?

2. מה יעשה משרדכם כדי לצמצם פער זה?

3. מה הן תוכניות המשרד לשיפור השירותים הרפואיים במגזר הערבי?

תשובת סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הסיבה העיקרית לפער בין תמותת תינוקות ערבים ובין תמותת תינוקות יהודים נעוצה בשיעור המומים המולדים בתינוקות במגזר הערבי, הנובע מנישואי קרובים. ללא מרכיב זה היו שיעורי תמותת התינוקות זהים בשני המגזרים.

2. משרד הבריאות מקצה זה כמה שנים משאבים מיוחדים לפיתוח תוכניות למניעת תמותת תינוקות. תוכניות אלה, הכוללות חינוך לבריאות ולקידום בריאות, מופעלות ברהט, בג'סר-אל-זרקא, בנצרת, בכפרים הערביים בנפת יזרעאל ובנפת עכו, והן יורחבו בשנה הבאה ויופעלו גם באזור ואדי-עארה, בכלל הפזורה הבדואית בנגב ובכפר מע'אר שבנפת טבריה.

3. השירותים הרפואיים במגזר הערבי השתפרו מאוד מאז החלת חוק ביטוח בריאות ממלכתי. השירותים זמינים יותר והתחרות בין הקופות תשפר אותם בהמשך. בכל הנוגע לתחנות בריאות המשפחה, טיפות-החלב, קיימת בנייה של תחנות חדשות רבות במגזר הערבי, ואנו מגיעים לרגע שבו המצב טוב יותר דווקא בחלק זה של האוכלוסייה. בנוסף: בקרב אוכלוסיית הבדואים מפעילה לשכת הבריאות ניידות על מנת לאפשר הגעה למתן שירות מונע ומתן חיסונים לפזורה שאינה גרה במבני קבע.

תנאי העבודה של נציבות הקבילות לחוק ביטוח בריאות ממלכתי

חבר הכנסת ר' אלול שאל את שר הבריאות ביום י"א בתמוז התשנ"ז (16 ביולי 1997):

זה חצי שנה קיימת נציבות קבילות לחוק ביטוח בריאות ממלכתי. נודע לי, כי לרשות הנציבות, שאמורה לטפל במיליוני מבוטחים, עומדים שני מחשבים בלבד, שאינם מצוידים בתוכנה מתאימה, ועובדים בה שני אנשים.

רצוני לשאול:

1. כיצד יכולה הנציבות למלא את התפקיד שלשמו הוקמה בתנאים טכניים כאלה?

2. מדוע לא מוסיפים ציוד וכוח אדם לנציבות הקבילות?

3. מה ייעשה בנושא?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

1. הנתונים המופיעים בשאילתא אינם נכונים.

בנציבות הקבילות מועסקים שבעה אנשים, וכן יש ארבעה מחשבים. לאור האמור, התנאים הטכניים, גם אם אינם אופטימליים, סבירים. במקרה זה הם נמצאים מול המשרד שלי, ואני יודע שהם עובדים יפה.

2. כאמור, המשרד הוסיף כוח אדם ומחשבים מעבר למה שצוין בשאילתא.

3. היחידה לנציבות הקבילות הוקמה רק השנה.

לאחר תקופת "הרצה" בת שנה, יבחן המשרד האם תקני כוח-האדם מספקים, או שמא יש צורך בהוספת כוח-אדם, מעבר לתוספות שכבר ניתנו במהלך השנה.

היו"ר ש' בן-צור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת רפאל אלול, בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני סגן השר, אני לא רוצה להגיד לך שהטעו אותך, אני מעדיף להגיד שהטעו אותי, בסדר? אבל, מאחר שאני יושב-ראש הוועדה לתלונות הציבור בכנסת, תאמין לי שאני נעזר מאוד באנשי תלונות הציבור אצלכם, ואני רוצה לעדכן אותך, שאפילו תוכנת מחשב ראויה לשמה אין בידיהם, ושארין מספיק כוח-אדם. אני הייתי מוכן לקיים יחד אתך סיור אצלם, כי מי כמוך יודע, שחוק ביטוח בריאות ממלכתי מציב הרבה מאוד סימני שאלה. הוא חסר כסף, הקופות משתדלות לברוח ממתן תרופות לחולים. אני אומר לך, אדוני סגן השר, צריך לא שבעה עובדים אלא 14 עובדים, שיפקחו על ארבע קופות שמשתדלות לברוח ככל האפשר ממתן תרופות לחולה, ויותר מזה, מנסות למצוא כל מיני תירוצים איך לא לספק תרופה שהיא טיפה יותר יקרה. לכן, כדאי שהנושא ייבדק.

שבח וייס (העבודה):

הצורי אין בגלעד.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

במקרה, המשרד של קבילות הציבור נמצא בדיוק מול משרדי, ומעניין ביותר שמשרדי פתוח אליהם ולהם לכל עניין וצורך, והם משתמשים בצידוד שנמצא במשרדי. לכן אינני מבין מה הטענה. שוב, הנתונים שכתבת הם שונים. אצלי מופיע הנתון של שבעה אנשים, יש ארבעה מחשבים, ולא כמו שציינת.

מחר אעבור ליד משרדה של הפקידה לקבילות הציבור, ואשמח מאוד אם היא תגיד לי שיש לה בעיה של איזה מחשב או שניים; לא נדאג לה?

רפאל אלול (העבודה):

גם תוכנה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

עוד תוכנה. המשרד נמצא בהרצה, רק התחלנו, והוא עושה עבודה נפלאה. זו תעודת כבוד למשרד הבריאות, שסוף סוף יש לו אנשים שעוסקים בקבילות הציבור ומצליחים להריץ דברים ולטפל בהרבה מאוד בעיות, נוסף על פניות הציבור אלי למשרד, בתור סגן שר, ותאמין לי שאזרחי מדינת ישראל מקבלים את השירות האופטימלי ביותר. אבל, אתה יודע מה? אם אפשר עוד לתקן, נתקן, כי מה שאתה מבקש אלה דברים מינימליים, ונעשה אותם בשמחה.

כניסת ילדים נכים לבריכות שחייה

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את שר הבריאות ביום י"ח בתמוז התשנ"ז (23 ביולי 1997):

לאחרונה פורסם, כי בריכות שחייה פרטיות בירושלים מסרבות לאפשר לילדים נכים ונפגעי שיתוק מוחין להיכנס לתחומן לצורכי אימוני שחייה ותרפיה.

רצוני לשאול:

1. איזה פתרון מציע משרדך למצב המצער הזה, בטווח הקרוב?

2. האם יתערב משרדך בעניין?

3. האם יש אפשרות להקים מוסד שיקומי מתקדם למען ילדים אלה, כנהוג בערים אחרות?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

הבעיה המוזכרת אינה מוכרת למשרד הבריאות, אולם היא נבדקה בעקבות הגשת השאלתא.

לשכת הבריאות המחוזית בירושלים בדקה הנושא עם כמה מנהלי בריכות ומתנ"סים, ולהלן התשובות שנתקבלו:

א. בריכת גילה – אין שום התנגדות לקבל את הילדים פגועי המוחין, בתנאי שהם מצוידים במלווה.

ב. בריכת יער ירושלים – אין שום מניעה. להיפך, ניתן סיוע לאוכלוסייה זו בכניסה לבריכה דרך הכניסה האחורית לרכב, על מנת שיקל עליהם להגיע לכניסת הבריכה.

ג. בריכת "חוות הנוער הציוני" – אין שום מניעה. אדרבה, השנה פעלה קייטנה מיוחדת לילדים פגועי מוחין במקום, לרבות פעילויות מיוחדות.

ד. בריכת נווה-יעקב – מקבלים קבוצות פגועי מוחין. יש חמישה ילדים פגועי מוחין שלהם מנזר קבוע לבריכה זו.

ה. בריכת פיליפ ליאון – בבריכה נעשית עבודה עם ילדים פגועי מוחין, ויש מסגרות קבועות לאוכלוסייה זו.

ו. בריכת בית-הנוער העברי – אין התנגדות לקבל ילדים פגועי מוחין. יתירה מכך, יש חוג קבוע בכל יום שני לקבוצה זו.

נוסף על כל הבריכות הנ"ל, אשר מקבלות ילדים פגועי מוחין, יש בריכות טיפוליות המשרתות אוכלוסייה זו כדלקמן: בבית-חולים "הדסה" הר-הצופים; בבית-הספר "אילנות"; בבית-החולים אלי"ן; במוסד "קרן אור" בשכונת רמות.

היו"ר ש' בן-צור:

שאלה נוספת, חבר הכנסת אדרי?

רפאל אדרי (העבודה):

תודה, אני מסתפק בזה.

ביקורי חולים בבתי-חולים במוצאי-שבת

חבר הכנסת ד' אזולאי שאל את שר הבריאות ביום י"ח בתמוז התשנ"ז (23 ביולי 1997):

בחלק גדול מבתי-החולים אין מתירים כניסת מבקרים בשעות הלילה החל משעה 20:30 לערך. בתי-החולים הנוהגים כך גם במוצאי-שבת – כמו למשל בית-החולים בנהרייה – מונעים למעשה משומרי שבת אפשרות ביקור.

רצוני לשאול:

1. מה הן הנחיות משרד הבריאות בעניין זה?

2. האם ישונו הזמנים במוצאי-שבתות?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

1. הנחיות משרד הבריאות משנת 1997 קובעות, שעל הנהלת בית-החולים להנהיג סידורים מתאימים שיאפשרו ביקור אצל חולים עם צאת השבת או החג, נוסף על שעות הביקור הרגילות, כדי שלציבור שאין ביכולתו להגיע לבית-החולים במשך השבת או החג מסיבות דתיות או מפאת קשיי תחבורה, ניתן יהיה לקיים הביקור אצל קרוביו החולים.

2. תוכל להעביר את זה הלאה: לאור שאילתא זו יצאו הנחיות רענן בנושא לבתי-החולים.

ידידי, אני מוסיף לך, כי אם יהיו מקרים ספציפיים, כאשר יהיו בעיות מיוחדות בבתי-חולים שבהם ימנעו ביקורים, אשמח מאוד לטפל במקרים חריגים אלה.

היו"ר ש' בן-צור:

שאלה נוספת? אתה רוצה להגיד תודה, אני מבין, אחוות אחים.

דוד אזולאי (ש"ס):

אדוני סגן השר, תודה רבה על היוזמה הברוכה, ובכל זאת הבעיה לא נפתרה לגמרי. בימי שישי בחורף הבעיה חוזרת על עצמה – בדיוק כמו בלילות מוצאי-שבת בקיץ – כאשר השבת נכנסת מוקדם ואין מאפשרים ביקורים בשעות המוקדמות. צריכים להיות גמישים בעניין זה – – –

אברהם פורח (מרצ):

– – – כי אין שעון קיץ.

דוד אזולאי (ש"ס):

שעון קיץ לא יכול לעבוד בחורף. אני חושב שצריך לתת את הדעת על כך – – –

נסים דהן (ש"ס):

אם זה המצב, אז תיתן להם עונש כפול?

דוד אזולאי (ש"ס):

לכן, בימי שישי בחורף יש לאפשר לאנשים דתיים השומרים שבת ביקור בשעות יותר מוקדמות. ההקפדה על לוח הזמנים היא דבר מבורך, במיוחד לגבי החולים. תודה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

חבל שלא עשית את זה בשאילתא נוספת, כדי שיהיה עוד "אקשן", אבל אתן את ההנחיה.

הכרת משרד הבריאות במעמדם של עובדים פלסטינים

חבר הכנסת י' ביילין שאל את שר הבריאות ביום י"ח בתמוז התשנ"ז (23 ביולי 1997):

נודע לי, כי משרד הבריאות איננו מכיר במעמדם ובזכויות העובד של עובדי המעבדות, המיקרוביולוגים והביוכימאים ממזרח-ירושלים ומשטחי הרשות הפלסטינית העובדים בישראל.

רצוני לשאול:

1. האם משרד הבריאות מפלה בין עובדים בעלי אזרחות ישראלית ועובדים ללא אזרחות כזו?

2. מה הן הסיבות ליחס זה?

תשובת סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2: האגף למקצועות הבריאות מעניק תעודות הכרה במעמד ורשיונות בכל מקצועות הבריאות המוכרים על-ידי משרד הבריאות ולכל המגזרים.

המבקש הכרה/רשיון במקצוע כלשהו צריך להיות בסטטוס של תושב ארעי, עולה או אזרח קבוע, ללא כל התייחסות לדת, מין, גיל או לאום.

כך גם לגבי עובדי מעבדה.

במרכז הרפואי "זבולון" CT מכשיר

חבר הכנסת ד' ראם שאל את שר הבריאות ביום י"ח בתמוז התשנ"ז (23 ביולי 1997):

במרכז הרפואי "זבולון", טרם הוצב המכשיר CT למרות החלטת משרד הבריאות להציב מכשיר במרכז הרפואי, המשרת את אוכלוסיית הקריות וכפרי המיעוטים בצפון.

רצוני לשאול:

במרכז הרפואי "זבולון" CT1. האם ומתי יוצב מכשיר

2. האם תשרת המכונה את מבוטחי כל קופות-החולים?

תשובת סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

יוצב בקריות – "זבולון" – לאחר שיפורסם מכרז ועל-פיו ייבחר הגורם שיעמוד בתנאי CT1. מכשיר מכרז זה.

הליכי הכנת המכרז לקראת פרסומו נמצאים בשלבים מתקדמים במשרד הבריאות.

מיועד למבוטחי כל קופות-החולים, וזהו גם אחד מתנאי המכרז. CT2. מכשיר ה-

תרופות לנשאי איידס

חבר הכנסת נ' מסאלחה שאל את שר הבריאות ביום כ"ה בתמוז התשנ"ז (30 ביולי 1997):

מפנייה שקיבלתי מפורום "חיים עם איידס" נודע לי, כי אוכלוסיית נשאי סובלת מחוסר תרופות חיוניות שלא נכללות בסל התרופות הלאומי. התרופות הנ"ל הוכיחו את עצמן כיעילות ואושרו על-ידי רשות , והן נמצאות בשימוש אצל יותר מ-500 נשאים. FDA הבריאות והמזון האמריקנית, ה-

רצוני לשאול:

1. אם עלות התרופות היא כ-40 מיליון ש"ח, למה סירב משרד האוצר לממן את התרופות למשרד הבריאות?

2. איך ערוך משרד הבריאות לטיפול בנשאי האיידס?

תשובת סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בהתאם לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, כל תרופה אשר איננה כלולה בסל התרופות והכללתה בו אמורה להגדיל עלויות, צריכה לקבל את אישור הממשלה ומשרד האוצר, האמור אף לדאוג לתוספת תקציבית מתאימה לקופות-החולים.

משרד הבריאות פנה למשרד האוצר בבקשה להכליל את התרופה בשל חיוניותה בסל התרופות, אך בקשתנו זו טרם נענתה בחיוב, כאמור, כיוון שמדובר בתוספת מימון של כ-40 מיליון שקל למערכת הבריאות.

2. נשאי איידס מטופלים, כשאר התושבים המבוטחים בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, במסגרת קופות-החולים שבהן הם מבוטחים.

בארץ פועלים כשמונה מרכזי איידס בבתי-החולים הכלליים, ובמסגרתם נמצאים נשאי וחולי האיידס במעקב ובטיפול.

כיום, למעט קופת-חולים הכללית, שאר קופות-החולים מממנות את התרופות לטיפול באיידס, אף-על-פי שאין הן כלולות בסל התרופות.

אשפוז כפוי בבית-חולים פסיכיאטרי

חבר הכנסת נ' דהן שאל את שר הבריאות ביום כ"ה בתמוז התשנ"ז (30 ביולי 1997):

השבועון "ירושלים" מיום 11 ביולי 1997 – רצ"ב העתקו – מדווח על מקרה של אשפוז כפוי בבית-החולים הפסיכיאטרי בכפר-שאול, זאת אף בלא להודיע לבני המשפחה.

רצוני לשאול:

1. מה הם הקריטריונים לאשפוז כפוי?

2. מי רשאי להורות על אשפוז כפוי?

3. האם עמד מקרה זה בקריטריונים?

4. האם חלה חובה להודיע לבני המשפחה?

5. מדוע במקרה זה לא יודעו בני המשפחה?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

1. הקריטריונים לאשפוז כפוי – כדאי שהאזרחים ידעו את זה – קבועים בחוק לטיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991. כך, בין היתר, סעיף 9(א) לחוק קובע, כי "שוכנע פסיכיאטר מחוזי, על סמך בדיקה פסיכיאטרית, כי נתמלאו באדם התנאים שבסעיף 6(1)+(2) – כי הינו חולה וכתוצאה ממחלתו פגום במידה ניכרת כושר שיפוטו או כושרו לביקורת המציאות, וכי הוא עלול לסכן את עצמו או זולתו סיכון פיזי מיידי – וקיים קשר סיבתי בין שני התנאים האמורים, רשאי הוא להורות בכתב כי יובא לבית-חולים וכי יאושפז בו בדחיפות".

הערה – לפסיכיאטר המחוזי יש כוח חזק מאוד; כדאי לפחד ממנו.

2. בהתאם לחוק לטיפול בחולי נפש, רשאי להורות על אשפוז כפוי פסיכיאטר מחוזי – פסיכיאטר בשירות המדינה שהשר מינהו להיות פסיכיאטר מחוזי או סגן פסיכיאטר מחוזי לעניין חוק זה.

3. במקרה דנן מדובר היה במטופל חולה נפש. במהלך שהותו במחלקה הפתוחה בבית-החולים "הדסה" עין-כרם, התנהג המטופל באופן חסר שיפוט, הגיב בתוקפנות מילולית ופיזית, ולהערכת הצוות הטיפולי במחלקה סיכן את סובביו סיכון פיזי מיידי. לאחר שמנהל המחלקה הגיע למסקנה שיש צורך בהעברתו בכפייה של המטופל למחלקה מוגנת יותר בבית-החולים בכפר-שאול, הוא פנה לפסיכיאטר המחוז אשר השתכנע שיש מקום להתערבות מצדו.

4. מקובל להודיע למשפחתו של המטופל על העברתו לאשפוז בכפייה, אף כי אין חובה זו מעוגנת בחוק.

5. במקרה הנוכחי, לאור דחיפות הטיפול, בשל הסיכון שהתלווה להתנהגות החולה והמהומה שגרם במחלקה, לא היה סיפק בידי הצוות המטפל להודיע למשפחת המטופל על מנת לעדכנם, טרם העברתו, והודעה זו נמסרה לאחר שנתקבל בבית-החולים כפר-שאול מפי המטופל עצמו, כפי שבדרך כלל מועדף ומסיבות ברורות.

היו"ר ש' בן-צור:

שאלה נוספת, בבקשה.

נסים דהן (ש"ס):

תודה לסגן השר על התשובה. עיקר השאלה בא אולי לפתור בעיה אחרת. כפי שרמז סגן השר, יש היום בידי פסיכיאטר המחוזי כוח רב: הוא יכול להורות על אשפוז, ואין שום אפשרות לערער על הפסיקה שלו. השאלה באה כדי שמשרד הבריאות לפחות ישקול את האפשרות, שאחרי שהפסיכיאטר המחוזי מורה על אשפוז כפוי, מן הראוי שתהיה עוד אינסטנציה לכך. היום צריך ללכת לבית-המשפט, וזה חמור; כבודו יודע מה זה ללכת לבית-המשפט, לפתוח תיק, להגיש תביעה ולחכות עד שהשופטים ידונו בזה כשבינתיים הוא כבר מאושפז חודש או חודשיים. הרבה פעמים – אפילו פעם אחת – זה חמור מספיק שהאשפוז לא במקומו, וקרו מקרים כאלה. הכול זוכרים את התחקיר של העיתונאי ש"שיחק אותה" שהוא זקוק לאשפוז, ואשפזו אותו על-כורחו, אף שלכל הדעות הוא היה שפוי. כשיש אשפוז בכפייה, צריך למצוא דרך שבה תהיה אינסטנציה מעל הפסיכיאטר המחוזי שתבדוק את זה שוב לפחות בתוך 24 שעות.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

לא הייתי מציע להיגרר אחרי התחקיר שנעשה באותה תקופה, כי התבררו פרטים מוזרים – הכרתי קצת את המקרה. אז עלתה הצעה, שכל אשפוז יעשה על-ידי שופט, או כמה משפטים שיחליטו על כך. ההצעה הזאת נדחתה. אנחנו במשרד היינו מוכנים לכך, אבל מערכת המשפט לא מסכימה להצעה הזאת; להתחיל להסתבך בשאלה את מי לאשפז ואת מי לא לאשפז. הם מעדיפים לסמוך על השיקול הרפואי.

לגבי ערעור, עד כמה שאני זוכר יש עוד אינסטנציה שניתן לערער בפניה, אבל היא יותר מורכבת. כמו שאמרתי, כוחו של הפסיכיאטר רב.

היו"ר ש' בן-צור:

הוא מבקש לבדוק שהוא לא יהיה הפוסק הסופי.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אמרתי שאנחנו עצמנו, באגף הפסיכיאטרי במשרד הבריאות, העלינו את הרעיון שבתי-המשפט יפסקו, אבל הם לא הסכימו עם זה. אמרו שצריך שיקול דעת של שופט, והסכמנו. בתוך המערכת היה דיון בנושא, אבל אני לא זוכר עכשיו בדיוק את המסקנה הסופית שגיבשנו אז ואת כל הפרטים. אם תרצה, אוכל להעביר אליך את המסקנה הסופית.

תקנות בדבר שעות עבודה ומנוחה לרופאים ולמנתחים

חבר הכנסת נ' סלומינסקי שאל את שר הבריאות ביום כ"ה בתמוז התשנ"ז (30 ביולי 1997):

מתחקיר שערך "הארץ" עולה, כי לפני שנתיים קבעה שופטת השלום בבאר-שבע, שיש להגביל את מספר שעות העבודה לרופאים. למרות קביעה זו ולמרות מקרים שהיו לאחרונה של מות חולים, עדיין לא הותקנו תקנות לשעות עבודה ומנוחה לרופאים.

רצוני לשאול:

מה יעשה משרדך לתיקון תקנות אלו בהקדם?

תשובת סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

במסגרת החוק הקיים, למשרד הבריאות אין סמכות להתקין תקנון להגבלת שעות העבודה של הרופא.

עם זאת, אבקש לציין כי לנוכח המצב הקיים תוגברו לאחרונה יחידות חדרי המיון בבתי-החולים הכלליים בישראל בתוספת תורנים ואף הוקצו תקני כוח-אדם רפואי. במקביל מתנהל משא-ומתן עם ההסתדרות הרפואית לארגון מחדש של חדרי המיון במגמה להגיע לפתרון המצוקה הקיימת.

מסלול לימודים לקבלת תואר בהפרעות בתקשורת

חבר הכנסת א' פורז שאל את שר הבריאות ביום כ"ה בתמוז התשנ"ז (30 ביולי 1997):

בעיתון פורסמה מודעה של "מכללה ירושלים" על פתיחת מסלול לימודים לקבלת תואר בהפרעות בתקשורת.

רצוני לשאול:

1. האם המסלול הנ"ל מוכר על-ידי המועצה להשכלה גבוהה?

2. האם בוגרי המסלול יקבלו ממשרד הבריאות היתר לעסוק בפועל בקלינאות תקשורת?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

1. המסלול המוזכר בשאילתא איננו מוכר כיום על-ידי המועצה להשכלה גבוהה.

2. אם תאושר תוכנית הלימודים על-ידי המועצה להשכלה גבוהה, ייתן משרד הבריאות היתר לבוגרי המסלול לעסוק בפועל בקלינאות תקשורת.

היו"ר ש' בן-צור:

בבקשה, שאלה נוספת.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני סגן השר, רציתי לשאול, האם אתם דואגים לזה שהפרסומים אכן יהיו תואמים את מה שאמרת כאן, משום שקיים חשש שאנשים לא בדיוק מבינים שזה לא מוכר, הם ילמדו ורק אחר-כך הם יגלו שלא ניתנה הכרה. זה מצב לא טוב. האם אתם עומדים מן הצד, או תנקטו צעד כלשהו, כדי שהאינפורמציה החשובה הזאת תגיע לידיעת הנרשמים ללימודים האלה?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

לא ידוע לי שהמשרד נקט פעולות יזומות. אני רושם את בקשתך. אני אבדוק עם הגורמים המוסמכים במשרד, אם אכן הם פעלו לגרום לכך שלא תהיה הטעיה של הציבור, ואעדכן אותך.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

טיפול משרד הבריאות בדוחות על רשלנות רפואית

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר הבריאות ביום כ"ה בתמוז התשנ"ז (30 ביולי 1997):

אשר לדוח משרד הבריאות שהוגש בעניין ענת נדיב, זיכרונה לברכה, הקובע כי הרופא אחראי למותה של היולדת בשעת הלידה, ובהתייחס למקרים נוספים של דוחות על רשלנות רפואית, רצוני לשאול:

1. מה הם הצעדים שנוקט המשרד נגד רופאים המואשמים ברשלנות רפואית?

2. האם נעשה שינוי בתקנות ובנהלים בהתאם ללקחים המופקים מהדוחות?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

1. התלונות המגיעות למשרד הבריאות בחשד של רשלנות רפואית, או התנהגות שאינה הולמת רופאים וכן אנשי רפואה אחרים, מטופלות על-ידי נציב הפניות במשרד. במסגרת זו בודק הנציב, לעתים באמצעות ועדת בדיקה שהוא ממנה, את התלונה, ואם יש חשש לכאורה לרשלנות רפואית או להתנהגות שאינה הולמת, מוגשת קובלנה, שהינה הליך משמעותי המוסדר על-פי חוק. בסמכות ועדת הקובלנה להמליץ, אם מצאה לנכון, הגשת הערה, נזיפה, ואף להתלות את הרשיון של נשוא הקובלנה.

2. במקרים שבהם עולה מהבדיקה צורך בשינוי נהלים, כדי להבטיח שמקרים דומים לא יישנו עוד, משרד הבריאות מוציא נהלים – חוזרי מנכ"ל, חוזרי מינהל רפואה וכדומה – לכל המערכת הרפואית. זאת נוסף על מקרים שבהם הנהלת בית-החולים, לאחר שמינתה ועדת בדיקה פנימית של המוסד, מחליטה על הוצאת נהלים פנימיים לבית-החולים לאור ממצאי בדיקתה. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. שאלה נוספת, בבקשה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, התשובה שנתת ידועה לי. מה עוד שאני מכיר אישית את הנציב.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אז למה אתה שואל?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אני שואל כי לא ענית לי על שאלה מס' 2. בזמן האחרון, לפי מה שאני קורא בעיתונות, רבו המקרים, ושאלתי אם יש מסקנות בכל הנוגע למלחמה נגד התופעה הזאת, ומה הם הצעדים שאתם נוקטים. נתת לי תשובה, שיש ועדה ועושים את זה. נראה שהגילויים בזמן האחרון מדברים על כך שצריך יותר להקפיד ויותר להרתיע, ואולי גם להעניש.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני לא חייב להסכים עם קביעתו של חבר הכנסת זיסמן.

היו"ר ש' בן-צור:

הוא יושב-ראש ועדת החינוך.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

נכון, סליחה. הוא גם שכן שלי לכיסא.

עצם העובדה שיש לנו נציב קבילות פניות הציבור מלמדת על מידת הרצינות של המשרד, והאמן לי שזה עלה בדמים רבים. זה נדחה כל כך הרבה זמן, והיו בעיות תקציביות ובעיות של מקום, וברוך השם, יש לנו נציבת קבילות ציבור מצוינת, שעובדת במסירות נפש ופעולותיה רבות. לכן, יש פרוצדורה.

אחרי שמוגשת קובלנה, יש הליך משמעותי, ויש בסמכותה של הוועדה להמליץ על הגשת הערה, נזיפה, התליית הרשיון ודברים אחרים. אני לא מבין מה צריך לעשות מעבר לכך. נכון, כבר עניתי לפני זמן-מה על שאילתא ואמרתי, שחלק גדול מהבעיות אכן מטופלות, ויכול להיות שחלק לא מקבלות את הטיפול הראוי, אבל לא בזדון, אולי מחוסר ידיעה. אל תשכח שיש עשרות אלפי פניות, אם לא מאות אלפים, של אזרחים, כי מערכת הבריאות שלנו במדינת ישראל היא עירנית. הציבור מקבל את הטיפול הטוב ביותר. אנחנו נחשבים מבחינת הבריאות לאחת המדינות המתקדמות ביותר בעולם. אפילו ארצות-הברית יכולה ללמוד מאתנו עוד הרבה דברים. לכן הציבור עירני ותובע יותר ודורש יותר.

רוב התלונות נמצאות אכן כלא-סבירות, או כלא-בעייתיות. אלה שנמצאות בעייתיות אכן מטופלות, המשרד עושה ככל יכולתו לטפל באותן בעיות, ותמיד יש אנשים שיגידו שעניינם לא טופל די הצורך. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

אדוני סגן שר הבריאות, עצם זה שיש הרבה שאילתות בנושא הבריאות מעיד על בעיה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

ראיתי בסטטיסטיקה של הכנסת, שמשרד הבריאות מוביל בשאלות, ואני שמח על כך.

היו"ר ש' בן-צור:

הנה כי כן, סימן שיש בעיות.

אברהם פורז (מרצ):

הבעיה העיקרית היא, ששמו של משרד הבריאות הוא שם מטעה. היו צריכים לקרוא לו משרד המחלות. בריאים לא צריכים אותו.

דוד צוקר (מרצ):

משרד האין-כסף.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

זו תעודת כבוד לכנסת ולחברי הכנסת. הם קשובים לציבור. חבר הכנסת זיסמן מוביל בנושא הזה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

העברת פצועי תאונות דרכים לבתי-חולים בקרבת בתייהם

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר הבריאות ביום ג' באב התשנ"ז (6 באוגוסט 1997):

בימים אלו פורסם סיפורה של משפחת ק' – שמה המלא מופיע במקור – זה הנאבקת כשנתיים להעביר את בנה, שנפצע בתאונת דרכים, מבית-החולים "רמב"ם" לבית-חולים בקרבת ביתה שבפתח-תקווה, כדי שלצד המשך הטיפול והשהייה לידו הם יוכלו לתפקד ולעבוד.

רצוני לשאול:

1. האם ננקטו צעדים להעברת הפצוע כנ"ל?

2. מה היא מדיניות משרדך לגבי אשפוז פצועי תאונות שהטיפול בהם נמשך זמן רב בבתי-החולים סמוכים לבתיהם?

תשובת סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד הבריאות פעל ארוכות למציאת מוסד רפואי מתאים במרכז הארץ אשר יוכל לקלוט את הפצוע הנ"ל ולספק לו את הטיפול הרפואי ההולם הנדרש ממצב פציעתו. לאחרונה, ולאחר מאמצים רבים, סוכם על העברת הפצוע לבית-החולים "ליכטנשטדטר" מייד לאחר חג הסוכות.

2. ככלל, בית-החולים המטפל בנפגע לראשונה אמור לתת את הטיפול הרפואי המלא לחולה, גם אם הטיפול נמשך זמן רב. העברת הנפגע קרוב למקום מגוריו מותנית באיתור מקום אשפוז מתאים לחולה זה בבית-חולים הקרוב למקום מגורי משפחתו. אין המשרד יכול לכפות על בית-חולים מסוים אשפוז של חולה, כאשר בית-החולים אינו ערוך לטפל בחולה.

הגדלת מספר המיטות ביחידות לטיפול נמרץ

חבר הכנסת נ' סלומינסקי שאל את שר הבריאות ביום ג' באב התשנ"ז (6 באוגוסט 1997):

ב"הארץ" מ-14 ביולי 1997 פורסם, כי משרד הבריאות החליט שלא להגדיל את מספר המיטות ביחידות לטיפול נמרץ, בניגוד להמלצות המועצה הלאומית לכירורגיה, הרדמה וטיפול נמרץ, המייעצת למשרד הבריאות, ובניגוד לקביעת דוח 46 של מבקרת המדינה.

רצוני לשאול:

1. מה הן הסיבות להחלטה זו?

2. מה יעשה משרדך כדי להתאים את מספר המיטות ביחידות לטיפול נמרץ לצרכים הקיימים?

תשובת סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בהתאם לאישור להוספת מיטות אשפוז, שניתן על-ידי משרד האוצר, נקבע כי לא ייתוספו מיטות טיפול נמרץ. אילוץ זה מונע מאתנו הכללת מיטות טיפול במסגרת תוכנית זו.

2. להערכת משרדנו, שיעור מיטות טיפול נמרץ במערכת האשפוז, כפי שקיים היום, תוך פיתוח שירותים מתאימים במחלקות האשפוז הרגילות, יענה על הצרכים הקיימים.

תחנות מגן-דוד-אדום ביש"ע ובבקעת-הירדן

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר הבריאות ביום י' באב התשנ"ז (13 באוגוסט 1997):

פורסם כי תחנות מגן-דוד-אדום ביהודה, בשומרון, בעזה ובבקעת-הירדן עלולות להפסיק את פעילותן מן השעה 23:00 ועד השעה 07:00, מסיבות תקציביות ובגלל מחלוקת על אופן הפעלתן.

רצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם כן – מה ייעשה כדי למנוע סגירת תחנות מגן-דוד-אדום ביש"ע ובבקעה?

תשובת סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ביהודה ובשומרון מופעלים בכמה יישובים אמבולנסים של מגן-דוד-אדום על-ידי עובדי מגן-דוד-אדום. לאחרונה הוחלט להוריד באותם יישובים את המימון שניתן למשמרת הלילה, וזאת כדי לאפשר הפעלה, בסך התקציב הקיים, של אמבולנסים ביישובים נוספים, אשר עד אז כל נטל ההפעלה נפל עליהם בלבד, ללא כל סיוע.

יצוין, כי מתכונת הפעלה זו בת שתי משמרות נקבעה עוד מראשית התוכנית, והורחבה באופן זמני בלבד בסוף שנת 1996, כאשר התברר שלא ניתן בשלב ההוא לפתוח נקודות נוספות, אשר פתיחתן נדחתה לשנת 1997.

2. משרד הבריאות החליט, במהלך חודש ספטמבר בשנה זו, לתת סיוע כספי לרשויות המקומיות ביש"ע שבהן הופסקה משמרת הלילה, וזאת במטרה לאפשר להן להפעיל את האמבולנס בשעות הלילה בכוחות עצמן, בשעת הצורך. בנוסף, בימים אלה בודק צוות שמונה על-ידי המשרד את האפשרות לגיבוש מערך הפעלה אופטימלי לשנת 1998.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מודה לך, סגן שר הבריאות. תודה רבה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

זה חומר של ארבעה חודשים.

היו"ר ש' בן-צור:

משמע שלפעמים כדאי יותר להיות סגן שר מאשר שר.

הצעת חוק רישוי עסקים (תיקון מס' 15), התשנ"ח-1997

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו עוברים להצעת חוק רישוי עסקים (תיקון מס' 15), התשנ"ח-1997, קריאה ראשונה. את החוק יציג שר הפנים; בבקשה.

שר הפנים א' סויסה:

מכובדי יושב-ראש הישיבה, חברי, מטרתה העיקרית של הצעת החוק המונחת לפנינו היא יעול הליכי הרישוי. יש שתי בעיות עיקריות שהצעת החוק באה לתת עליהן מענה. הבעיה הראשונה היא טיפול ממושך של רשויות הרישוי ממועד בקשת רשיון על-ידי בעל עסק ועד מתן הרשיון. בעיה שנייה, היות שרשויות הרישוי מעוניינות לראות את פעולת העסק בטרם ייתנו את הרשיון הקבוע לעסק, נוצר מצב בלתי נסבל, שלפיו עסקים רבים פעלו ללא רשיון במשך תקופות ארוכות, וזאת בידיעת רשויות הרישוי, היות שרשויות הרישוי מעוניינות לצפות ולהתרשם מפעילות העסק בטרם ייתנו את הרשיון הקבוע. בעניין זה היו גם פניות מטעם בתי-המשפט, על מנת שנתקן את המצב הקשה.

הצעת החוק המונחת לפנינו, אשר הגשנו אותה לאישורכם, נותנת מענה על בעיות אלו, מאחר שהיא קובעת, כי בידי שר הפנים לקבוע מועדים לטיפול בבקשות ורשיון עסק, וכי שר הפנים רשאי לקבוע, כי משעבר המועד שקבע יראו את הבקשה לרשיון וכן את האישור או את הבקשה להיתר זמני כאילו אושרה.

הצעת החוק קובעת גם, כי בידי רשות הרישוי לתת היתר זמני להפעלת עסק טעון רישוי, לפני מתן רשיון קבוע להפעלת העסק. ההיתר הזמני מאפשר לבעל העסק להפעילו, בלי שהוא עובר על החוק, בכל התקופה שבה רשות הרישוי מעוניינת לבחון את פעולתו, וכל זאת בטרם מתן הרשיון הקבוע.

כמו-כן, הצעת החוק כוללת תיקונים נוספים להליך הרישוי ולייעולו, והיא קובעת ונותנת אפשרות, שבעל העסק יוכל לקבל מגורמי הרישוי השונים, עוד בטרם פנה לקבל את הרשיון עצמו, חוות דעת מקדמית באשר לתנאים שיהא עליו למלא כדי לקבל רשיון. כך יוכל בעל עסק לכלכל את מעשיו מראש, והליך קבלת הרשיון יהיה יעיל יותר, אני מקווה.

דבר נוסף שקובעת הצעת החוק הוא ייעול הליכי הטיפול בבקשה על-ידי קביעה של שר הפנים, שרשימת מסמכים שיש לצרף לבקשה לרשיון או להיתר הזמני וצירופם יקל על רשויות הרישוי בבדיקת הבקשה.

נוסף על כך קובעת הצעת החוק מתן אפשרות לרשויות הרישוי להסמיך אנשים כבודקים מוסמכים, כפי שמוגדרים בחוק, שתפקידם לבדוק האם התקיימו בעסק כל התנאים החלים עליו.

דבר נוסף, מתן האפשרות כי רשויות הרישוי יוכלו לדרוש ממגיש הבקשה לרשיון או להיתר הזמני לצרף למסמכי הבקשה גם חוות דעת של בודק מוסמך, שיציין עד כמה העסק עומד בתנאים החלים עליו. הדבר יחסוך, כמובן, בדיקות של רשויות הרישוי, היות שהן תוכלנה להסתמך על חוות הדעת של הבודק המוסמך, כאמור.

הצעת החוק מתייחסת גם לפניית בית-המשפט הגבוה לצדק בעניין ייעול הליכי בקשות הרשיון, באופן שהיא מרחיבה את זכות הערעור לבית-משפט השלום או לבית-המשפט לעניינים מקומיים, גם במקרים של דחיית בקשה לרשיון, וזאת על מנת להימנע מהצורך לפנות לבית-המשפט הגבוה לצדק, כפי שמתחייב היום בסעיף 10 להצעת החוק. היא מציעה לעשות את השינוי הזה.

אדוני היושב-ראש, אני מבין שיש הסכמה על ההצעה הזאת. אני מקווה שהיא גם תביא לייעול ההליכים בקבלת רשיון לעסק, ואני מציע להעביר אותה לוועדת הפנים של הכנסת, להכנתה לקריאה שנייה ושלישית, ולאשר אותה היום לקריאה ראשונה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. ראשון הדוברים, חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר הפנים, אנחנו, נתמוך בחוקים שתפקידם העיקרי הוא לזרז הליכים, לצמצם תלאות ביורוקרטיות מיותרות, וברוח זאת אני רוצה לתת עצה.

לפני שנים רבות הזדמנה לי האפשרות להיות חבר בוועדה שראש עיריית תל-אביב הקודם שלמה להט כונן לשם ייעול וקיצור תהליכי הרישוי בחוק לתכנון ובנייה. זה לא אותו דבר, אבל לגבי הצד האדמיניסטרטיבי אני רוצה לעוץ איזו עצה קטנה.

אנחנו ישבנו באותה ועדה. באותה עת עסקתי באוניברסיטה בשאלות מוניציפליות, ולכן הייתי חבר באותה ועדה. בין היתר, הצענו שם לרכז באולם אחד בבניין אחד את כל תחנות הרישוי. זאת אומרת, אם התיק צריך לעבור נניח 17 תחנות או 13, הן תהיינה באולם אחד, או לפחות בבניין אחד, כדי שהמבקש יוכל, או היזם או מי שמופיע בשמו, פיזית כמעט, לעבור עם התיק, עם הבקשה, ממוקד למוקד ולזרז את התהליך. זאת היתה אחת ההצעות. כדאי לחשוב, שכמעט בכל עניין שבו נזקקים לתחנות מספר, אם אפשר, לפחות בתכנון העתידי, יש לרכז את תחנות האישור למיניהן בקרבה פיזית. זאת עצה אחת.

עצה אחת לא שייכת לחוק הזה אבל היא שייכת לרעיון הרישוי. בכמה מדינות באירופה, אני יודע על שלוש לפחות, עשו בדיקה של עסקים שונים, מתי בעצם צריך לפתוח אותם. הם הגיעו למסקנה, למשל בגדים אנשים באים לקנות משעה 10:00 ואילך; הנעלה – אותו דבר; סוג מסוים של מסעדות – אותו דבר. כמובן, הם שילבו בזה מערכות נוספות. הביאו בחשבון את מערכת החינוך, הביאו בחשבון מקומות עבודה. ואז פיזרו את שעות הפתיחה של בתי-חרושת, בתי-ספר ועסקים לסוגיהם ולגוניהם בין השעות 07:00 עד 11:00. וזה יצר הקלה מדהימה בסדרי תנועה ותעבורה וגם חיסכון בחיי אדם.

יכול להיות שכדאי שתכנון צוות קטן; מחשבה לטווח רחוק. אני אומר את זה בהקשר של רישוי עסקים. יכולתי לומר את זה גם בהקשר של מערכת אדמיניסטרטיבית אחרת. כדאי לבדוק את העניין הזה. יכול להיות שבתכנון העתידי הוא יקל עלינו מאוד. אני מודה לך מאוד, אדוני.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אפי אושעיה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני כבוד שר הפנים, גם אנחנו נתמוך בהצעת החוק. היא הגיונית והיא באה לקצר הליכים. אבל אני רוצה להעביר לך חוויה שהיתה הבוקר בוועדת הכספים. כפי שאתה יודע, ועדת הכספים התחילה לדון היום על תקנות הארנונה לשנה הבאה. חדר ועדת הכספים היה עמוס במשלחות, בערך כמו ועדת הפנים שעסקה בנושא אחר, כשכל משלחת הסבירה לנו למה כל

הארנונה היא מעוותת ולמה צריך להוריד את משקל הארנונה שמשלמים העסקים, המלונאים, בתי-אבות, עסקים קטנים וכו' וכו'. אגב, הייצוג של הדיירים היה די קטן שם, כי להם לכאורה אין לובי.

בנושא הזה אני רוצה להעיר שתי הערות, האחת עקרונית והשנייה קונקרטית. ההערה העקרונית, אני חושב שהיתה התקדמות משמעותית. דוח-סוארי הוא התקדמות בחיבור או בסינכרוניזציה של גביית הארנונה בין המחויבות הממלכתית ובין מעמדה של העירייה. אבל, ופה הנקודה המרכזית, בהצעה הזאת, ובהמשך גם בהצעת חוק ההסדרים, אתם בעצם נותנים אישור להעלאת מסים ריאלית עד 10%. מעולם לא הבנתי למה יש כל כך הרבה שניות, בשביל לא לומר צביעות, כאשר עולה שר האוצר, ובעיקר ראש הממשלה, ואומר: אנחנו לא מעלים מסים.

שבח וייס (העבודה):

אבל עסקים זה עסק של – – –

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת שבח וייס, לא רק כשמדובר בעסקים, אלא התנאי להעלאה בעסקים היא העלאה מקבילה במגורים. אגב, אני לא בעד העלאה בעסקים, שלא תהיה טעות. מה זה נקרא העלאה בעסקים? העלאה בעסקים לפעמים נגמרת באבטלה. אני לא נמנה עם אלה שאומרים: צריך לגבות מהעסקים את הכול. אני חושב שצריכה להיות מערכת מאוזנת. יש עסקים שיכולים לשלם ויש פרטיים שיכולים לשלם.

דבר נוסף, את הסף הנמוך, חבר הכנסת שבח וייס, מותר להעלות עוד ב-2%. צריך לצמצם את הפערים בין המס המרבי ובין המס המזער.

שר הפנים א' סויסה:

חיים אורון (מרצ):

השאלה מאיפה. האם מצמצמים כשמעלים מלמטה? זאת המשמעות של העניין? אני אומר לך, אדוני שר הפנים, אתה שייך למפלגה מסוימת.

מרגיעים אותי, חבר הכנסת שבח וייס, אל תהיה מודאג, תהיה שנת בחירות, לא יעלו, כי בשנת בחירות, ראשי הערים לא יעזו להעלות מסים. אני לא בטוח. אני יודע בביטחון, שמשמעות האמירה הזאת היא צבירת גירעון לקראת השנה שאחרי הבחירות. ואז, אם ייבחר אותו ראש עיר, הוא יעלה

את זה. ואם ייבחר ראש עיר אחר, קל וחומר. הוא יגיד: תראו מה עשו. היתה להם אופציה להעלות מסים, לא העלו מסים, יצרו גירעון, אני החדש מעלה מסים.

הארנונה היא מס מאוד מאוד רגריסיבי בהגדרה. הוא מוטל על גודל דירה. נכון, יש הבדלים בין אזורים מסוימים. הוא לא שייך להכנסה, וכל המבנה שבתוכו הוא בעייתי. זה המס שאותו מעלים. למה? שר הפנים יודע שמה שאני אומר מדויק. חלק גדול מהגירעונות שנוצרים ברשויות המקומיות הוא תוצאה מאי-העברת הסכומים המתאימים מהשלטון המרכזי. אבל היות שיש אמירה: לא מעלים מסים, כי לא מעלים מסים זה רק מסים ממלכתיים, ארנונה שהיא מס ממלכתי לכל דבר, היא נקבעת בוועדת הכספים, השרים קובעים אותה, לראשי הערים אין ברירה, היא לכאורה לא מס.

אדוני שר הפנים, אני מקווה, על-פי האמירות ששמעתי הבוקר, שלא יהיה רוב לא ל-10% ולא ל-5%, אולי ל-2%-3%, בשביל לאפשר תיקונים היכן שצריך, כי המשמעות של העניין היא עוד מיליארד שקל לפחות מס.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לחבר הכנסת חיים אורון. אני מזמין את חבר הכנסת אפי אושעיה. אחריו – חבר הכנסת אחמד סעד.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אנחנו מברכים את חבר הכנסת יהודה לנקרי – – –

היו"ר י' לנקרי:

אני מודה לך, אדוני יושב-ראש ועדת החינוך. בתקווה לראות אותך כאן לעתים מזומנות.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כמי שגדל בשלטון המוניציפלי ומכיר את הקשיים שיש לאדם שרוצה לפתוח עסק, אני מבקש לברך על הצעת החוק הזו ועל היוזמה.

אבל, אני חושב, שגם צריך להתריע, משום שכל הקלה במתן רשיון זמני להפעלת עסק – אין דבר יותר קבוע במערכת שלנו, במיוחד בשלטון המקומי, מזמני הנהפך לקבוע. יהיה קשה מאוד, לאחר שנותנים רשיון עסק ואדם השקיע את מיטב כספו בפתיחת העסק, בצידוד, עובדים וכל מה שכרוך בכך, לבוא ולומר לאיש, לאחר שהוא פתח את העסק, שלעסק שלו לא ניתן רשיון מסיבות כלשהן.

יש גם בעיות בטיחותיות, יש בעיות של כיבוי אש. לחנויות לממכר מזון יש בעיות עם משרד הבריאות, ואלה הן בעיות שצריך להתמודד אתן בהכנת החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. אני בטוח שבועדת הפנים של הכנסת ירחיבו בנושא.

אני מבקש לנצל את ההזדמנות ולפנות לשר הפנים. בשנה הבאה יש בחירות לרשויות המקומיות. אני מציע לשר הפנים שלא לאפשר לרשויות המקומיות להכין את צו המסים ל-1998, משום שראשי הרשויות, שאומנם עובדים קשה וליילה ונמצאים בקו החזית של השלטון מול האזרח בחיי היום-יום, הפיתויים בפניהם גדולים ורבים. הם רוצים להיבחר בשנה הבאה. יש לי חשש ואפילו ידיעה, שצו המסים ל-1998 ברוב הרשויות המקומיות יהיה מושפע מהעובדה שבשנה הבאה יש בחירות. האפשרות הזו, שכל חבר מועצה יבוא לסחוט את ראש העירייה וינסה לשפר עמדות לקראת שנת הבחירות על-ידי לחץ להגדלת התקציבים למקורבים שלו, לאגודות, לעמותות, לחברות, לבתי-הספר, לכל מי שפועל בעיר, תביא לא רק לכך שיבזבזו כספי ציבור, אלא גם לכך שרק חלק קטן מהציבור ייהנה מהמיסוי הרחב, גם מהתמיכה של הממשלה ובוודאי מהארנונה הכללית.

אני מבקש לומר, אדוני השר, שרוב הרשויות המקומיות נתונות במשבר קשה מאוד, משבר כספי כבד מאוד. הממונה על המחוז במשרד הפנים, עם הצוות המקצועי, ילווה את ראש הרשות יותר ממה שעושים בשנים רגילות, והתקציב שמועבר לשלטון המרכזי לאישור יועבר רק לאחר שיימצא איזון מלא לא על-ידי פריסת הלוואות וכל מיני פטנטים זרים ומוזרים, של מכירת נכסים, שאף פעם אין יודעים אם הם ממומשים לאחר מכן. כאשר מדברים על מכירת נכסים, תמיד יש בצו המסים סיפורים כאלה שאחר כך אינם עומדים במבחן המציאות, ובא ראש העירייה לפני חברי המועצה ומבקש להגדיל את התקציב.

אם אני מסכם את העניין, אני טוען ששנת הבחירות הזו היא נטל על אזרחי העיר, בוודאי על ראשי הרשויות. בשביל לסייע להם ולהגן עליהם מפני הלחצים השונים, יש לגלות מעורבות בהכנת צו המסים, ואין לאשר שום תקציב של רשות מקומית אם תהיה בו סטייה קטנה אפילו מהשנים הקודמות. תודה רבה.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לחבר הכנסת אושעיה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אחמד סעד.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, כבוד שר הפנים, קודם כול אני מברך על החוק הזה ואני אתמוך בו, כי הוא בא להתמודד עם תהליך ביורוקרטי שהעיק על רבים מבעלי העסקים והקשה עליהם לקיים את מלאכתם.

אבל, אני מקווה שביישום החוק הזה לא תהיה גישה סלקטיבית. אני מדגיש את העניין הזה, כי יש הרבה חוקים שהגישה שלהם היא גישה סלקטיבית, לא שוויונית כלפי כל אזרחי המדינה. לדוגמה, החוק לעידוד השקעות הון. לצערי הרב, בקשר לאזרחים הערבים וליישובים הערביים, המצב נעשה רע יותר אחרי ההמלצות החדשות לקריטריונים לאזורי עדיפות לאומית, שהוציאו את רוב היישובים

הערביים אפילו מהמשבצת של אזור פיתוח ב'. זאת אומרת, שעל אף הנתונים הרשמיים, שלפיהם מתוך 14 מקומות שמצויים במצב הסוציו-אקונומי הרע ביותר במדינה מצויים 11 יישובים ערביים, הם הוצאו ממסגרת אזור פיתוח ב'. כלומר, הם לא ייהנו מההטבות של חוק עידוד השקעות הון.

החוק הזה נותן למי שיש לו רשיון זמני לעסק, אבל לבעל עסקים ערבי אין הרקע שנותן החוק לעידוד השקעות הון לאזרח היהודי. לכן, אדוני השר, אתה, שיש לך גישה לעניין הזה, אתה הממונה על כל היישובים הערביים כשר הפנים, אני מקווה שתדאג לכך שהעול הזה בקשר לאזורי פיתוח יתוקן. תודה רבה.

היו"ר י' לנקרי:

תודה רבה לחבר הכנסת אחמד סעד. רשות הדיבור לחבר הכנסת נסים דהן, ואחריו – לחבר הכנסת טלב אלסאנע.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, ידידנו, חברי חברי הכנסת, יש פתגם שאותנו לימדו, שבמדינת ישראל אין יותר קבוע מאשר זמני. על סמך הפתגם הזה כבר היה מן הראוי שנתנגד לחוק חוק שבא לתת רשיון זמני תחת הכותרת "זמני", וכולנו יודעים שלא נצטרך עוד לרשימות קבועים.

אף שקראתי את החוק, וקראתי שהמקסימום זה שנה ואפשר להאריך את זה לשנה, אני שואל אתכם, חברי חברי הכנסת, אדוני השר: מי שהקים עסק בעשר אצבעות והעסק שלו פורח ומשגשג, ובתוך שנה הוא יכול להעסיק מאות עובדים, ויש לו רשיון זמני ועברה שנה, אדוני השר מכיר מישהו במדינה הזאת שישגור את העסק כיוון שלא קיבל רשיון? אדוני השר מכיר מישהו במדינה הזאת שיאמרו לו, היות שהרשיון שהתחלת אתו לעבוד הוא זמני, עברה שנה, לא הצלחת לקבל את רשיון הקבע, נא לסגור את המפעל? אתה מכיר ראש עיר שישכים שעשרות או לפעמים מאות ואפילו שני עובדים יפוטרו רק כיוון שלעסק יש רשיון זמני ולא רשיון קבע?

אדוני השר, זה הצד שלכאורה בגללו היה צריך להתנגד. אבל, בכוונה הקדמתי את הצד שנגד, ואני חושב שהצד החיובי עולה בהרבה על הצד השלילי, ולכן ראוי שחוק כזה יחוקק במדינת ישראל. כמובן, צריכים למצוא תרופה לבעיה שהעליתי. לא ייתכן שעל סמך רשיון זמני אנשים יקבעו עובדות בשטח, שלא ניתן לסגת מהן. לפעמים זה בתוך מקומות מגורים, לפעמים זה עסק שקיבל רשיון זמני וכשהתחילו אותו הוא לא היה מפגע תברואי, עכשיו מתברר שהעסק הוא מפגע תברואי בתוך מקום מגורים, הוא לא במקום שמוגדר כמקום ציבורי או מסחרי, ואחר כך מתחילות בעיות – לך תסגור, לך תפטר, לך תעיף.

אבל, רק בשל העובדה הזאת, שאפשר לתת תקופת ניסיון לבעלי עסקים – לא כל בעלי העסקים חושבים שהם יצליחו. במקומות מסוימים זה קריטי אם הוא מתחיל היום או יתחיל בעוד חודש כשיקבל את הרשיון. ההצלחה של העסק או הכישלון של העסק – מבחינת הזמן, זה קריטי. ואם לא ניתן לו את הרשיון המידי, יש חשש גדול שהוא לא יצליח להקים את העסק שלו לעולם. חשוב מאוד שתהיה אופציה כזאת, שיהיה אפשר להוציא רשיון זמני.

אבל, אדוני השר, עם כל זה שהחוק הזה חשוב וטוב, צריך להיזהר שלא נשתמש בחוק הזה ובהצעה הזאת בצורה בלתי מוגבלת. ומהיום והלאה לא יהיו עוד רשיונות קבע, ותמיד ילכו על השיטה של רשיון זמני, כי, כמו שאמרתי בתחילת דברי, במדינת ישראל אין קבוע יותר מהזמני.

אני חושב, שהניסיון של משרד הפנים בוועדות ול"ל – בהתחלה זה היה צורך מאוד חיוני במדינה – או בוועדות ערר שהחליפו את ועדות ול"ל, לימד יותר מכל דבר אחר, שכל דבר שבא במהירות ובפזיזות יש בו סכנה שצריך לתת עליה את הדעת בכובד ראש לפני שמאשרים. תודה רבה לאדוני השר.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לחבר הכנסת נסים דהן על פרשנותו רבת הפנים.

רשות הדיבור לחבר הכנסת טלב אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין ספק שהמטרה של החוק היא מטרה נכונה וצודקת, אבל לא די בכך שיש מטרה שכולנו מסכימים עליה. השאלה הנשאלת היא, האם בדרך הזו ניתן להשיג את המטרה שהיא קיצור ההליכים לרישום ורישוי עסקים. הצעת החוק הזו מכניסה לנו "עז" נוספת של ביורוקרטיה – שלב נוסף, מקדמי, קבלת רשיון עסק זמני.

נשאלת השאלה, מה הם הקריטריונים על מנת שאדם יקבל רשיון עסק זמני, או שמא הרשיון יינתן כדבר שבשגרה? ואם אחרי שאדם מקבל את רשיון העסק הזמני כאן, מה יהיה אם הוא לא יעמוד בכל התנאים לרישוי עסקים קבוע? מה מצבו לאחר כל ההשקעות שהיו?

לדעתי, בהסדר הכולל המטרה היא לקצר, אבל יוצא שאנחנו מאריכים ומוסיפים נדבך נוסף לביורוקרטיה. מאחר שהביורוקרטיה חוגגת והרבה רשיונות מתעכבים, הרבה בעלי עסקים לא מצליחים להתחיל את הצעדים הראשונים. בגלל המצב הקיים, אני מצטרף להצעת החוק ואני אתמוך בה.

בהזדמנות זו אני מנצל את הצעת החוק הזאת ואני פונה לשר הפנים: כבוד שר הפנים, אם חושבים איך לתת רשיון זמני לעסקים על מנת למנוע את המצוקה של אנשים שרוצים לפתוח עסק, למה לא נלך לעניין של משפחות? נתייחס לאנשים שמתחתנים כאל עסק. מישהו התחתן עם מישהי מירדן, מהרצועה, מעזה, ומגיש בקשה לאיחוד משפחות. התהליך של איחוד משפחות על-פי הקריטריונים של משרד הפנים, שהם בגדר – – –

אברהם פורח (מרצ):

אם החתונה תהיה זמנית הוא ייתן רשיון זמני.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לא. חבר הכנסת פורז, אנחנו יוצאים מתקווה ומאחלים לכל המתחתנים שהנישואין יהיו נישואי קבע.

אברהם פורח (מרצ):

זמני, זה זמני.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

נראה בהם איזה פרויקט עסקי. אדם מתחתן, מגיש בקשה לאיחוד משפחות – עד היום אני מטפל בעניינים כאלה – הקריטריונים, מתי משרד הפנים מאשר או לא, אינם ברורים, אם הם חסויים או ידועים או דבר שמשתנה מיום ליום.

נוסף על כך, אם ההכרה במתן איחוד קבע למשפחות היא תהליך כל כך קשה והיא טעונה מחשבה מעמיקה ובדיקה עם כל המוסדות והגורמים המוסמכים, ניחא. אם היום נותנים היתר לרשיון עסק זמני כדי למנוע את המצוקה, יש לתת לאנשים פתרון גם כן, היתר ישיבה או היתר שהייה זמני עד שמסיימים את הטיפול בבקשתם. כדי למנוע את הפגיעה הקשה שהם פוגעים בעסקים, בכיסם של אנשים – באיחוד משפחות פוגעים בדבר קדוש, כבוד השר. המשפחה היא דבר קדוש, התא המשפחתי, אחדות המשפחה, ולכן אם הרעיון טוב כאן, למה הרעיון לא טוב שם, בעניין שהוא מאוד קדוש, מאוד חשוב? יש לתת לאנשים היתר שהייה זמני עד שיסתיים הטיפול בעניין משפחתם.

אני אצביע בעד הצעת החוק, כי אני רואה וסבור שזו הצעת חוק טובה.

היו"ר' לנקרי:

תודה רבה לחבר הכנסת טלב אלסאנע.

חברי הכנסת, יש כאן הרהור רציני על סוגיית הזמניות, כשאנחנו יודעים שכולנו זמניים, הן בכנסת והן בכלל בחיים. יש בהחלט מקום להרהר בזה שנית.

אחרי חבר הכנסת טלב אלסאנע יבוא חבר הכנסת אברהם פורז, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת מקסים לוי.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אתם יודעים שיש נוהל שבדיונים כאלה לא מתייחסים ממש להצעת החוק. הצעת החוק היא במקומה. אבל ברצוני לשאול אותך דבר מה, אדוני השר, ואני מקווה שאתה תשיב על העניין הזה.

לפני למעלה משבוע הגיעה לארץ, לנמל התעופה בן-גוריון, להקה בריטית בשם "ג'ונו ריאקטור". זו להקה שמנגנת מוסיקת "טראנס". יש האומרים שאת המוסיקה הזאת מנגנים במסיבות סמים, אבל אפשר במסיבת סמים גם לנגן ואלס והורה וצ'ארדש – – –

אבי יחזקאל (העבודה):

מאיפה אתה יודע?

אברהם פורז (מרצ):

אני אומר לך, יש לי מקורות אינפורמציה מאוד טובים.

אבי יחזקאל (העבודה):

אנחנו מתחילים לדאוג.

אברהם פורז (מרצ):

אני אגיד לך מי המקורות; אלה הילדים שלי, הם יודעים טוב מאוד.

מוסיקת "טראנס" אפשר לנגן במסיבת סמים, אבל אפשר גם ליהנות ממנה כמוסיקה רגילה לגמרי, והמוסיקה הזאת היא מוסיקה לגיטימית ויוצאים דיסקים, יוצאים תקליטים ברחבי העולם.

החבורה הזאת היתה אמורה להופיע ב"סינרמה" בתל-אביב, לא באיזה מקום חשוך, או במחסן, או באזור תעשייה נידח. והנה הם מגיעים לנמל התעופה בן-גוריון, ומשום מה כניסתם לארץ נמנעת, הם מוחזקים באיזה חדר בצד, ולאחר מכן הם מגורשים מהארץ.

בהתחלה אמרו שלאחד מהם נפתח בשעתו תיק פלילי בחשד לשימוש בסמים, כשהוא היה בעבר בארץ, אבל לאחר מכן – תשמעו טוב, רבותי חברי הכנסת, אתם יודעים למה לא נתנו להם להיכנס? כי לא היה להם רשיון עבודה. ממתי, אדוני השר, כשבאה להקה של אמנים זרים, מבקשים מהם רשיונות עבודה? לדעתי, הפרשה הזאת היא פרשה מאוד מביכה. היא התפרסמה גם בעיתונות בחוץ-לארץ; היא מציגה את מדינת ישראל בתור מדינה לא מתקדמת, הייתי אומר מדינה מפגרת, חסרת סובלנות, שמתייחסת אל חבורה של אמנים מחוץ-לארץ כאל פושעים פליליים.

אני בוודאי לא הייתי מציע לך, בהתחשב שמדובר בארץ במאות אלפי עובדים זרים, שמתוכם אתה יודע שרבים מהם נמצאים בלא היתרים, שנים על שנים, שאנחנו נחפש מתחת לאדמה. זה ממש – –

לאלה לא היה רשיון עבודה. הרי מדובר באמנים זרים שבאים לכאן להופעה חד-פעמית או לכמה הופעות, ומקובל לתת אוטומטית רשיון עבודה. באותה מידה אנחנו לא מצפים מאמן ישראלי, מיהורם גאון, אם הוא מופיע בפני יהודים בארצות-הברית, לבקש "גרין קארד" בשביל ההופעה הזאת, החד-פעמית, והוא הדין לגבי כל אמן זר.

נגרם פה נזק עצום למארגנים; טוב, זה עניין כספי. אבל העניין הזה פורסם בעיתונות הזרה, פורסם בעיתונות המקומית, שני המקומונים של תל-אביב – –

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת אלול, אנא דברו בלי להפריע לדובר.

אברהם פורז (מרצ):

אביעד ארבל ב"העיר", ולאחר מכן – אני מציג את העיתון השני, עיתון "תל-אביב" – רונלד צבי טרטוש כותבים על זה. שניהם מסבירים, אגב באריכות – אלה עיתונים מכובדים, אחד הוא שלוחה של רשת שוקן, אחד של "ידיעות אחרונות" – שאין שום קשר בין הסמים לבין להקה כזאת שמנגנת מוסיקה, שהיא מוסיקה לגיטימית. אני חושב שקרה פה דבר שלא היה צריך לקרות, ואני מאוד אודה לך, אדוני השר, אם תוכל בדבריך להסביר מה קרה כאן. תודה.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לחבר הכנסת אברהם פורז. רשות הדיבור לחבר הכנסת מקסים לוי.

אבי יחזקאל (עבודה):

חבר הכנסת מקסים לוי, אנחנו מוציאים הודעה לעיתונות. אני מצטער.

מקסים לוי (ליכוד-גשר-צומת):

דבר כזה לא צריך לכתוב.

רפי אלול (עבודה):

אבי יחזקאל (עבודה):

היו"ר י' לנקרי:

אני מבקש מחברי הכנסת לתת לחבר הכנסת לוי לנאום, מבלי להסיח את דעתו בנושאים אחרים.

מקסים לוי (ליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, קודם כול, מכיוון שזו לי ההזדמנות הראשונה אני רוצה לאחל לך הצלחה.

היו"ר י' לנקרי:

תודה.

מקסים לוי (ליכוד-גשר-צומת):

אדוני השר, חברי הכנסת, כמי שהוביל שנים ארוכות את הרשויות המקומיות, בתפקידי כיושב-ראש מרכז השלטון המקומי, אני יכול לומר שהצעת החוק הזו באה כתוצאה – – – חבר הכנסת אפי אושעיה.

היו"ר' לנקרי:

חבר הכנסת אפי אושעיה, אני מבקש ממך.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

הצעת החוק הזאת באה, כפי שאני קורא אותה ולמד ממנה, כשהבירוקרטיה במשרדי הממשלה היתה כזאת, שעד שהגיע הרשיון לאדם, היו צריכות לעבור שנה-שנתיים. למעשה, אז עובדה ההצעה לתת היתר זמני.

אינני יודע אם ההיתר הזמני הזה יינתן לבניינים קיימים או למבנים ישנים. אתן לך דוגמה. אם דיברו כאן ראשי רשויות מקומיות במגזר הערבי בלוד, ברמלה, בנצרת ובעכו – אני פוחד שאותם מבנים שימשו כעסקים; הם הרי לא יכלו לקבל מימיהם רישוי עסקים. עכשיו התאפשר להם רישוי עסקים זמני כזה כתוצאה מלחץ ציבורי על ראש הרשות. ואז נעמוד בפני דילמה קשה ביותר. הקושי הוא שאתה יודע, והיית בוועדה מחוזית כאשר תוכנית הוול"ל התחילה להתרחב וגרמה לנזקים בלתי הפיכים, וכדי לתקנם היום לפעמים כדאי אולי להרוס שכונות.

לכן, ברישוי העסקים הזה, נדמה לי שנצטרך לדעת לא לעשות טעויות בדרך, כי כל טעות כזאת – אני מבין את הצעת החוק; אינני אטום לצורך שיש היום במדינת ישראל בחוק לעידוד השקעות הון, ובכך שאנשים צריכים לקבל מהר היתר כדי לקבל תקציבים כאלה ואחרים, הלוואות כאלה ואחרות, והרישוי לא בא בזמן, ובסופו של תהליך האדם מאבד בכלל את כל ההטבות ואת כל ההלוואות.

אבל אני מקווה מאוד שהתהליכים האלה של רישוי זמני לא יינתנו בידי ראש הרשות. אולי שר הפנים יקבע בתקנה, שעל הוועדות המחוזיות לקבוע ועדה מסוימת שמתפקידה היא לא תהיה "לחוצה" כלפי אותו ציבור שבחר את ראש הרשות, אלא יהיה נציג שר הפנים בראש רישוי עסקים, ואז לא יהיה לחץ ציבורי כבד. מי שכיהן כראש עיר יודע מה זה לחץ לרשיון זמני; אחר כך נהיה מצויים בתביעות של אזרחים כלפי ראש הרשות בצורה כזאת, שנסתלק מהחוק מהר.

לכן הצעתי היא לשקול אם אפשר יהיה למנות אדם מקצועי מתוך מחוזות משרד הפנים, כדי שהוא יהיה יושב-ראש הוועדה לנושא של רישוי זמני. אני מדבר על רישוי קבוע, ברישוי קבוע יש אותם דברים שצריכים לעשות, אבל ברישוי זמני צריך להיזהר מעסקים שהיו או מעסקים שיהיו.

חבר הכנסת חיים אורון דיבר על נושא הארנונה. בהחלט, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסיים ולומר, שאני מבין את שר הפנים, בגלל הקיצוץ במענקי האיוון, מפני שהרשויות המקומיות נמצאות היום בגירעון, וכתוצאה מחינוך ומרווחה. הגירעון הזה ברשויות המקומיות נובע ב-90% מצרכים לאומיים, לא מצרכים מוניציפליים, בגלל שני שירותים, חינוך ורווחה, שהמדינה מחויבת לתת, ומי שיבדוק את הגירעון של הרשויות המקומיות ימצא, ש-90% מהגירעון הזה נובעים משני הסעיפים האלה.

מה מבקשת הממשלה לעשות? – להגדיל את הארנונה כדי לכסות את הגירעון בחינוך וברווחה ברשויות המקומיות ולהכביד. אינני יודע אם כתוצאה מ-180,000 מובטלים ברשויות המקומיות

וכתוצאה מבעיה חברתית לא תקום לנו עמותה למרד ארנונה ברשויות המקומיות. אינני יודע עד כמה הרשויות המקומיות יכולות להיות אלה שגובות את המסים של המדינה.

לכן, בהחלט אתמוך בהצעת החוק, אך אני מבקש מכבוד שר הפנים לבחון את הנושא של מינוי אדם מוסמך ומקצועי מטעם משרד הפנים, שילווה את הרשיונות לרישוי עסקים ברשויות המקומיות.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לחבר הכנסת מקסים לוי על ההערות המאירות.

חברי הכנסת, רשימת הדוברים סגורה, וכעת ישיב לדוברים כבוד שר הפנים, מר אליהו סויסה.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, חשבתי שאסתפק בהצגת הצעת החוק ומייד נעבור להצבעה, אבל אני רואה שחברי הכנסת העלו טענות, חלקן קשורות לנושא וחלקן לא קשורות לנושא, וניצלו את הבמה הזאת כדי להעלות נושאים אחרים. אשתדל להתייחס כמיטב יכולתי לנושאים שהועלו כאן.

חבר הכנסת שבח וייס – שלא נמצא כאן – הציע, בעצם, להעתיק את הייעול ואת מחיקת הביורוקרטיה ממשרדי ממשלה לתחום התכנון והבנייה. אני חושב, שזהו נושא שמטופל, לפחות על-ידי, בצורה אינטנסיבית בתקופה האחרונה. הארכנו גם את התוקף של תיקון מס' 33, שנותן אפשרות לרישוי עצמי, שלצערי לא משתמשים בו כל כך, ועוד יוזמות אחרות שאנו יוזמים ממש בימים אלה, ואני משער שיגיעו גם לבית הזה בצורה של תיקוני חוק, ואני מקווה ששם גם נוכל "לחלץ כמה פקקים".

לגבי ההצעה שלו לפתיחת עסקים לאורך כל היום ולוויסות פתיחת העסקים לאורך כל היום – שוחחתי עם חבר הכנסת וייס בצד, וזהו נושא שצריך לבדוק אותו. אינני מכיר את הנושא הזה, וצריך לבדוק אותו ולראות מה ההשפעות שלו.

חבר הכנסת חיים אורון דיבר, בעצם, על הארנונה. לא אפתח כאן דיון על הארנונה; דנים בנושא הזה בוועדת הכספים, והוא יגיע לכאן גם בחוק ההסדרים. אבל אני רוצה לומר לכל חברי הכנסת שהתייחסו לנושא הזה, שהארנונה היא אחד ממקורות ההכנסה של הרשויות המקומיות. אפשר להחליט שלא מעלים ארנונה, אבל אז הממשלה צריכה לדעת שהיא צריכה לממן את החוסר שנוצר, וזה הרבה מיליארדי שקלים. אם מישהו מוכן לתמוך בעניין הזה ולהציע לנו מקורות מימון, גם אתמוך באי-העלאת הארנונה, אבל בינתיים, עד שנמצא את המקור הזה, אין לנו דרך אחרת אלא להציע את מה שאנו מציעים.

אברהם פורח (מרצ):

אדוני השר, יש פתרונות אחרים. אתם צריכים למנות אצל ראשי עיר שהם לא בסדר ועדות קרואות – לכל אלה שחורגים.

שר הפנים א' סויסה:

קודם כול, איני חושב שוועדה קרואה היא פתרון הפלא לרשויות מקומיות שאינן מתפקדות. כאשר אני מקים ועדה קרואה, קח בחשבון, שבעצם אני מקבל עלי את האחריות וצריך לממן את כל הגירעונות שלה. דבר שני, זה לא חייב להיעשות כשהמועצה ממשיכה לתפקד, אבל אנחנו במשרד הפנים עושים הכול כדי שלא להגיע לשלב הזה של ועדה קרואה במקום שיש לנו אפשרות; ובמקום שאין לנו אפשרות, אנו גם מגיעים לוועדה קרואה. רק לאחרונה פיזרנו את המועצה המקומית מנחמיה בגלל בעיות תפקוד, כאשר לא היתה לנו ברירה, ואחרי שנתנו את כל ההזדמנויות לתיקון המעוות.

אני חושב שבזה אסתפק. רק אעיר הערה נוספת בנושא הארנונה. כולנו מדברים על ההעלאה ועל מסים בנושא ארנונה. אני רוצה רק לומר לכם, שבעצם, כל אזרח שמגיע בסוף השנה לא משלם את מה ששילם בתחילת השנה. הוא בעצם משלם את ה-100% ששילם בתחילת השנה פלוס המדד. זאת אומרת, בדצמבר הוא משלם; אם נאמר שהשנה דורשים 108%, אנחנו מבקשים 8.9% או 8.7%. אז הוא משלם 100% שהוא שילם בתחילת השנה, פלוס 8.9% בדצמבר. בינואר הוא כבר ישלם אותו דבר – הוא ישלם 108.9%. זו בעצם שמירה ריאלית של תשלום ארנונה. איני רוצה להיכנס ולהתחיל לצייר לכם כאן גרפים, אבל זה בעצם העניין, לא מעבר לזה.

חיים אורון (מרצ):

א. המדד לא עלה ב-8.9%; ב. אתם מציעים עוד 10% מעבר ל-8.9% פלוס 2% בתחתית.

שר הפנים א' סויסה:

ה-10% שאנחנו מציעים הם לרשויות מקומיות שרוצות בכך. יש רשויות מקומיות שרוצות בכך, שנמצאות בתעריפי ארנונה נמוכים, ואם הן תרצינה – אנחנו נאפשר להן. אם אתם שואלים אותי אם רשויות מקומיות תנסינה להעלות בכל ה-10% – להערכתי, הן לא תנצלנה את כל ה-10%. אבל, צריך לתת אפשרות כזאת גם לרשויות מקומיות שנמצאות בתחתית הסולם של תעריפי הארנונה.

אבל, שוב, אמרתי שהנושא הזה כבר נדון. אני יודע שהוא בעייתי מאוד. הוא נדון בוועדת הכספים. אני משער שהוא עוד יקבל התייחסויות כאן, בבית הזה.

חבר הכנסת אפי אושעיה בעצם אמר, מצד אחד שאין להחיל את צו הארנונה על הרשויות המקומיות בגלל שנת הבחירות, ומצד שני, יש לאכוף וללוות את הרשויות המקומיות בשנת הבחירות. לעניין הזה קודם כול אומר, שיש לנו רואה-חשבון בכל הרשויות המקומיות במדינת ישראל. יש לנו למעלה

מ-270 רואי-חשבון, שמלווים כל רשות מקומית במדינת ישראל, וכל רואה-חשבון כזה מחויב להגיש דוח כספי מבוקר, דוח רבעוני מבוקר, למשרד הפנים. אנחנו עוקבים אחר הדוחות האלה. כאשר אנחנו עולים, מוקדם ככל האפשר מבחינתנו, על בעיות שעלולות להתעורר ברשות מקומית, או כאשר אנחנו רואים איזה כיוון שלילי שמתפתח ברשות מקומית – אנחנו מתערבים מייד ועושים את כל הניתן. אבל, זה נכון שבשנת בחירות אנחנו צריכים יותר להקפיד. לכן, אנחנו משתדלים לגמור את תוכניות ההבראה עם כל הרשויות המקומיות, או לפחות עם רובן, עוד השנה, לפני תחילת שנת הכספים הבאה. אנחנו כבר נתנו הנחיות, וניתן עוד הנחיות מפורשות ומפורטות יותר להתנהגות רשויות מקומיות בשנת הבחירות. אבל, אני מודע לבעיה הזאת.

אפי אושעיה (העבודה):

רואי-החשבון מתייחסים להיבטים הטכניים החשבונאיים, ולא לשיקול הדעת, להבהרות וכו'.

שר הפנים א' סויסה:

אני לפחות רואה ברואי-החשבון מעין נורה אדומה, שאמורה להסב את תשומת לבנו ולהגיד לנו: חבר'ה, היזהרו. באותם מקומות שבהם אנחנו צריכים להתערב, אנחנו מתערבים. אם אנחנו מתערבים וזה לא עוזר – אנחנו מגיעים לשלב הבא, שהוא בעצם שלב של הצמדת חשב מלווה, עם סמכויות חתימה, וזה השלב השני, ומשתדלים לתקן את המעוות.

דרך אגב, אני רוצה להזכיר לכם, שבשנת בחירות אין לי סמכות לפזר רשות מקומית ובעצם למנות ועדה קרואה. אין לי סמכות כזאת. אני רואה היום שהנושא הזה בעייתי. יכול להיות שצריך לתקן את העניין הזה. אני חושב שהוא בעייתי, כי הוא מכניס אותנו ללחץ. היום במקומות שאני רואה בהם כיוונים לא טובים – כבר אין לי בעצם סמכות למנות ועדה קרואה. יכול להיות שצריך לחשוב על שינוי הדבר הזה ולתת איזו סמכות, אולי באישור ועדה מסוימת, באישור נוסף של שר הפנים. באישור נוסף אוכל בכל זאת, גם בשנת בחירות, לקיים את ההליך הזה.

דיבר כאן חבר הכנסת אחמד סעד על כך שהחוק לא יהיה סלקטיבי. אני לא חושב שהחוק הוא סלקטיבי. לא ראיתי שום סעיף בחוק שמחיל את החוק על תא גיאוגרפי מסוים, או על אוכלוסייה מסוימת. אני חושב שהוא לא סלקטיבי. הוא חל לגבי כל האוכלוסייה, וכך הוא צריך להיות.

לחבר הכנסת נסים דהן – טוב, זה נכון שבמקומותינו נהוג לומר שאין קבוע יותר מזמני. אבל אני רוצה להזכיר, שגם כדי לקבל היתר זמני, המבקש חייב לעבור הליך של הצגת חוות דעת. להערכתי, הוא יצטרך להגיש חוות דעת סביבתית, חוות דעת תכנונית ועוד חוות דעת אחרות שיתבקשו ממנו. לכן, באותו מקרה שבו ניתן על הסף לפסול את הבקשה – יפסלו אותה. אבל, באותו מקרה שבו היא תיראה אפשרית – יאפשרו את השימוש הזמני. אני משער שהשימוש הזמני הזה גם יימשך אחר כך, אולי בהטלת מגבלות נוספות.

אני רוצה לציין, שגם חוק התכנון והבנייה מאפשר הפסקת שימוש זמני, או שימוש חורג, תוך כדי האישור. אחרי שהרשות המקומית אישרה את השימוש, יש סמכות לרשות המקומית או לוועדה המחוזית להפסיק שימוש כזה.

חבר הכנסת טלב אלסאנע העלה פה בעיה שאני במקומו לא הייתי מעלה אותה, וזה נושא איחוד המשפחות. אני חושב שדווקא במגזר שלו הנושא הזה בעייתי מאוד. אני חושב שהמספרים של הנשים מחברון, מדהרייה ומעזה, הם פשוט לא ייאמנו. לכן, אני חושב שדווקא הוא לא היה צריך להעלות את הנושא הזה. אבל, טוב, הנושא הזה צריך להיות מטופל במקומות אחרים, בפורומים אחרים, ואני לא רוצה להיכנס לפרטים בהזדמנות הזאת.

חבר הכנסת אברהם פורז התייחס ללהקה האנגלית שהגיעה לא מזמן. אני רוצה רק להזכיר לו, שבשבועיים לפנינו סירבנו להתיר את כניסתה של הלהקה בולגרית. לצערי, גם לאחר חתימת התחייבות שהם לא יעבדו כאן, הם עבדו בניגוד להתחייבות. כמובן, אנחנו חילטנו את ההתחייבות שהם נתנו.

אני רוצה לומר, שיש לנו בעיה עם ארגון האמנים הישראליים, אמ"י, שפונה אלינו בתלונות ובטענה על קיפוח פרנסת האמנים הישראליים ופגיעה בהם. זאת מאחר שיש היום בישראל אופנה להביא אמנים זרים. הם פונים אלינו בכל הזדמנות וצועקים על הקיפוח הזה. אנחנו משתדלים למצוא את האיזון בין הרצון שלא לפגוע באמנים הישראליים לבין הרצון לתת אפשרות גם להביא אמנים מחוץ-לארץ. לכן, נקבע במשרד הפנים נוהל, שעל-פיו אמרגנים שרוצים להביא אמנים מחוץ-לארץ פונים אלינו. יש לנו נוהל קבוע עם משרד החינוך. אנחנו מתיעצים עם משרד החינוך, ובהסכמה אנחנו נותנים אישורי עבודה.

לצערי, הלהקה הזאת לא קיבלה אישור עבודה ולא פעלה בהתאם לנוהל הזה. לכן, מי שמגיע לכאן, לארץ, ללא אישור עבודה – אנחנו לא מאפשרים את כניסתו.

אני רוצה להוסיף, שבמקרה הזה גם היתה פנייה של המשטרה, ולא אפרט כאן יותר מדי. היתה פנייה של המשטרה לסרב להתיר ללהקה להיכנס לארץ. לאחר שהוצגו בפנינו הנתונים, סירבנו לאפשר כניסת אותם אמנים ארצה. אני משער, שאם אמנים מחוץ-לארץ יפנו בנוהל המקובל – ואני חושב שהנוהל הוא נוהל טוב, וכפי שאמרתי יש בו איזון נכון בין שני האינטרסים האלה – הם יוכלו להיכנס ארצה.

אברהם פורז (מרצ):

סליחה, לא הבנתי מדברך אם החלטתם להקפיד על היתרי עבודה, או שהיתה פה אינפורמציה של המשטרה? אל תשכח שמדובר באמנים מבריטניה ולא ממדינה מהעולם השלישי.

שר הפנים א' סויסה:

אני אמרתי שכבר כמה זמן קיים נוהל, שלפיו אנחנו מקפידים על קבלת אישור לעבודה, בגלל התלונות של ארגון האמנים הישראליים. אנחנו מכבדים זאת. בתוך זה מדובר במימוש המדיניות של איזון בין האינטרס של האמנים הישראליים לבין האינטרס של הבאת אמנים זרים מחוץ-לארץ. אמרתי שנוסף על כך גם היתה פנייה של המשטרה. שני הדברים התחברו, ולא אישרנו את הכניסה שלהם.

אברהם פורח (מרצ):

האם המשטרה הצביעה על איזה חשד ממשי נגדם?

שר הפנים א' סויסה:

חלק מהחששות שעליהם הצביעו נוגע למידע שדיברת עליו.

אברהם פורח (מרצ):

אתה מדבר על זה שהם השתתפו במסיבת סמים ליד ה"סינרמה", לפני המון אנשים?

שר הפנים א' סויסה:

בוא תפנה למשטרה. היא הממונה. היא תיתן לך את המידע. אני לא ממונה על המידע הזה.

אברהם פורח (מרצ):

אתה יכול לומר לי אל מי לפנות במשטרה?

שר הפנים א' סויסה:

אני מציע שתפנה. אם אתה רוצה – אני יכול להפנות אותך לגורמים במשטרה, אם זה מה שחשוב לך. אבל, גם ללא המידע הזה מהמשטרה היינו מסרבים לאשר את כניסתם ארצה, מאחר שהם הגיעו ללא אישור עבודה.

חבר הכנסת מקסים לוי לא נמצא כאן. הוא דיבר על ביורוקרטיה במשרדי הממשלה. אני רק רוצה להפנות את תשומת לבו לכך שהחוק לא מדבר על משרדי הממשלה. הסמכות החוקית של רישוי עסקים נמצאת ברשויות המקומיות ולא במשרדי הממשלה. לכן, נראה שהיתה אי-הבנה מבחינתו.

היו"ר י' לנקרי:

אם מותר לי, אסב את תשומת לב שר הפנים לדברי חבר הכנסת מקסים לוי. הוא התריע מפני סכנת הלחצים על ראשי רשויות.

שר הפנים א' סויסה:

כן, עכשיו אתייחס לחלק השני בדבריו. בעצם, מה שהוא הציע זה להעביר את הסמכות לממונה על המחוז, כדי שהוא יטפל בנושאים האלה. כאן הוא נגע באחת הבעיות המסובכות בשלטון המקומי. היום אנחנו הולכים דווקא לביזור סמכויות ולמתן עצמאות לשלטון המקומי. לא הייתי רוצה לקחת סמכות שכבר נמצאת בשלטון המקומי, סמכות של רישוי עסקים, ולהעביר אותה. אני חושב שלנו אין כלים להתמודד עם הנושא הזה. אני חושב שלאזרח הרבה יותר קל לטפל בעניין ברשות המקומית מאשר בוועדות המחוזיות, שלהן הוא התכוון. אבל בסדר, אני מקבל את ההערה שלו ונשתדל לקבוע בתקנות זמנים. אני חושב, שגם קביעת הזמנים וגם קביעת האפשרות למתן היתר זמני מייעלות בהרבה. מה עוד שהשוט מונף על הרשות המקומית. כאשר רשות מקומית לא תעמוד בלוח הזמנים שיקבע לה שר הפנים – בעצם הבקשה תאושר מאליה. אני חושב שזה שוט חזק מאוד. הוא גם מסוכן מאוד בשימושים מסוימים.

חבר הכנסת מקסים לוי דיבר גם על נושא הארנונה והגדלת הארנונה. התייחסתי לנושא הזה, ואין מקום להוסיף בעניין הזה.

בכל אופן, אני מודה לכם גם על העניין שגיליתם בחוק. אני מקווה שבאמת נוכל לקדם אותו לטובת המבקשים ולטובת השלטון המקומי. תודה רבה.

היו"ר י' למקרי:

אני רוצה להודות לשר הפנים על תשובותיו.

חברי הכנסת, האם יש הצעות נוספות?

אברהם יחזקאל (העבודה):

אנחנו תומכים בשר הפנים. אנחנו מקבלים את מה שהוא אומר.

היו"ר י' למקרי:

אני מאוד מודה לכם על התמיכה הגורפת.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת החוק רישוי עסקים (תיקון מס' 15), התשנ"ח – 1997, קריאה ראשונה, העברה לוועדת הפנים להכנה לקריאה שנייה ושלישית. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק רישוי עסקים (תיקון מס' 15), התשנ"ח-1997, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר י' לנקרי:

תשעה קולות בעד, נגד – אין, נמנעים – אין. ההצעה עוברת, אם כן, להכנה לקריאה שנייה ושלישית לוועדת הפנים.

הצעת חוק להסרת מפגעי גז ראדון, התשנ"ז-1997

(קריאה ראשונה)

היו"ר י' לנקרי:

אנחנו ממשיכים בסדר-יומנו ונדון בהצעות חוק להסרת מפגעי גז ראדון, התשנ"ז-1997, קריאה ראשונה. יציג את הצעת החוק חבר הכנסת אברהם יחזקאל, בבקשה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, ראשית הריני לברך אותך על ניהול הישיבה המנומס, התרבותי, על-ידי אדם נעים הליכות. הלוואי שהיו עוד כמותך בכנסת ישראל, אני חושב שהכנסת היתה נראית הרבה יותר רגועה, הרבה יותר מתונה.

היו"ר י' לנקרי:

אני מאוד מודה לך.

אברהם יחזקאל (העבודה):

הצעת החוק שלי, עניינה אותו גז ראדון, שכבר בסיבוב הקודם, קרי בקדנציה הקודמת, התברר שכאשר הוא מעל רמת סף מסוימת בירושלים ובאזורים אחרים במדינת ישראל – ויש מפה של אזורי גז הראדון – הוא מסרטן ובמינון מסוים הוא גורם לכאבי ראש. הוא גרוע עשרת מונים מסיגריות. הגז הזה, בגלל המיקום הגיאוגרפי של מדינת ישראל, באזורים עירוניים מסוימים – וכרגע אני לא רוצה למנות אותם – הוא מצוי בריכוז גבוה.

צריך להבין שבבנייה מסוימת, אם יש פתחי אוורור, אם הגז הזה נמצא במינון נמוך, הוא ממש לא מזיק. לכן, הצעת החוק הזו נועדה לקבוע, שב"אזורים רגישים" – אזור שהשר קבע כאזור רגיש, מאחר שנתגלו בו ריכוזי גז ראדון מעל רמת הסף, תיערך בדיקת הימצאות גז ראדון בבנייה, בבנייה ציבורית, ואני קורא לקיים זאת גם בבנייה פרטית. מה שזה יצריך באותה בנייה הוא, שאותו אדריכל יבנה פתחי אוורור כאלה, שאותו גז, התמהיל שלו באוויר יהיה נמוך וזניח, כך שלא יוכל להשפיע.

אני ביקשתי שהצעה זו תוחל קודם כול על מבני מוסדות ציבור, כמו למשל בתי-ספר. זכור לנו המקרה בירושלים, כאשר בבית-ספר מסוים ילדים הורעלו מאותו גז ראדון, חשו בחילות וכאבי ראש. מבחינה זו, ההצעה הזאת היא הצעה פרקטית. אומרים שחברי כנסת חיים את היום-יום וראוי שלא יהיו מנותקים. זו הצעת חוק, שאילולא חוקקה או תחוקק בכנסת, ספק סביר אם מישו בממשלה היה נותן את דעתו על העניין. משהועלתה הצעת החוק הזאת, גם המשרד לאיכות הסביבה וגם משרד הפנים תמכו ותומכים בה.

הצעת החוק מחייבת בבדיקה מי שמחזיק בניין צמוד-קרקע באזור רגיש, המשמש כמוסד ציבורי, בית-ספר או מקום עבודה. הוא יבצע בדיקת גז ראדון בדרכים, במועדים ובנסיבות שקבע השר.

ברשותך, אדוני, אני מבקש להבהיר, שבדיקת הגז איננה יקרה. מדובר במכשיר שעלותו כ-25 דולר, כך שאני לא מטיל שום חובה שיש בה עלויות גבוהות. השר יוכל להוציא צו בעניין לאותם אזורים רגישים, הבדיקה תבוצע ולאחר מכן יינקטו כל הצעדים הנוגעים בעניין הזה.

מי שמחזיק בניין באזור רגיש שקיים בו מפגע גז ראדון, יפעל להסרת המפגע ולמניעת הישנותו בדרך ובאמצעים שקבע השר, כפוף להוראת כל דין.

בגדול – זה מפגע שאף אחד לא יכול לחוש בו, אלא אם כן בסופו של דבר הוא חולה. לכן, ראוי שהכנסת תאשר את הצעת החוק. הממשלה תומכת, ואני חושב שמבחינה זו זה עוד חוק קטן שמשפר את איכות החיים שלנו.

היו"ר' לנקרי:

תודה לחבר הכנסת אברהם יחזקאל על הצעת החוק המעניינת הזו. הדיון פתוח.

ראשון הדוברים יהיה חבר הכנסת חיים אורון; אינו נמצא כאן. חבר הכנסת חיים רמון – גם הוא לא נמצא. חבר הכנסת אפי אושעיה, בבקשה, נתונה לך רשות הדיבור. אחריו – חבר הכנסת עזמי בשארה. שלוש דקות לכל דובר.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת, אני מבקש לברך את יושב-ראש ועדת הכלכלה. איך נקרא חוק הגזים של אבי יחזקאל?

אברהם יחזקאל (העבודה):

הצעת חוק להסרת מפגעי גז ראדון.

אפי אושעיה (העבודה):

ההצעה הזו למעשה תפתור הרבה בעיות, משום שאת תופעות הלוואי שגורם הגז מרגיש בדרך כלל אדם שיורד למקלטים ולמקומות נמוכים. זוהי יוזמה מבורכת. חבל שעד היום, לפחות הרשויות המקומיות, שעוסקות בהיתרי בנייה וכך הלאה, לא כפו את המגבלות הללו במסגרת חוק העזר המקומי, ואני שמח שחבר הכנסת אבי יחזקאל הציע את הצעת החוק.

מדי פעם עולות הצעות חוק שונות שאתה יכול רק להתפלא איך הן לא נדונו ולא אושרו עד היום. התופעות של גז הראדון כבר מוכרות במדינת ישראל שנים מספר.

אני מנסה, אדוני היושב-ראש, לגעת באירוע של ועידת הליכוד היום, שוודאי אין לו שום קשר להצעת החוק הנדונה, אבל יש בשורה לעם ישראל. סוף סוף הנהגת מדינת ישראל התפנתה לטפל בדברים הדחופים שעומדים על סדר-היום הציבורי, והנה הבעיות עם הפלסטינים, יחסי השלום, הכלכלה, החברה, המתיחות בין אדם לחברו במדינת ישראל – כל הבעיות הללו כלא היו, ומה שהכי חשוב היום במדינת ישראל זה ריב הענקים בין ישראל כץ לבין השר מצא, שר הבריאות.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

— — — גז ראדון.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אתה רוצה לומר שכך שאף קצת גז ראדון?

אפי אושעיה (העבודה):

לא, לא. חלילה, אני לא אומר שום דבר אישי על ישראל כץ, אבל יותר מדי אנשים בוועידת הליכוד, כפי הנראה גז הראדון השפיע עליהם; השפיע עליהם עד כדי כך, שבמדינה עם קשיים כל כך גדולים, עם מצוקה, עם סגר בין-לאומי, כשבכל העולם נדים בראש כששומעים על ראש הממשלה שלנו, שהנשיא קלינטון לא מוכן להיפגש אתו – מתפנה ראש הממשלה מכל סדר-היום הציבורי העמוס כל כך ועוסק בעניין החשוב איך ייבחרו חברי הליכוד בפריימריס.

והנה השר מצא – חבר הכנסת יחזקאל, אני שמח לבשר לך, ששר הבריאות, השר יהושע מצא, שאמור לטפל בחוק, ולכן הזכרתי את ריב הענקים בין שני גדולי הדור ישראל כץ והשר מצא – התפטר ממועמדותו לתפקיד יושב-ראש נשיאות הוועידה.

שלום שמחון (העבודה):

— — — למושבים.

אפי אושעיה (העבודה):

והשר מצא, לשמחתי הגדולה, יישאר שר הבריאות. אני בטוח, אחרי שהוא החליט שלא להתמודד על תפקיד יושב-ראש נשיאות הוועידה, כשר הבריאות יהיה לו הזמן לפקח על נושא גז הראדון. משרד העבודה יקבל את השר מצא, שפנוי מהעניינים הפנימיים של ועידת הליכוד ועוסק בנושא הזה.

החלוקה, חברי חבר הכנסת יחזקאל, בהטלת האחריות על משרד העבודה במקומות העבודה ועל משרד הבריאות בתחומים האחרים, לפי דעתי היא חלוקה שתביא לכך שכל אחד יטיל את האחריות על השני, וזה נושא שצריך לדון בו בוועדה בעת הכנת החוק לקריאה שנייה ושלישית. תודה רבה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

מה שאתה רוצה לומר זה, שמגז לגז כוחנו מוגז.

קריאה:

אדוני, הגדרה יוצאת מן הכלל.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לחבר הכנסת אושעיה. רשות הדיבור לחבר הכנסת עזמי בשארה, ואחריו – לחבר הכנסת אחמד סעד.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני חבר הכנסת יחזקאל – – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

נכון שישראל כץ הלך אתך מכות באוניברסיטה?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

לא אתי, עם ציבור הסטודנטים הערבי. זה נכון.

היו"ר י' לנקרי:

אני מציע שמגיש הצעת החוק יגלה את מלוא ההקשבה לדוברים. תודה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני חבר הכנסת יחזקאל, אני רוצה לברך על הצעת החוק, גם אתמוך בה. אני רוצה לברך על העבודה בוועדת הכלכלה, ואני תיכף אציע כמה הצעות הקשורות לנושא, אבל לא הצלחתי, סימנתי לי את הקשר בין ההצעות של חבר הכנסת אפי אושעיה לבין גז הראדון – – –

אפי אושעיה (העבודה):

אני יכול להסביר, אדוני.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אני מנסה להבין, ונדמה לי שבאמת, אם כבר מקשרים כל כך, נראה שהאליטות החדשות סביב נתניהו מהוות מפגע סביבתי עד כדי כך ששר הבריאות מתרחק מהר מהמפגע הזה. יכול להיות שבתוקף תפקידו כשר הבריאות הוא כבר הסיק מהר מאוד שמדובר במפגע סביבתי חברתי לדמוקרטיה הישראלית.

על כל פנים, אני חושב שיש לציין בבית הזה, בכנסת, את עליית המודעות לנושא איכות הסביבה בארץ הזאת. זה נושא חשוב במיוחד, כיוון שבלהט הבנייה הציונית, ההתיישבות הציונית ויצירת עובדות בשטח, בדרך כלל, לדעתי, כמו בכל חברה התיישבותית אחרת, הנושא של איכות הסביבה נדחק לשוליים, ולדעתי לאחרונה, אדוני הפרופסור חבר הכנסת וייס, על כל פנים אני חושב שהעלייה במודעות לנושאים של איכות הסביבה מצביעה על קצת נורמליזציה בחברה הזאת ועל שימת איכות החיים לאדם, לאזרח ולחברה מעל לפאתוס הציוני, שהולך רק ליצור עובדות בשטח, רק לבנות מבנים ורק לבנות התנחלויות וכו'.

לכן אני מברך על כל יוזמה בענייני איכות הסביבה. אני חושב שזו הצעה ברוכה, אני אתמוך בה. אני רק רוצה להזכיר כמה דברים.

יש נושא, אדוני היושב-ראש, אני לא בור – – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

אסבסטונים.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

נושא האסבסטונים. אני חושב שמגיעה לו התייחסות דומה בוועדת הכלכלה; יש ליזום יוזמה בכיוון הזה. לאחרונה הייתי, אדוני היושב-ראש, בכמה בתי-ספר ערביים, אני לא יודע על בתי-ספר יהודיים, אולי יש גם בעיירות הפיתוח; מכל מקום, אני הייתי בכמה בתי-ספר ערביים לא רק בנגב אלא גם בגליל, שבהם עוד משתמשים בחומר, לא לבנייה חדשה של בתי-ספר, אבל המצב העגום של החינוך הערבי מכריח את התלמידים הערבים להמשיך ללמוד בכיתות כאלה כאשר מתחיל ליזול חומר שיש לו ריח, וכאשר התקרה דולפת בזמן הגשם. ראיתי תלמידים שסובלים מכך, ראיתי זאת בסח'נין ועוד בכמה בתי-ספר.

אברהם יחזקאל (העבודה):

זה מחמיר את העניין, כבוד היושב-ראש. בכנסת ישראל יש כמה חברי כנסת שהחברים שלהם יושבים במבנה אסבסט, והם שואפים כל הזמן את החומר. למשל, חבר הכנסת – – – נמצא בחדר – – – אני הייתי שם שנה, ועכשיו הוא בחדר אסבסט.

היו"ר' לנקרי:

על סמך ניסיוןך, חבר הכנסת יחזקאל, אולי תציע הצעת חוק נוספת?

קריאות:

היו"ר' לנקרי:

רבותי, אני מבקש לאפשר לדובר לסיים את דבריו.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אני חושב שהגיע הזמן לחוקק, במיוחד בבתי-הספר, חוק נגד שימוש בחומר הזה, שיש כמעט ודאות בקשר שלו למחלות ריאות הדומות מאוד לסרטן ריאות.

דבר שני, אני לא יודע אם חברי הכנסת הנוכחים, המכובדים, ראו את התוכנית הנוראה על מפעל הפסולת הרעילה ברמת-חובב ועל המחלות שהתפשטו בסביבה, במיוחד בין השבטים הבדואיים באזור, בין האזרחים הערבים שם, מחלות ריאות וכל מיני מחלות אחרות. אני לא שמעתי מאז על מענה הולם של הבית הזה, כיוון שהוועדות רבות ביניהן מי יבקר שם, ועדת הפנים ואיכות הסביבה או ועדת הכלכלה, אינני יודע מי, ואם אלה משרדי הממשלה.

אדוני היושב-ראש, אף שאנחנו מדברים על טכנולוגיה מפותחת, על מודרניזציה וכו', מבחינת בעיית הפסולת הרעילה הארץ הזאת דומה למדינת עולם שלישי שולית. אפשר לראות שם ערמות של חביות, חלקן חבוי בחול, חלקן מעל החול, וזו דרך הטיפול בפסולת הרעילה ברמת-חובב.

הגיע הזמן, אדוני היושב-ראש, שהחברה הזאת והממסד במדינה הזאת יקדישו לכך הרבה הרבה יותר תשומת לב, כמו שעכשיו עשינו בעניין גז הראדון; צריך לחוקק חוקים, ליזום חוקים שיעזרו לנו להיפטר מהפסולת רעילה. תודה רבה לך.

היו"ר' לנקרי:

תודה רבה לחבר הכנסת עזמי בשארה. הדגש ממוקד בנושא איכות הסביבה.

רשות הדיבור לחבר הכנסת אחמד סעד, ואחריו – לחבר הכנסת אליעזר זנדברג.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני מברך את חבר הכנסת יחזקאל – – איפה הוא?

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני פה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

– – על הצעת החוק הזאת. החוק הזה על גז הראדון מזכיר לי את הסיפור, את הבדיחה הכאובה – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

סליחה, זו לא בדיחה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

זה מזכיר לי. בשנת 1978 השתתפתי בוועידה בין-לאומית של תנועת הנוער הדמוקרטית בברלין, והנושא המרכזי שהעסיק את תנועות הנוער באירופה היה פצצת הניטרון ואיך להיאבק בנשק ההשמדה הזה. כל היום ראיתי את הנציג הסודני ואת הנציג הסומלי יושבים בחוץ. התקרבותי ושאלתי אותם, מדוע הם לא נכנסים. הם אמרו לי: בחייך, הם מדברים על פצצת ניטרון ואנחנו עוד נלחמים במחלות ועובדים במכושמים. זה הזכיר לי את התנאים הקיימים היום.

עם כל הצער, שיפור איכות הסביבה זה דבר חיוני; לצערי הרב אין מודעות מספקת לעניין הזה, אבל אנחנו בסקטור הערבי נאבקים היום, כל מיני בתי-ספר, אם זה בסח'נין – הייתי שם – יש שם בתי-ספר השוכנים בקרוונים מאסבסט, חומר מסרטן, המסכן את חיי הילדים וגורם לכל מיני תופעות. הם נמצאים עכשיו בבדיקה רפואית. יש כמה בתי-ספר השוכנים על-יד שוק. איכות הסביבה בכל הסקטור הערבי היא במצב חמור מאוד.

אני מברך אותך על ההצעה ואני תומך בה. אנחנו צריכים להיאבק בכל התופעות החמורות האלה, שהילדים שלנו לומדים במבנים מסרטנים, המסכנים את חייהם. כתבתי כמה שאילתות בעניין הזה, פניתי לשר החינוך והתרבות ולמשרד האוצר בקשר לעניין הזה, אבל, לצערי הרב, שום דבר עד היום לא זז.

אני מקווה שיהיו עוד חוקים, חוק שימנע שימוש במבנים מסרטנים בכל המגזרים; לא רק באוכלוסייה הערבית, אלא בכל המגזרים. תודה רבה.

היו"ר' לנקרי:

תודה לחבר הכנסת אחמד סעד. רשות הדיבור לחבר הכנסת אליעזר זנדברג, ואחריו – לחבר הכנסת חיים דיין.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לברך את חבר הכנסת יחזקאל על היוזמה ועל החוק.

שמעתי את הדברים שאמר חבר הכנסת בשארה לפני קודמי, ואני יכול להגיד, שרבים מהעניינים שהוא העלה התכוונתי להעלות, ולכן אני יכול לקצר; הנושא של האסבסטונים, הנושא של מבני חינוך ומוסדות חינוך. גם בחיפה התפרסמו לא מזמן בעיתונות המקומית ידיעות על כך שעדיין יש מבנים כאלה, והקשר שכל אחד מאתנו מוצא, שהוא לא רק קשר אסוציאטיבי אלא יותר מכך, בין ניסיון להסדיר את מפגעי גז הראדון לבין חששות אחרים לגבי מבנים מסוג אחר הוא קשר הגיוני. עוד לא שמעתי את חבר הכנסת יחזקאל מרים את הכפפה, אבל אם הוא מתכוון ליזום עניין שנוגע גם למבני אסבסט – יבורך – – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

אמרתי שכן, ואני אגיש אותה יחד אתך ועם – – –. התנאי הוא שאת מבנה האסבסט בכנסת, שגרים בו כמה חברי כנסת – – –

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אגב, הם גם גרים בקרוון לא חוקי מבחינות אחרות.

אברהם יחזקאל (העבודה):

גם קרוון לא חוקי בשטח הכנסת.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אם כבר, אז עד הסוף. בכל מקרה, אני חושב שטוב וחשוב – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

אנחנו – – –

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

בעניין הזה תרים את הכפפה ולאחר מכן נוריד אותה במשותף. אני חושב שהדבר הזה חשוב.

רציתי להעיר שתיים-שלוש הערות; הערה אחת לגבי הגדרה של מוסד ציבור והפנייה לתוספת. אני לא יודע אם לא כדאי לנסות להרחיב את הדברים. עלתה במוחי המחשבה, למשל על בתי-כנסת, שלא נכללים לדעתי בתוספת: מקלט רב-תכליתי, ספרייה ציבורית, מרכז קהילתי או מקום המשמש לעינוג הציבור; אולי הוא במסגרת הקטגוריה האחרונה. טוב נעשה אם ננסה להקיף יותר מבנים רלוונטיים.

עניין אחר נוגע להגדרת מקום עבודה. כאן אני משוכנע שאין מקום לנסות לקבוע איזה סוג של הבחנה, על-פי השימוש במבנה. יכול להיות שמקומות שמשמשים בתור איזה מחסן שלא נכנסים אליו, שם הצורך בבדיקה הוא צורך אחר, ומן הראוי שניתן את הדעת לעניין ולהבחנה.

העניין השלישי הוא נושא התקן. אני שמח על כך שנקבע שהתקנות תותקנה באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת. זה דבר חשוב וחיוני בכל מקרה, ללא שום קשר לפרסונה שעתידה להתקין את התקנות. עם זאת, יש מגמה בישראל, שאני חושב שאינה נכונה: אין נטייה לאמץ את התקן המחמיר ביותר. אני יודע שהדבר הזה קיים, למשל, בתקני פליטה של זיהום אוויר. במדינת ישראל, עם כל התקנים שקיימים, עדיין יש תקנים מתקדמים יותר בעולם, ואיכשהו אנחנו צריכים לשאוף ולקוות שכאשר נעסוק בתקנות ובתקנים, קביעת רמות הסף של ריכוזי גז ראדון לעניין מפגע וכדומה, נאמץ – וזו תקוותי – את התקנים המחמירים הקיימים בעולם. יש תקנים שונים במקומות שונים בעולם, ונכון וטוב נעשה אם נדע ללכת צעד אחד קדימה ולהיות בין המדינות המתקדמות ביותר.

בסך הכול, כפי שאמרתי, אני חושב שהיוזמה היא יוזמה ברוכה, ואני רוצה לברך פעם נוספת את היוזם. כמובן, אתמוך בהצעת החוק.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לחבר הכנסת זנדברג על הערותיו. אני מזמין את חבר הכנסת חיים דיין.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אכן הצעת החוק של חבר הכנסת יחזקאל, כפי שאמרו חברי, היא הצעת חוק טובה. אני לא מוטרד מכך שיש מקומות שיש בהם גז ראדון, כי הנושא עלה לכותרות לראשונה רק לפני שנה, לאחר שגילו באחד מבתי-הספר כי אכן מצטברים שם גזים שעלולים להפוך לגז ראדון, וזאת בגלל רטיבות וטחב. יש בתי-ספר שבהם גז הראדון מצטבר בריכוזים כל-כך גבוהים, משום שאין שם מספיק אוורור. היה נכון ונכון לבנות מבנים ולקבוע סטנדרד מחייב של מספר פתחי האוורור שיהיו באותה כיתה או באותו מבנה. אני חושב שזה היה מונע את יצירת אותה בעיה.

הבעיה שלי אינה רק גז הראדון שאינו בשליטת האדם, אלא אותה פסולת רעילה או בכלל פסולת שהאדם מייצר, שעל כך אנחנו צריכים לתת את התשובות. אני מתייחס לנושא בורות הספיגה במדינת ישראל: קרוב ל-13% מהכפרים בישראל עדיין אינם מחוברים למערכות ביוב. רק לפני שנה נהרגו בבור ספיגה אב ובנו, כתוצאה מריכוז של גז רעיל מאד, וכעבור חודשים מספר נהרג הבן השני באותן נסיבות. זה אומר דורשני: הנה יש לנו כאן בעיה אמיתית של הצטברות גזים רעילים בתוך בורות ספיגה, וזאת בשנת 2000, משום שמדינת ישראל איננה מחברת יישובים שלמים לקווי ביוב. לדוגמה, המושב אליקים, מושב הקיים 50 שנה, ועדיין כל תושביו לא מחוברים למערכת ביוב אלא לבורות ספיגה. זה מדאיג אותי.

דבר אחר, שמדאיג אותי אף יותר, הוא זריקת פסולת רפואית על-ידי בני-אדם. לצערי הרב, למרות הפניות הרבות שלי גם אל משרד הבריאות, אין מרכזים את הפסולת הרפואית. לא פעם אני נתקל בכך שמכשירי ניתוח חדשים ותחבושות למיניהן נזרקים למזבלות פתוחות, בלי לעבור תהליך של חיטוי והשמדה. ברמת-חובב אין היום תנור שרפה של פסולת כזו כמו באירופה, תנור שישרוף את כל הפסולת הזו, יוציא ממנה את המיץ וישרוף גם אותו. הכול נזרק למזבלות פתוחות, אף שאנחנו יודעים שכל המזיקים, כמו עכברים, נשרים ועופות למיניהם, אוכלים את הדברים האלה. כך זה חוזר אלינו בשרשרת המזון, לאחר שזה עובר תהליך מסוים, אם נרצה ואם לא נרצה. לאחר פנייה שלי לפני שנה למשרד לאיכות הסביבה, בדרישה לפתור את הבעיה הזו תוך עירוב של משרד הבריאות – עוד לפני שהתמנה שר הבריאות הנוכחי לתפקידו – אומרים לנו שהמדינה לא נתנה תקציב ראוי לסילוק הפסולת הרפואית.

הפסולת הרפואית צריכה להיות מרוכזת במקום אחד. ודאי שאי-אפשר להעביר את כל הפסולת מצפת לרמת-חובב, וכך גם מעפולה. אפשר לרכז אותה ואפשר לעשות זאת, אך מה שקורה היום הוא, שגם עוברים שהוצאו בגרידה כתוצאה מהפלה, גם הם נזרקים למזבלות פתוחות. השאלה היא, עד כמה אנחנו יכולים להשלים עם עובדה חמורה מאוד בעיני, שאפילו גוף אדם שלא התפתח, גוף שהוצא מאשה בהיריון, נזרק למזבלה פתוחה.

אני מביא לכם סיפור אמיתי: באחד מבתי-החולים היתה סתימה בביוב. הזמינו את המשאית השואבת את כל הנוזלים, ותוך כדי השאיבה שאבו גם עובר. אותי זה משגע: אני לא יודע איך במדינה נאורה מאפשרים לבתי-חולים לזרוק חלקים שהוצאו בניתוח לתוך ביוב או לעגלות אשפה המגיעות בסופו של דבר לאתרים פתוחים, כאשר משם האשפה חוזרת אלינו.

השיטה הטובה ביותר היא השמדה בשרפה. אותו דבר לגבי הפסולת הנוזלית, הביוב שזורם אצלנו: הבאתי הצעה משמעותית גם למשרד לאיכות הסביבה. אמרתי להם שיש היום חברות צרפתיות

שפיתחו ידע מצוין להפרדת 20% מהשומנים של מי הביוב. לוקחים את מי הביוב, הם עוברים איזה תהליך, 20% מהשומנים מופרדים, ואפשר לייצר מהם דלק לצריכה. אותן חברות משתמשות באותם שומנים למטרות מסוימות, ואפילו לטהר את המים בתהליך מסוים, חסכוני ויעיל. אותה חברה לא דרשה יותר מדי: היא דרשה רק את השומנים, ששווים הרבה מאוד כסף. כאשר באים משקיעים מחוץ-לארץ עם רעיונות מסוימים, ומוכנים להשקיע על חשבונם במדינת ישראל – גם את זה לא מאפשרים להם, אף שזה לא יעלה למדינה. הם אף הציעו להיות שותפים עם הרשויות ברווחים מאותו שומן שיפיקו בתהליך מסוים, ובכך גם לתרום לשיפור איכות הסביבה. אבל לצערי, האוזן שומעת והדברים לא מתבצעים בשטח. תודה רבה.

היו"ר' לנקרי:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים דיין, על היריעה הסביבתית הרחבה הזו. רשות הדיבור לחבר הכנסת אלי גולדשמידט, ואחריו – לחבר הכנסת מיכה גולדמן.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, קודם כול תרשו לי לברך את חבר הכנסת אבי יחזקאל, שיזם את הצעת החוק הזו והצליח להביא אותה לקריאה ראשונה. אני מניח שבקרוב הוא יצליח גם להביא לכלל סיום את מעשה החקיקה, ויהיה לנו בספר החוקים עוד חוק שנוכל להתגאות בו.

אני חושב, שמדינת ישראל היא מדינה מתקדמת בהרבה מאוד תחומים, אבל יש תחום אחד שבו היא לוקה מאד-מאד בחסר, והמודעות הציבורית לגביו עדיין קטנה מדי, הרבה יותר קטנה מאשר בארצות אירופה, למשל, והוא נושא איכות הסביבה. כשם שיש צורך לפתור את בעיית גז הראדון, כפי שמוצע בהצעת החוק, כדי למנוע נזקים לציבור שמשתמש במבנים כאלה או אחרים, כך צריך לפתור בעיות אחרות. חלקן הוזכרו כאן: נושא האסבסטונים, נושא זיהום אוויר ונושא ריכוזי אשפה, ריכוזי פסולת.

אחד הדברים המטרידים מאוד מאוד הוא העובדה, שכל אדם שפוי במדינת ישראל, או נגיד את זה אחרת, כל תושבי מדינת ישראל מסכימים, שבאזור חירייה לא צריכה להיות מזבלה, שכבר קיבלה ממדים של הר. כולם מסכימים שזה מוקד זיהום סביבתי בלב גוש-דן. כולם מסכימים שיש סכנה גדולה בהמראות ובנחיתות של מטוסים בשדה התעופה הבין-לאומי בן-גוריון, וכולם מתפללים שחס ושלום לא יגיע יום שבו ציפור גדולה או להקה של ציפורים תיכנס, חלילה וחס, לתוך מנוע של מטוס בעת המראה או נחיתה, ויתרחש אסון נורא.

ובכל זאת, כולם מדברים על זה ואף אחד לא עושה עם זה דבר. זאת אחת התופעות המאוד-מדאיגות בחברה הישראלית ובדמוקרטיה הישראלית ובשיטת הממשל שלנו, שאי-אפשר בשום נושא לקיים משהו לטווח ארוך. כל ממשלה וכל כנסת, מדי תקופה חוזרים ואומרים: צריך להזיז את חירייה, צריך לפנות את חירייה, צריך להעביר את הנושא לדרום. בדרום יש לנו בעיות, ברמת-חובב; גם שם יש תושבים, וצריך לעשות את זה כך שהטמנת האשפה תהיה במקומות כאלה, שהנזק לתושבים יהיה מזערי, אם בכלל.

אבל, לצערי, הנושא הזה לא מקבל במדינת ישראל את הממד הראוי לו מבחינת ההתעסקות התקשורתית בו, מבחינת ההתעסקות של הפוליטיקאים. נדמה לי שהיה רק חבר הכנסת יוסף תמיר, פעם, שנקרא "מר איכות הסביבה". יש לובי ויש פעילויות. כל חבר כנסת מוצא לעצמו איזו נישא ועוסק בעניין, אבל אין חברי כנסת שרואים את נושא איכות הסביבה כנושא המרכזי בסדר-היום הפוליטי שלהם, עושים למענו ופועלים למענו, כי בעצם זה אולי דבר מהחשובים ביותר, ועדיין הוא לא מקבל את הממד הראוי לו בסדר העדיפויות הלאומי שלנו.

בהקשר זה, כיוון שמדובר בגז ראדון שהוא חומר מסוכן, אני רוצה להביע משאלה נוספת. כשאני הייתי יושב-ראש ועדת הכלכלה עד לאחרונה, וחבר הכנסת אבי יחזקאל החליף אותי, עסקתי בסוגיה של מובילי המשאיות הכבדות שמתרוצצות ברחבי הארץ לעתים במהירויות גבוהות ותוך סיכון רב של הנוסעים בדרכים. מובן שאני לא רוצה לעשות הכללות, יש כאלה שנוסעים בזהירות. אני רק יכול לומר שהבוקר, כשנסעתי לכנסת דרך בקעת-הירדן, נצמדה לאחורי המכונית שלי משאית שכל הזמן היתה דבוקה וניסתה לעקוף אותי, והדבר הזה מאוד מאוד מטריד ומאוד מסוכן.

לא מכבר ראינו שמשאיות התהפכו. פעם זה היה בלב גוש-דן, נדמה לי בכביש גהה, ופעם זה היה במבואות כפר-סבא, כשהיה פקק ומדינת ישראל נעצרה במשך שבע-שמונה שעות.

אני מציע לשר לאיכות הסביבה, שלא נמצא כאן, לצערי, למצוא יחד עם שר התחבורה דרך שעל-פיה ייסעו משאיות שמובילות חומרים מסוכנים בשעות מוגבלות במשך היום, שלא בכל שעות היום תוכל משאית עם חומרים מסוכנים לנוע בכבישי הארץ, בשיא התנועה, ולגרום כתוצאה מכך, אם חס וחלילה מתרחשת תאונת דרכים, לנזק כלכלי גדול מאוד, לעוגמת נפש להמון נהגים, והחמור ביותר, לנזק בריאותי ולנזק בנפש. ושוב, ברכות לחבר הכנסת אבי יחזקאל. תודה רבה.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לחבר הכנסת אלי גולדשמידט. אני מקווה שדברייך האחרונים יגיעו לכתובות הראויות.

רשות הדיבור לחבר הכנסת מיכה גולדמן, ואחריו – לאחרון הדוברים, חבר הכנסת שבח וייס.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אנחנו דנים מדי פעם במסגרת ועדות שונות, והיום במליאה, על גז הראדון.

אני זוכר בתקופת כהונתי כסגן שר החינוך, התרבות והספורט, במסגרת ההתמודדות עם המבנים הקלים במערכת החינוך, שלא פעם היה צורך להשבית מלימודים בתי-ספר כתוצאה מבדיקה שנעשתה לגילוי גז ראדון.

במסגרת תוכנית שנעשתה כבר לפני כחמש שנים נקבע שמחליפים את כל המבנים הקלים. ואיך אמר מי שאמר? אנחנו חיים בתקופה – ואומר רק שהיושבים כאן והצופים בבית ודאי זוכרים את האוטובוסים שהביאו מצרפת, ה"שוסון". האוטובוס הזה הושבת כבר לפני 30 שנה. באותה תקופה חברת מכרה "דאסו" לצה"ל את מטוסי ה"מיראז'", שגם הם קורקעו כבר מזמן. אבל אנחנו עוד מזהים בבתי-הספר את המבנים שהחיללים והצבא הצרפתי השאירו לצבא-הגנה לישראל, את מבני ה"פיו". במחנות צה"ל ובחלק מבתי-הספר יש עוד מבנים כאלה.

אין ספק שאנחנו יודעים שזאת סכנה לתלמידים אשר מבקרים ונמצאים במבנים שכאלה. עדיין יש מוסדות ציבור בנויים מחומר קל, ובעיקר מאסבסט, וכולנו יודעים שהוא גם חומר מסרטן. אנחנו עוד מוצאים לא מעט מבני ציבור שעשויים מחומר אשר מסכן ומקצר את החיים. וחומרים מסוכנים, שגם חברי, חבר הכנסת אלי גולדשמידט התייחס אליהם קודם לכן – אנחנו יודעים שלא פעם ולא פעמיים במדינת ישראל לא מתייחסים בצורה שאומרת: בואו נתמודד אחת ולתמיד ונחסל את המבנים אשר באמת מסכנים ומקצרים חיי אדם.

הייתי מצפה, שבנושאים אלה ירכזו מאמץ כדי להתמודד באמת עם הבעיה ולעקור מן הקרקע אותם מבנים. במדינת ישראל יש לא מעט דברים שאנחנו מתמודדים אתם יום יום. אני רואה את הבעיה, אולי המרכזית היום, והיא המאבק בתאונות הדרכים. אם נסיף עליה את ההתמודדות עם גז הראדון, ואת המבנים שיש בהם סכנה, וחומרים מסוכנים, ונצרף את תאונות הדרכים ואת האסונות שפוקדים אותנו מדי יום כתוצאה מתאונות הדרכים, הייתי אומר היום, שלמאבק באותם מבנים מסוכנים יש לתת עדיפות, כדי שבאמת נוכל להתמודד בצורה נכונה וכדי שנעשה הכול כדי שמינימום של סכנה תהיה באותם מקומות שבהם יש סיכוי שיגלו את גז הראדון.

אדוני היושב-ראש, אני פונה מעל במת הכנסת גם למשרד החינוך, ואני שמח שנכנס לאולם חברי, סגן שר החינוך, התרבות והספורט משה פלד. אני רוצה לקוות, שגם כאן הוא ידע להתמודד בתוך משרד החינוך כאחראי לאגף הביטחון והבטיחות, ולרכז מאמץ, כדי שנוכל לצמצם ככל האפשר את הסכנה הנשקפת לילדינו במערכת החינוך. תודה רבה.

היו"ר' לנקרי:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכה גולדמן. אחרון הדוברים, חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מי שעוקב אחרי החקיקה בתחום איכות הסביבה שם לב, שכמעט כל היוזמות הן של חברי הכנסת. יסלח לי חברי, חבר הכנסת חיים רמון, שהיה תקופה מסוימת שר הבריאות, במובן מסוים אני מפנה הערה לכל הממשלות שהיו: כמעט כל החקיקה בנושאי איכות הסביבה היא פרי יוזמת חברי הכנסת. זה מאוד מוזר, כי זה נושא כל כך מרכזי היום, נושא אידיאולוגי שקמות בשלו מפלגות "ירוקות" שגדלו והפכו מרכיב מרכזי בהווי של אירופה. אז קודם כול, 'בורכו היזמים. זו הערה ראשונה.

הערה שנייה. בכל מקרה של תקלה שמתגלית – אני זוכר את המקרה שבו זיהה חבר הכנסת דאז יאיר צבן, עם הרופאים שהגיעו לאותן מסקנות, את הבעיה של האסבסטוזיס – זה לקח שנתיים, שלוש, ארבע שנים עד שהתקבלה החקיקה.

הערה שלישית. כמעט שלא היה מקרה שבו לא צריך היה לגרור את הממשלה, באמצעות חקיקה פרטית של חברי הכנסת, לפיצוי של אותם קורבנות של התקלות של איכות הסביבה.

זה מעשה פרלמנטרי שאנחנו יכולים להתגאות בו, אבל יש פה בעיה, כי הממשלה עדיין לא מודעת לתפקידה המרכזי בתחום הזה; החברה והממשלה לא מודעות לחשיבות הקצב של תיקון המצב אחרי גילוי התקלה; לא מודעים מודעות מוסרית עמוקה לצורך לפצות את הנפגעים, וכך זה נגרר ונגרר. אני זוכר כמה מאמץ היה צריך להשקיע חבר הכנסת עמיר פרץ בזמנו לגבי חוק הגזזת וכיוצא באלה.

המסקנה היא, שבקטע הזה מגיע ציון גבוה לכנסת, ציון לא כל כך גבוה לממשלות ישראל כולן. תודה רבה.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לחבר הכנסת שבח וייס, לרבות על שלוש ההערות המשכילות.

חבר הכנסת אברהם יחזקאל ישיב קצרות לדוברים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כפי שציין חבר הכנסת שבח וייס, יוזמות החקיקה בסוגיה של איכות הסביבה הן בעיקרן יוזמות חקיקה פרטיות. אני חושב שהגיע הזמן שכל ממשלה בישראל – טוב יהיה אם זה יתחיל בממשלה הנוכחית – תקבע את הסוגיה של איכות סביבה כמרכזית בחייו. דבר נוסף, זה אולי מעיד על נורמליות בחיי הציבור שלנו. בכל מדינה נורמלית שאין בה מלחמות ואין בה גז מסדאם חוסיין, הנושא כפי שאמר חבר הכנסת שבח וייס – – –

שבח וייס (העבודה):

גז מסדאם חוסיין זה גז רודן.

אברהם יחזקאל (העבודה):

גז רודן, יפה.

במדינה נורמלית ובחברה נורמלית שאין לה מצוקות כמו שלנו סוגיית איכות הסביבה ו"הירוקים" תופסים תאוצה מאוד גדולה. רק במדינה שלנו, מפאת מצוקה, איכות הסביבה נדחקת אל קרן זוית. המשרד לאיכות הסביבה הוא חשוב, ואני קורא לשר רפאל איתן לעשות אותו משרד יותר חזק ולגעת בסוגיות שנותנות לנו קצת ממד של נורמליות. אם נעסוק בדברים האלה, אולי נחזור להיות חברה יותר נורמלית – – –

שבח וייס (העבודה):

היתה במשרד הזה תקופה של שגשוג בקדנציה האחרונה. היה שר שזה היה תיק יחיד שלו.

אברהם יחזקאל (העבודה):

נכון, יוסי שריד.

נקודה נוספת שאני חייב להעלות אותה – טבע חבר הכנסת שבח וייס את המושג "גז הרודן", אני מדבר על אותה אגירה של גזים שכנראה סדאם חוסיין אוגר – אם כבר נגעו בעניין בהומור, זה ממש לא הומור. אני יודע שבמשפחות עם ילדים קטנים יש לא מעט דאגה ותהייה בעניין זה. בעבר הגשתי הצעה דחופה בנושא הזה, שלא נתקבלה, אבל ראוי שכנסת ישראל תעסוק בעניין הזה, כדי להקדים רפואה למכה, חס וחלילה. אני מודה לך, אדוני היושב-ראש; אני מודה לחברי חברי הכנסת.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

גם בעירק יש ילדים קטנים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אין ספק שבעירק יש ילדים קטנים. אני בעד זה שבכל המקומות יחיו בשלום. אין כמוני וכמו היושב-ראש שרוצים שלום, ולכן האיום במלחמת גזים הוא פשוט איום זוועתי.

הערה פיקנטית. חבר הכנסת עזמי בשארה העלה את העניין של האסבסטוסיז, אותו חומר שנמצא במבני אסבסט בבתי-ספר – וגם בכנסת ישראל – והוא גורם מסרטן. יכול להיות, שניזום הצעת חוק משותפת לכמה חברי כנסת שתמנע קיומם של מבני אסבסט, בעיקר במוסדות ציבור כמו בתי-ספר – –

שבח וייס (העבודה):

יש בבסמת-טבעון, בבית-ג'ן.

אברהם יחזקאל (העבודה):

זו שערורייה. כדאי שהציבור שצופה בנו ידע זאת: לשלוח ילדים לבתי-ספר או למבני ציבור שבנויים מאסבסט – זה אומר חשיפה למחלת הסרטן, חלילה, בגין החומר הגורם לאסבסטוסיז. אולי נחוקק חוק שיהיה המשך לחוק העוסק בגז הראדון. תודה רבה לכם.

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת יחזקאל, האם הצעתך היא להעביר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה?

אברהם יחזקאל (העבודה):

כן.

היו"ר י' לנקרי:

האם יש הצעות אחרות, חברי הכנסת? אין הצעות אחרות, לפיכך אנחנו ניגשים להצבעה להעברת הצעת החוק להסרת מפגעי גז ראדון, התשנ"ז–1997, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק להסרת מפגעי גז ראדון, התשנ"ז–1997,

לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

תוסיף גם אותי.

יהודה לנקרי (הליכוד-גשר-צומת):

ההצעה נתקבלה. שמונה בעד – אני מוסיף את סגן השר פלד – תשעה בעד, אפס נגד, אפס נמנעים. ההצעה עוברת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

כ' בתמוז: הרצל, ציונות ויהדות

היו"ר' לנקרי:

נושא הדיון הבא הוא כ' בתמוז: הרצל, ציונות ויהדות, של חבר הכנסת אלכס לובוצקי. הדיון ייפתח על-ידי חבר הכנסת אלכס לובוצקי. אחריו – סגן שר החינוך, התרבות והספורט משה פלד.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, חברי המעטים, מעטים מדי כשאנחנו באים לדון בנושא כל כך חשוב כמו הרצל והציונות. העליתי את הנושא על סדר-יומה של הכנסת בכ' תמוז, יום השנה לפטירתו של הרצל, בעיקר בעקבות דברים שנשמעו באותה תקופה מקרב כמה מראשי הציבור החרדי, שדיברו בגנותה של הציונות ובגנותו של הרצל. אמרתי אז, ואני חוזר על זה היום, שאותם דברי בלע שנאמרו אז וחוזרים מדי פעם, יש בהם כדי כפירה כלפי אדם וכלפי שמיא. כלפי אדם – שהתנועה הציונית ומדינת ישראל חייבים לו כה רבות; וכלפי שמיא – משום שהרצל היה מכשיר בידי שמים כדי להביא לנו את מדינת ישראל שהיא ראשית צמיחת גאולתנו.

ביקשתי אז שהכנסת תדון במליאתה בנושא ולא תעביר זאת לוועדה, משום שחשבתי שמן הראוי לדון בנושא יסודי וחשוב כל כך דווקא במליאה ודווקא בנוכחות כלל חברי הכנסת ולא להסתפק בדיון בוועדה. אני מצטער – – –

שבח וייס (העבודה):

תלמידי ז'בוטינסקי – היום בוועידה.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אני מצטער על שיושב-ראש הכנסת בחר לשבץ את הדיון דווקא היום, כאשר היה ידוע שלא יהיו כאן מרבית חברי הכנסת. לצערי, יש כאן אולי סימבוליקה מסוימת למצבה של הציונות בימינו. בוועידת הליכוד הנכבדה מעדיפים לעסוק היום בשאלת הפריימריס, האם חברי המרכז שם ייבחרו במרכז או במפלגה; שום דיון אידיאולוגי לא נשמע שם. והנה, כשאנחנו רוצים לקיים כאן בכנסת דיון אידיאולוגי חשוב שכזה, אין מי שיבוא לשמוע ולהשמיע. אני כמובן מתנצל, לא התכוונתי שאין, אני שמח שנמצאים כאן שמונה חברי כנסת – – –

נעמי חזן (מרצ):

אנחנו תלמידים טובים.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אני מתנצל כלפי התלמידה הפרופסור נעמי חזן על שאני נוהג כמנהגם של רבנים בבית-הכנסת, שצועקים על הציבור שהגיע, מדוע אחרים אינם באים.

רחבעם זאבי (מולדת):

יש 11 חברי כנסת.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

יש 11 חברי כנסת. אולי נקבל עוד אחד כדי שיהיו לנו לפחות 10%.

שבח וייס (העבודה):

זה כמו בכנסים של המועצה למניעת תאונות דרכים. אוספים את הנהגים הזהירים – – –

נעמי חזן (מרצ):

יחד אתי יש מניין, אם תקבלו אותי.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

בחפץ לב, בחפץ לב.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אני באמת מתנצל.

ברשותכם, אני רוצה להזכיר, שבחברה היהודית תמיד הצטיינו בזיכרון ארוך. קראנו השבת את ציווי של הקדוש-ברוך-הוא לאברהם אבינו: לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך. זו היתה תחילת הציונות, לך לך מארצך ובוא אל ארץ-ישראל. אותו ציווי של "לך לך", אנחנו חוזרים וקוראים בפרשת השבוע שנה בשנה, במחזוריות. אנחנו לא אומרים: רגע, כבר מכירים את הסיפור, למה לחזור עליו עוד הפעם. אנחנו קוראים אותו כל שנה, ובזכותו, בזכות הקריאה הזאת, בזכות הזיכרון הארוך הזה, באמת קיימנו את זה היום, עכשיו, בשנים האחרונות, 3,000 שנה לאחר אברהם אבינו.

כן, חבר הכנסת בשארה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

— — — אני שומע כאילו הרב קוק מדבר ולא פרופסור לובוצקי.

רחבעם זאבי (מולדת):

כבוד גדול להיות הרב קוק.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

פרופסור בשארה, פרופסור לובוצקי, עבדך הנאמן, בהחלט רואה את עצמו כתלמיד של הרב קוק, והרב קוק לא חשב שהוא המציא את הציונות. הרב קוק חשב שהציונות התחילה בפרשת השבוע: לך לך מארצך אל הארץ אשר אראך.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

— — — זרם מסוים בציונות, מאוד מסוים.

מיכה גולדמן (העבודה):

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אגב, ההערה שלך יש בה גם מן האמת. יש גוונים שונים גם בציונות. נדמה לי, בלי קשר להשקפתך האידיאולוגית, אבל ידיעותיך כמלומד יאשרו זאת, שהדבר הבסיסי שאיחד את כל הזרמים בציונות הוא הבאת היהודים מכל רחבי תבל אל ארץ-ישראל; לפחות הנקודה העובדתית הזאת, שאולי אתה חולק עליה אידיאולוגית, אבל אינך חולק עליה כעובדה.

כשאני בא כאן לעמוד ולהלל את הרצל, זה לא אומר שאני מקבל כל דבר מדבריו. אולי כדאי, כאנקדוטה נחמדה, לקרוא מה אמר הרצל על הדמוקרטיה: הדמוקרטיה – כתב הרצל – היא שטות מדינית. אני מתנגד לדמוקרטיה מפני שאיננה יודעת מידה הן כשהיא מהללת והן כשהיא מחללת ומביאה לידי פטפוטי פרלמנט ולסוג המכוער של פוליטיקאים רודפי בצע.

אלי גולדשמידט (העבודה):

איך הוא הכיר אותנו?

נעמי חזן (מרצ):

איש חזון.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

שבח וייס (העבודה):

הוא היה אריסטוקרט.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

היו"ר' לנקרי:

חבר הכנסת עזמי בשארה, יש לך עוד מעט הזדמנות לשאת את דבריך.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

ובכל זאת, אנחנו יכולים לכבד ולהלל את מפעלו הגדול של הרצל. אולי חשוב דווקא להגיד את הדברים האלה היום. אנחנו יושבים כאן בבית הזה, כולנו מביטים על תמונתו של הרצל, ובעינינו הוא יקיר האומה, ואף אחד כאן באולם לא מסכים עם האמירה שלו לגבי דמוקרטיה. אז מה? האם זאת סיבה שלא לכבד את זכרו?

אני אומר את הדברים האלה היום לא במקרה, משום שבעוד יומיים אנחנו נדבר כאן באולם הזה ונעלה את זכרו של מנהיג ציוני גדול אחר, ראש הממשלה המנוח יצחק רבין, שנרצח לפני שנתיים. היו בתוכנו רבים שלא הסכימו אתו. רבותי, גם אני לא הסכמתי עם דרכו, בהחלט לא. אני לא חושב, שכדי להעריך את מנהיגותו ואת מה שהוא עשה, אני חייב לקבל על עצמי את כל מה שנקרא היום מורשת רבין. הראיתי לכם שגם אתם וגם אני לא מקבלים כל משפט ממורשת הרצל. אבל מאוד חשוב שזה ייאמר בבית הזה כאמירה של כל ספסלי הבית הזה. את זכרו של רבין חייבים להעלות ולכבד, בין מי שהסכים אתו ובין מי שלא הסכים אתו, כפי שאת זכרו של הרצל אנחנו חייבים לכבד, בין שהסכמנו אתו ובין שלא, ויש בתוכנו שלא הסכימו אתו.

יש על הרצל ביקורת מאוד חריפה של אנשים דתיים, ובמידה מסוימת של צדק. בהחלט היו בהרצל אלמנטים מאוד מאוד חילוניים ואולי גם אנטי-דתיים. אבל, נדמה לי, שמחקר יותר מקיף של הביוגרפיה שלו מראה את היחס העמוק שהיה לו ליהדות. אגב, מי שקורא את כתביו רואה בפירוש, שלמרות אמירתו המפורסמת שתמיד מצטטים, שבמדינה שתקום נשמור את הרבנים בבתי-הכנסת ולא בשדה הפוליטיקה, הוא הבין וידע שהגורם ששומר את העם היהודי ואת היהדות הוא הגורם הדתי.

בספרו "אלטנוילנד" – ואגב, אני חייב להמליץ, יצא עכשיו בתרגום מחודש, מאוד קריא ובהחלט יכול להיקרא היום על-ידי צעיר בישראל כרומן מאוד מעניין ומאוד יפה – כשהוא מתאר את השבת במדינה האידיאלית שהוא חוזה, זאת שבת שבה האווירה הציבורית היא אווירה של שבת. לצערי, אילו היה בא היום הרצל לתל-אביב, שקרויה על שם אותו ספר, הוא היה מתאכזב. השבת שהוא היה פוגש שם בפרהסיה הציבורית, זו לא השבת שלה הוא קיווה ועליה הוא חלם באותה מדינה יהודית.

אלי גולדשמידט (העבודה):

ובכל זאת הוא מנהיג גדול.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

ובכל זאת הוא מנהיג גדול בעיניך. לכן אני אומר, שלא כל דבר צריך לקבל במשנתו של הרצל. אבל, כדאי שבכל חלקי הבית יזכרו, שהרצל לא היה מצטרף למרצ, את זה כבר הסברתי קודם, לא היה מצטרף למפלגת העבודה, ודאי שלא למפלגות הדתיות, גם לא לדרך השלישית.

שבח וייס (העבודה):

לשינוי.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

גם לא לשינוי.

שבח וייס (העבודה):

למה?

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

עם עמדה כזאת לגבי דמוקרטיה, לא היו מקבלים אותו לשינוי.

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת לובוצקי, בוא נסכים שהוא היה מצטרף לגשר אולי.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

הוא היה מנסה ליצור גשר, אבל אני לא בטוח אם הוא היה מצטרף לתנועת גשר.

שבח וייס (העבודה):

או להצטלם על גשר.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

בכל אופן, נדמה לי שיש כאן אולי אפילו משהו טוב, שהוא היה דמות מורכבת ולא חד-ממדית, ואף אחד מהסקטורים בחברה הישראלית לא יכול לייחס את הרצל לעצמו ולומר: הרצל הוא רק שלנו.

אני חושב, שנעשה נכון אם ננהיג דיון קבוע כאן בכנסת מדי שנה בשנה ביסודות הציונות. יש דברים, כמו פרשת השבוע: לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך, שראוי לחזור עליהם. והאמינו לי, כמי שמלמד את ילדיו את פרשת השבוע, כל שנה אני מוצא משהו חדש בפרשת השבוע, ואני בטוח שכל שנה נמצא גם משהו חדש כשנדון באותה שנה בבסיס הציונות שלנו. תודה רבה.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לך, חבר הכנסת אלכס לובוצקי, על החידוש המלומד הזה.

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט משה פלד.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני, בדיון של חברי כנסת לא הבנתי שתהיה תשובת סגן שר.

היו"ר י' לנקרי:

נאמר לי כאן שהממשלה יכולה להתערב גם במהלך הדיון. זוהי רק תשובה אפשרית בין הרבה מאוד תשובות.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — —

רחבעם זאבי (מולדת):

יושב בראש.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני יודע שיש על זה ויכוח, ויכוח של שנים.

שבח וייס (העבודה):

חבר הכנסת זאבי רצה לעשות אבחנה בין יושב-ראש הכנסת, יושב-ראש אש"ף — — —

רחבעם זאבי (מולדת):

אני לא שומע — — —

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אומנם מליאת הכנסת מצטיינת בנוכחות מעטה, ודווקא בדיון החשוב הזה על הציונות. אבל אני רוצה לבשר ולהבטיח לחברי הכנסת הנוכחים, מערכת החינוך במדינת ישראל עוסקת בנושא הציונות, עסקה בו בשנה שעברה בנושא מרכז, עוסקת בו השנה בנושא נלווה אל הנושא המרכזי, שהוא 50 שנה למדינת ישראל, באינטנסיביות רבה. הנושא מרתק אלפי תלמידים במדינת ישראל.

כ' בתמוז: הרצל, ציונות ויהדות. ב-14 בפברואר 1896 הופיע בווינה ספרו של העיתונאי, המחזאי והמשפטן תיאודור הרצל. ספר דק בכריכה רכה, צהובה, אשר עליה התנוסס השם "מדינת היהודים — ניסיון לפתרון מודרני של שאלת היהודים".

זהותו של המחבר עוררה סקרנות, וכותרתו של הספר — תדהמה. המחבר, הרצל, היה ידוע עד אז כעיתונאי ולא כאיש המתעניין בבעיית היהודים. הופעת הספר, שמו ותוכנו הברורים והחד-משמעיים, העמידו אותו במוקד הדיון הציבורי של אותם ימים והיוו נקודת פתיחה לתהליך אשר בשנה שעברה ציינו, כפי שאמרתי קודם, 100 שנה לתחילתו, והשנה — 50 שנה להתגשמות החלום.

הרצל, אשר רק בילדותו ספג חינוך יהודי, עבר שלבים אחדים בדרכו לרעיון הציוני. הוא הגיע אל הרעיון לראשונה מתוך קריאת ספרות אנטישמית, אך משפט דרייפוס, שאותו סיקר בתפקידו כעיתונאי, היה הנדבך המשמעותי בתהליך אינטנסיבי של התלבטויות והתחבטויות בבעיית היהודים. החריפה והבוערת.

השאלה שהצטיירה בעיניו עד אז כחברתית-דתית, הפכה בעיניו לשאלה לאומית דוחקת, וכך כתב: "היהודים הרוצים – תהיה להם מדינתם! ועלינו לחיות סוף סוף כבני-חורין על אדמתנו אנו, ובמולדתנו שלנו – למות בשלום".

לאחר פרסום "מדינת היהודים" הפך הרצל לכתובת, ובעקבות כך גם למנהיג פוליטי בעל שיעור קומה. תוכניתו הציונית-המדינית גרסה, שמצוקתו של העם תיפתר רק על-ידי ריכוזו בטרטוריה משלו. בחירת הטרטוריה היתה טפלה בעיניו לעומת הישות המדינית המופשטת, לכן לא הכריע על הטרטוריה בתחילה.

ב-1987, לפני 100 שנה, השתכנע הרצל, כפי שכתב: "ההמונים אינם רוצים אלא לארץ-ישראל. לשם הם רוצים בסערת נפש". מאותה עת כיוון הרצל את כל פעולותיו להשגת ארץ-ישראל, מתוך מודעות לכך שרק לה היה כוח המשיכה הדרוש להקמת "מדינת היהודים".

בקונגרס הציוני הראשון, שכינס בבזל, נתקבלה "תוכנית בזל", הקובעת, כי הציונות שואפת להקים בית-מולדת לעם היהודי בארץ-ישראל. תוכנית זו הובילה בסופו של דבר ל"הצהרת בלפור", שהכירה בזכותנו לבית לאומי בארץ-ישראל, ו-50 שנה לאחר הקונגרס, ב-1947, להחלטה על הקמת המדינה. הרצל חי, כידוע, 44 שנים, ומתוכן פעל כמנהיג וכבונה התנועה שמונה שנים בלבד. הוא נפטר בכ' בתמוז התרס"ד, 1904.

ברשותך, כבוד היושב-ראש, אני רוצה לקרוא קטע מרשימה חשובה שכתב דוד בן-גוריון ב-1947, הקושרת אותנו אל ארץ-ישראל: "אנו יצרנו כאן ספרים רבים. רבים מהם הלכו לאיבוד. כמה מהם נשתמרו רק בתרגומים לועזיים. אך מספר ספרים, כ-24, השתמרו בלשונם ובצורתם, בלשונם המקורית – בעברית, באותה לשון שבה מדברים יהודי ארץ-ישראל. הלכנו בגולה, גלינו והורחקנו מארצנו, אבל לקחנו אתנו את ספרנו, את הספר, ובספר הזה שהיה בשבילנו יותר מספר, כי בו צורה כל נפשנו, לקחנו אתנו לגולה גם את מולדתנו. כי גם ארצנו זו היתה צורה בספר, ונשאנו את ארצנו בלבנו, בנשמתנו, ויש דבר כזה שנקרא נשמה, כשם שיש דבר שנקרא גוף. שלושה אלה – חבר הכנסת זאבי – "העם, הספר והארץ, היו לאחד לעולמים. זה חוט משולש אשר לא יינתק. אין כוח חומרי שיוכל לנתק את הקשר שבין העם, הספר והארץ, אלא אם ישמיד אותנו השמדה פיזית". כך כתב דוד בן-גוריון ב-1947.

לכן, אני קורא לכל חברי הכנסת לאשרר מחדש את הכתוב במגילת העצמאות, לאמור: "בתוקף זכותנו הטבעית וההיסטורית ועל יסוד החלטת עצרת האומות המאוחדות, אנו מכריזים בזאת על הקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל היא מדינת ישראל". אם תרצו – אין זו אגדה.

היו"ר י' לנקרי:

תודה על דברי סגן שר החינוך והתרבות, חבר הכנסת משה פלד.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אם אתה רוצה לאשרר את מגילת העצמאות, נאמר שם "מדינה יהודית בארץ-ישראל".

רחבעם זאבי (מולדת):

חבר הכנסת גולדשמידט, ארץ-ישראל כוללת את עבר הירדן. לכן "בארץ-ישראל" זה רק מערבה לירדן.

נעמי חזן (מרצ):

בחלקים שלה.

רחבעם זאבי (מולדת):

בעבר ירדן היו נחלות גד, ראובן, מנשה.

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת זאבי, יהיה לך בוודאי מה לומר עוד מעט קט.

תרשו לי, חברי הכנסת, לפתוח את הדיון ולהזמין את ראשון הדוברים – חבר הכנסת עזמי בשארה. אחריו – חבר הכנסת רחבעם זאבי. שלוש דקות לכל דובר.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חשבתי שהדיון הוא על ציונות ויהדות, והוא הפך למין אזכרה להרצל. אני לא חושב שזה העניין. אני גם בטוח שהדיון הוא לא על הציונות והפלסטינים, אחרת הייתי מדבר בצורה שתאחד את כולכם בבית הזה, מבחינת ההיסטוריה לפחות.

אבל, לדעתי, הנושא – הציונות והיהדות – איננו אמור אלא להיות דיון מאוד מעניין בחברה הישראלית, שכוללת גם אזרחים ערבים. אני רוצה לגעת ישירות בנושא של הציונות והיהדות, כי אני לא חושב, אדוני, חבר הכנסת לובוצקי, שהרצל תפס את עצמו כמכשיר בידי אלוהים, כפי שאתה תפסת אותו, וכפי שזרם מאוד מאוד שולי בציונות תפס אותו. זה הזרם, אגב, לא של "המזרחי" אלא של הרב קוק. "המזרחי" גם לא תפס אותו כך. רק זרם מאוד מאוד שולי של הרב קוק תפס את הציונות כמשיחיות, כמשיחיות אובייקטיבית בהיסטוריה, גם בלי שהיא תדע זאת. כלומר, הוא עטה על הציונות את הדתיות, בלי שתראה בכך. הרב קוק חשב, שהציונים מבצעים מצוות גם בלא ידיעה, גם כשהם אינם יודעים זאת. אבל תנועת המזרחי, הדתיים הציונים – שזה, דרך אגב, ה"אבא" של המפד"ל, שעכשיו אינו מוכר על-ידי המפד"ל איכשהו – תנועת המזרחי חשבה, שלהבדיל מהציונות החילונית שראתה ביהודי הגלותי דבר שצריך לשלול, תנועת המזרחי רצתה לשמור על איזון בין יהודי דתי לבין יהודי ציוני, ושמרה על שני התחומים נפרדים. היא לא הפכה את הציונות לדתיות ולא הפכה את הדת היהודית לציונות. היא רק חשבה שאפשר לשמור גם להיות יהודי דתי וגם להיות ציוני. זו כל תורת תנועת המזרחי, לדעתי.

מה הבעיה? הבעיה היא, שהציונות החילונית, שעמה נמנה הרצל, והרצל לא היה נציגה היחידה, ולדעתי, גם לא הכי מוכשר מבחינת התוצר התרבותי. אני לא חושב ש"מדינת היהודים" היה תוצר מובחר. הספר נכתב ב-72 שעות.

דבר אחד לא עשתה הציונות החילונית כמו שעשו תנועות לאומיות אחרות במרכז אירופה, והיא נולדה שם ולא אצל אברהם אבינו. ובווינה של סוף המאה ה-19, ולא בשום מקום אחר. לפני שלומדים איך נוצרה הציונות, צריכים ללמוד טוב טוב על מרכז אירופה.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אני שמח על ההערות המלומדות, אבל, גם אתה כמלומד לא תוכל להתכחש לעובדה, שמה שהחזיק בסופו של דבר את עם ישראל מלהתבולל זה לא רק העובדה שאומרים "לשנה הבאה בירושלים", אלא שאמרו שלוש פעמים ביום "ולירושלים עירך ברחמים תשוב". הרצל אומנם לא התפלל, אבל ינק מזה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני חבר הכנסת לובוצקי, חבר הכנסת זאבי, נכון שהזכירו את ירושלים, אבל אתם לא יודעים לאיזו ירושלים התכוונו, ירושלים של מעלה או ירושלים של מטה. האירוע הזה היה צריך להתרחש מחוץ להיסטוריה ולא בהיסטוריה, ולכן קראו לציונות דחיקת הקץ. הם קראו לציונות התערבות בעבודת האלוהים. הם לא התכוונו לירושלים זאת, שחוזרים אליה עכשיו המתנחלים של מוסקוביץ'. הם התכוונו לירושלים אחרת, שהחזרה אליה מתרחשת בסוף ההיסטוריה, ולא כחלק ממבצע חילוני "קולוניאלי" בימים של אז.

דרך אגב, חבר הכנסת לובוצקי, המלה קולוניאליזם אז היתה מלה חיובית. הרצל רצה להיות קולוניאל כי הוא רצה להיות אירופי. גם מרקס, דרך אגב, חשב שקולוניאליזם זה ציביליזציה. למלה היום יש משמעות שלילית, אבל אז הם חשבו שזה מבצע קולוניאלי, ולכן הם היו מוכנים לקרוא למבצע הראשון שלהם "קולוניאל בנק אופ פלסטיין".

הציונות היתה חילונית, אבל היא לא הצליחה ליהפך לתנועה לאומית מודרנית, כיוון שהיא לא הצליחה להפריד בין דת ויהדות לבין אומה. הרצל רצה להקים אומה מודרנית ככל האומות, המעבדת את האדמה ונושאת בנשק, אבל הוא לא הצליח להפריד את זה מהשייכות הדתית. זה היה אמור בעתיד להתנתקם בתנועה הציונית החילונית, על-ידי כך שתורתו של הרב קוק בלעה את המפד"ל, ואחר כך המפד"ל בשיח שלה השתלטה על כל השיח הימני בעולם הזה. גם היהודים הלאומנים החילונים, כמו חבר הכנסת זאבי, מדברים באותו שיח של המפד"ל, כלומר מקדשים ערכים חילוניים. וגם יהודים אורתודוקסים לאט לאט מתקרבים לשיח של המפד"ל. הדור השני והשלישי באגודה ובש"ס הם ציונים, כיוון שהם הופכים ללאומנים לאט לאט, בלי לקדש את הרצל ובלי הציונות החילונית. הבעיה היא, שהם נוחתים ישירות בקצה המשיחי של הציונות, ולכן נוצר גוש כזה, שמפחיד אותי כאזרח.

ח כהן (מרצ):

תענוג לנהל אתך ויכוח על הציונות, אבל נדמה לי שאתה עושה עירוב בין הזרם של הציונות של המזרחי והחיבור עם הפועל המזרחי, במיוחד אחרי שהוא עבר, לאחר מלחמת ששת הימים, הקצנה לאומנית, לבין העמדות של הציוני החילוני, שהיה מאז ומתמיד ציוני ולעמדותיו בקשר לארץ-ישראל לא היה כל אפיון דתי.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אני מסכים אתך, אין לי ויכוח אתך עד 1967, אבל ב-1967 קורה אירוע אדיר – מדינת ישראל מתחברת עם ארץ-ישראל, ונהיית חפיפה שלמה בין מדינת ישראל לארץ-ישראל. הלאומני החילוני הציוני, מחסידי ז'בוטינסקי, הליברלי, משתמש בנימוקים פרגמטיסטיים של קיר ברזל וכו', מתחיל לאמץ קטגוריות דתיות של המפד"ל. השיח המנצח זה שיח המפד"ל בכל האזור הזה של העולם.

ולכן, היהודים החילונים הלאומניים עוברים תהליך של סקולריזציה – קידוש ערכים חילוניים, ואילו היהודים הדתיים עוברים תהליך של ציוניזציה, בלי להכיר בהרצל. הם ממשיכים לקלל את הרצל, אבל מדברים באותה שפה, ובסופו של דבר, העובדה שלא יכולים להפריד בין דת ללאום מתנקמת בהם.

אדוני חבר הכנסת לובוצקי, אתה יודע את זה טוב מאוד, כי אתה עובד על זה. לא שמעתי על אומה בין-לאומית שבשביל להצטרף אליה אתה ממיר את דתך. הגיע הזמן להכיר בכך, שקם כאן לאום עברי יהודי-ישראלי, ולצדו יש לאום פלסטיני, והם צריכים לחיות ביחד. מה שמשתף בינינו זה האזרחות.

היו"ר י' לנקרי:

אני מאוד מודה לך, חבר הכנסת עזמי בשארה.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אני לא יכול שלא לברך את חבר הכנסת בשארה על כך שהוא הכיר בכך שעם ישראל אינו אומה ככל אומות העולם – – –

חן כהן (מרצ):

— — —

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת לובוצקי, אני מודה לך על הדיון המאוד-מעניין שחוללת היום. תן גם לאחרים להתבטא.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-בראש, חברי הכנסת הנוכחים, התנועה הציונית היתה הפיגומים לבניין שבנתה, הלא הוא מדינת ישראל. עכשיו, כשהבניין עומד על תלו – האם צריך לסלק את הפיגומים? זוהי השאלה: האם יש צורך בציונות, בתנועה ציונית, במסגרת ציונית, אחרי שהוקמה המדינה?

ואני משיב על השאלה הזאת בלי היסוס: לא חלף זמנה של הציונות, ואנחנו זקוקים לה מכמה וכמה טעמים. ראשית, מדינת ישראל אומנם בת 50, אבל היא עדיין זקוקה לעזרת העם היהודי, כשם שהעם היהודי זקוק לה. פחות ממחצית העם התקבץ ובא לציון עד עתה. אומנם זכינו לעלייה גדולה של קרוב למיליון יהודים מחבר העמים לאחר שהתפרקה האימפריה האדומה. אבל, נשארו שם, ובארצות אחרות, מיליונים של יהודים, אשר ייטמעו בקרב הגויים אם לא יעלו לישראל. כלומר, העם היהודי בגולה צריך את ישראל כמרכז רוחני ודתי, שיעזור לו להמשיך ולהתקיים כיהודי בחברה מתקדמת ומבוללת. הציונות יכולה להיות סכר בפני הג'נוסייד מרצון שנגזר על קהילות רבות בגולה, והציונות היא ביטוי עליון לסוד אחדות הגורל והערבות ההדדית של העם היהודי.

שנית, ישראל שתולה באוקיינוס מוסלמי גדול ועוין, ויחסי הכוחות המספריים מציגים נחיתות קשה. אומנם עליונותנו וכוחנו הם באיכות האדם ובמוסריות המפעל הציוני, אבל תוספת של יהודים עד כדי הכפלתם בארץ-ישראל תביא לעוצמה מרתיעה.

שלישית, ישראל זקוקה גם לתמיכה החומרית של העם היהודי. אני מתכוון לא לשנור, אלא להשקעות ולתימוכין.

בנימין זאב הרצל אמר: "קראתי פעם לציונות אידיאל אין-סופי, ואני מאמין באמת כי גם לאחר השגת ארצנו – ארץ-ישראל – היא לא תחדל מלהיות אידיאל. כי בציונות כפי שאני מבין אותה, כלולה לא רק

השאיפה אל כבדת ארץ מובטחת כחוק בשביל עמנו האומלל, אלא גם השאיפה לשלמות מוסרית ורוחנית".

מדינת ישראל הצעירה כבר מגלה סימני עייפות של זיקנה ותשישות, וזאת לא בשל המצור הממושך והמלחמות התכופות, אלא בשל משבר המנהיגות וחוסר האמונה. מה שיכול לשנות זאת הוא חידוש פניה של התנועה הציונית. לא עוד ציונות במרכאות ולא זלזול בשורשים ובתרבות היהודית. יגאל אלון אמר פעם: ציונות במקום ציניות, והוא התכוון לכך שיש לשאוב השראה ממקורותיה הלאומיים של הציונות ולהירתם לצו הגשמת הערכים החברתיים.

מאז יצא הרצל עם חלומו על מדינת היהודים עבר עמנו תהפוכות רבות: שתי מלחמות עולם שבהן נספג דם יהודי רב באדמה הארוהה ההיא, שליש מעמנו עלה בעשן הארובות של המשרפות; היהודים היו שותפים ויוזמים למהפכה הקומוניסטית במזרח-אירופה וחלמו על קומוניסטיזם ואינטרנציונליזם, נישואי תערובת בממדים אכזריים. אבל המהפך הגדול מכול היה הקמת המדינה היהודית – מדינת ישראל.

מדינת ישראל צריכה עירוי דם נוסף, כמעט מתמיד, ואותו תיתן לה התנועה הציונית המתחדשת. לא תנועה של עסקנים וקונגרסים, של קרנות ושנור, אלא תנועה עממית רחבה שתחבוק את קהילות ישראל באשר הן ותוציא מהן שיירות של צעירים שיבואו לארץ לחיות בה ולהגן עליה. זו צריכה להיות תנועה ציונית שתלמד את הנוער היהודי בכל פינה בעולם את העברית ואת תולדות עם ישראל ואת תורת ישראל.

לכן לא צריך לפנות את הפיגומים. צריך לחזקם ולעלות עליהם כדי להמשיך ולבנות ולחזק את הבניין הנפלא הזה – מדינת ישראל בארץ-ישראל השלמה כיד ההבטחה האלוקית שיש לנו על הארץ הזאת. תודה.

היו"ר' לנקרי:

תודה לחבר הכנסת רחבעם זאבי. הדובר הבא הוא חבר הכנסת חיים רמון; אינו נמצא. אחריו – חבר הכנסת אחמד סעד.

נעמי חזן (מרצ):

ואחריו?

היו"ר' לנקרי:

אחריו – חבר הכנסת חיים אורון.

שבח וייס (העבודה):

ואחרי חבר הכנסת חיים אורון?

היו"ר' לנקרי:

אחרי חבר הכנסת חיים אורון – חברת הכנסת ענת מאור, חבר הכנסת אלי גולדשמידט, חבר הכנסת שבח וייס. בבקשה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני חושב שהשאלה האקטואלית היום היא: מה היא עמדת הציונות כלפי המציאות הקיימת היום?

ב-29 בחודש זה ימלאו 50 שנה להצעת האו"ם בדבר החלוקה והקמת שתי מדינות בארץ הזאת. לצערי הרב, יש זרמים בציונות בארץ שכאילו חיים מחוץ להיסטוריה ולא רוצים לראות את המציאות הקיימת. המציאות הביאה לקריסת שתי אסכולות: האסכולה הראשונה היא ארץ פלסטיין הגדולה, הדעה שהתנכרה להקמת מדינת ישראל, כאילו אפשר להתמודד עם המציאות הזאת ולא להכיר בזכות קיומה של מדינת ישראל. לשמחתי, היום כל המדינות הערביות ואש"ף מכירים בזכות קיום ישראל, ולכן הלכו לתהליך שלום על בסיס שתי מדינות לשני עמים. לצערי הרב, זרם מהציונות שלא חי בהיסטוריה הזאת חוזר להרצל כאילו אין התפתחות היסטורית בעולם, אין מציאות חדשה, וכאילו היום אפשר להצדיק כיבוש של זכויות הזולת.

הציונות הגשימה את המטרה העיקרית והקימה את מדינת ישראל, אבל האמת היא שעד היום היא לא הצליחה להבטיח לא את השלום ולא את הביטחון. היא תגשים זאת אם מדינת ישראל תכיר באמת בזכות העם הפלסטיני להקמת מדינה עצמאית בצד מדינת ישראל.

נכון שכל ציוני הוא יהודי, אבל לא כל יהודי הוא ציוני. לכן היום מתפתח גם מאבק על אופיה של החברה הישראלית. איזו חברה אנחנו רוצים? חברה דמוקרטית או חברה לא דמוקרטית? חברה שתיתן זכויות לכל אזרחיה, שלא יהיה דיכוי לאומי, לא אפליה גזענית ולא אפליה עדתית. בזה המאבק מתרכז היום.

המטרה של הציונות הוגשמה, אבל עדיין לא עד הסוף. היא תתגשם עד הסוף. אני בדעה, שמתגבש פה לאום ישראלי בתוך מדינת ישראל – אם זו שפה, אם זו תרבות, אם אלה יחסים כלכליים. כל הדברים האלה. מה שחסר עכשיו הוא להבטיח שלום וביטחון ויציבות. ואת זה אפשר להשיג אם תכירו בזכויות הזולת, שהעם הערבי הפלסטיני, גם לו יש זכות להקמת מדינתו לצד מדינת ישראל. אז יהיה שיתוף פעולה ואנחנו נדבר על עתיד טוב יותר לשני העמים – לעם בישראל ולעם הפלסטיני. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני. חבר הכנסת חיים רמון; בבקשה, אדוני.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קשה, אפילו בלתי אפשרי, לסכם 100 שנות ציונות בכמה דקות במליאה, ולכן טבעי שכל אחד בורר לו את העניינים הקרובים ללבו, ושיש להם כמובן השלכה על ימינו ועל הוויכוח המתנהל.

על-פי השקפתי, התנועה הציונית, אחת מתנועות השחרור הלאומיות הצודקות ביותר בתולדות העמים, וגם המצליחות ביותר, למרות כל מה שאנחנו חשים. אם העם היהודי יסכם את 100 השנים האלה – היכן התחלנו לפני 100 שנים, היכן אנחנו היום, אנחנו בהחלט יכולים לשאוב הרבה אמונה, הרבה תקווה מן העבר אל העתיד.

בכלל, יש תופעה משונה, אם אתה רוצה להיות אופטימי, תסתכל מה היה לפני 10, 20, 30 שנה.

ענת מאור (מרצ):

גם לפני שלוש שנים.

חיים רמון (העבודה):

גם שלוש שנים. לא רציתי להיות עד כדי כך אקטואלי.

אם אתה רוצה להיות פסימי – תסתכל על ההווה ועל העתיד. ואני שואב הרבה אמונה ותקווה דווקא מן העבר אל העתיד, כי בכל רגע נתון ההווה נראה קודר והעתיד לא מבטיח. בסופו של דבר, לא כך התנהלו הדברים.

אני רוצה לחזור למה שלמעשה מחלק את העם כבר הרבה מאוד שנים. הנושא שמחלק את העם הרבה מאוד שנים הוא חלוקת הארץ. החלוקה היא הדבר המחלק והמפריד ביותר בזרמי הציונות, והיא עברה בירושה למדינת ישראל.

אני נמנה עם זרם אשר קיבל את הריאליזם הפרגמטי של מייסדי המדינה, ובראשם בן-גוריון, שלא פקפק לרגע בזכות העם היהודי על כל ארץ-ישראל, ועמד כאן מעל דוכן הכנסת – לא כאן אלא בבניין הישן, נדמה לי ב-1950 – ואמר אמירה חשובה, עקרונית, שלדעתי היא הנכונה גם היום, שלאורה אנחנו צריכים ללכת.

בן-גוריון אמר: בחירה אחת עלינו לעשות, וזאת בין ארץ-ישראל השלמה לבין מדינה עם רוב יהודי יציב, או בשפתו: מדינה יהודית. זוהי גזירת הגורל. אין בלתה. מה לעשות שנוצרה סתירה בין הרצון ובין הזכות לבין היכולת לממש את הזכות, וזה מה שהביא להקמתה של מדינת ישראל מתוך חלוקה והבנה שבדורנו העם היהודי לא יכול לממש את זכותו על כל ארץ-ישראל והוא חייב להסתפק במימוש זכותו על חלק מארץ-ישראל. כל רצון של מימוש הזכות על כל ארץ-ישראל יביא לכך שלא נממש באופן מלא את הזכות גם על חלק מארץ-ישראל.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

חבר הכנסת רמון, עם הדברים האלה אני יכול בהחלט להסכים, אלא שבמפלגתך, בממשלה הקודמת, לפעמים נוצר הרושם שחלוקת הארץ – – –

חיים רמון (העבודה):

– – – לא. חלוקת – – –

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

– – – אני מסכים – – –

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת אלכס לובוצקי, אני אמרתי – – –

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

– – – אנחנו צריכים לקרוע על כך שאיננו – – –

חיים רמון (העבודה):

אמרתי, נדמה לי שהשתמשתי בביטוי: לא ברכת הגורל, לא ברירה ולא בדיעה, אלא אמרתי: גזירת גורל. בכוונה ציטטתי משהו שגם אתה לא תחשוד בו שהוא, בלב קל, בחוסר אחריות, באופן שבו לעולם – – –

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

— — —

חיים רמון (העבודה):

אני מציע לך, חבר הכנסת אלכס לובוצקי, גם לא לחשוד ביצחק רבין, שבשמחה וברינה בא למסקנה, ואני יכול לצטט אותו פעם אחר פעם אומר: הבחירה היא בין מדינה עם רוב יהודי יציב לבין מדינה דו-לאומית. זאת הסיבה המרכזית לכך שיצחק רבין, זיכרונו לברכה, תמך בפשרה טריטוריאלית. אתה יכול למצוא את הדברים הללו שזורים בכל נאומיו כאן בכנסת בהיותו ראש הממשלה. זאת הברירה; אין אחרת. ברגע שאתה מקבל את העיקרון הזה ואתה יודע, לא בגלל הפלסטינים, לא כדי לעשות עמם צדק, אם כי גם זה חשוב, לא כי הם לוחצים עלינו, מאיימים עלינו, עושים פעולות טרור, לא בגלל זה, אלא מאינטרס ציוני ויהודי אנחנו עצמנו חושבים שזה הדבר הנכון. גם אם היו באים אלינו, נניח, הפלסטינים והיו אומרים: בואו, ספחו אותנו, הקימו מדינה דו-לאומית, אני הייתי מתנגד לכך.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

— — — זה לא מצדיק ויתור על בקעת-הירדן — — —

חיים רמון (העבודה):

סליחה, חבר הכנסת לובוצקי, מכאן, אחרי שקיבלנו את העיקרון, והשאלה אם קיבלנו את העיקרון, והוויכוח בתנועה הציונית, שחילק את הציבור — — —

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת רמון, אני מבקש לסיים.

חיים רמון (העבודה):

— — — אני מייד מסיים. אמרתי שקשה — — —

אלי גולדשמידט (העבודה):

שלוש דקות על 100 שנות ציונות.

חיים רמון (העבודה):

זה קצת קשה. אני אשתדל לסיים.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

חיים רמון (העבודה):

אני אומר, חבר הכנסת לובוצקי, שזה כבר סיפור אחר, זה כבר סיפור של התמקחות, עניין של משא-ומתן מדיני ועניין של איך אנחנו רוצים להגיע לשלום והאם ניתן, למשל – אני אציע לך פתרון לבקעת-הירדן, נבוא ונאמר שזה עניין ביטחוני, שאנחנו רוצים סידורי ביטחון אשר יבטיחו את ביטחוננו – – –

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

לא רק עקרוני; זאת ארץ-ישראל.

חיים רמון (העבודה):

זאת ארץ-ישראל, עם זאת לפשרה יש מחיר. אינך יכול, עם כל הכבוד, חבר הכנסת לובוצקי, לבוא ולעשות פשרה כזאת שאנחנו, מכיוון שעזה מאוד לא נוחה לנו – את עזה נגיד: קחו, ואת טול-כרם קחו ואת הקסבה בשכם קחו, אבל לדברים אחרים, אלה ששנויים במחלוקת, נגיד: לא. יש דברים שאליהם אני בכלל לא רוצה להיכנס בדיון הזה, הם חלק מהמשא-ומתן, אבל השאלה, הוויכוח שחצה את הציבור שנים רבות הוא האם אנחנו מוכנים לדגול בארץ-ישראל השלמה או במדינה יהודית, כי היתה סתירה ביניהן ויש סתירה ביניהן. לכן, ברגע שמקבלים את העיקרון – אז אתה שייך לצד הזה; ברגע שאינך מקבל את העיקרון ואתה דוגל בכך שישראל צריכה לשלוט באופן ריבוני על כל השטחים ולספח 2.5 מיליוני פלסטינים למדינת ישראל, עם הענקת זכויות אזרח ואם לאו – אתה שייך לצד הזה.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אבל יש דרך שלישית.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת לובוצקי, אין דרך שלישית. אלה הן שתי הדרכים המרכזיות בציונות, וכל השאר זאת טקטיקה. כל השאר – זה מנהלים משא-ומתן – – –

היו"ר ד' טל:

תודה.

חיים רמון (העבודה):

כל השאר אלה דברים שאינם קשורים לעיקרון, ואתה צריך להחליט באיזו דרך אתה בוחר. אתה לא יכול להמציא דרך במקום שהיא איננה. בדרך הזאת אתה צריך לבחור, ואני, כיוון שאני יודע את השקפתך, אתה צריך לזוז מהדרך הזאת אל הצד הזה של האולם, כי פה מקומך מבחינה עקרונית, ועל כל היתר נגיע להסכמה. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, חבר הכנסת רמון.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת רמון, אמרת בדיוק מה שגנדי אומר כל השנים.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת חיים אורון לא נמצא. חברת הכנסת ענת מאור; בבקשה, גברתי.

קריאה:

אחריה?

היו"ר ד' טל:

אחריה – חבר הכנסת אלי גולדשמידט, אחריו – חבר הכנסת שבח וייס, אחריו – חבר הכנסת מיכה גולדמן, ואחריו – חבר הכנסת אבנר חי שאקי.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, הסכנה אם נחזיר את בקעת-הירדן – – –

היו"ר ד' טל:

במסגרת שלוש דקות – שלא יגידו שאני נותן לשמאלנים יותר – – –

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה, ברשותך, אותו רוחב לב שגילית, ובצדק – – –

היו"ר ד' טל:

לא, גברתי. פשוט נהגתי לפנים משורת הדין, כדי שחברי מהאגף השמאלי לא יאמרו שאני מקפח אותם.

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה להבטיח לך, שאני מהאגף השמאלי פלוס. אני באמת חושבת שחבר הכנסת לובוצקי היטיב אתנו שבשבוע כזה אנחנו יכולים להרחיב מעט את המחשבה ואת השיח על נושא כל כך רציני, ולכן טוב עושה היושב-ראש שלא עומד על קוצו של יו"ד – – –

היו"ר ד' טל:

עומד גם עומד, חברת הכנסת מאור. מה זה עומד? יש לנו סדר-יום ארוך מאוד.

ענת מאור (מרצ):

כאשר כמורה להיסטוריה לימדתי על הרצל, כל אחד מדגיש בו, ברשותכם – – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת שבח וייס. חבר הכנסת גולדמן.

ענת מאור (מרצ):

— — — את הערכים שנראים לו חשובים, ואני רוצה להצביע על חמישה ולהדגיש את הפער הגדול בין 100 שנות ציונות, בין המסר שלו ובין המקום שאנחנו עומדים בו היום. האחד – ציונות חילונית ודתית כאחת. היתה תנועה לאומית שלקחה את הגורל בידיה. לא שהיא התנגדה לדת, אבל משמעות הציונות היתה נטילת האחריות בידי העם.

הדבר השני הוא הנחישות. נחישות, בביטוי המפורסם של: אם תרצו אין זו אגדה, חבר הכנסת גולדשמידט — — —

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת שבח וייס, ידידי הטוב, אנא ממך, אדוני.

שבח וייס (העבודה):

ניסיתי להרגיע אותו.

ענת מאור (מרצ):

— — — לעולם לא הובילה לתנועה של כוחנות — — —

היו"ר ד' טל:

אדוני יודע, שכאשר הוא יושב במקום הזה – הוא מרגיע את האנשים — — —

שבח וייס (העבודה):

ניסיתי להרגיע את חברי.

היו"ר ד' טל:

הם באמת מפריעים לחברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

— — — לעולם לא הובילה לתנועה של כוחנות אלא לנחישות ולמאבק על הבית הלאומי.

הדבר השלישי, ולא אחת אנחנו שוכחים אותו, הוא ציונות ריאליסטית, ציונות של פשרה. הוויכוח על ציונות מדינית וציונות מעשית בחרו בסינתזה, ואני חושבת שחבר הכנסת רמון, שנאם פה נאום כל כך מעניין על המושג של פשרה — — —

היו"ר ד' טל:

כל הנאומים שלו מעניינים.

ענת מאור (מרצ):

— — — הציונות לא היתה יוצאת אל הפועל אילולא הפשרה, החל בוויכוח המפורסם על אוגנדה, המשך בתוכנית החלוקה שקיבלנו, ולכן לטעון היום שאלה שמדברים על פשרה הם אלה שהם לא ציונים אמיתיים, זה פשוט סילוף ההיסטוריה הציונית. זה סילוף העמדה של הרצל.

האלמנט הרביעי הוא הדמוקרטיה. כבר בחזונו של הרצל וכבר בספרו "מדינת היהודים", הוא לא דיבר על חד-נס, הוא לא דיבר על ציונות בלי דמוקרטיה, הוא לא דיבר על תנועה לאומית שתפגע בעמים אחרים, הוא לא דיבר על מדינה יהודית בלי להביא בחשבון את העם שישב פה והם ערביי ישראל, ולא יכולה להיות ציונות — — —

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

לא היית כאשר טענתי — — —

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת לובוצקי, עם כל הכבוד, קודם אמרת בדברייך שאתה לא מסכים לדבריו של חבר הכנסת רמון, ואני רוצה לומר לך שאני לא מסכים להפרעה שלך. אדוני נוטל את זכות הדיבור בלי שהוא קיבל רשות.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הוא הסכים לדברי.

היו"ר ד' טל:

לא לכל הדברים.

ענת מאור (מרצ):

לא, אבל הוא הסכים עכשיו גם – – –

היו"ר ד' טל:

אלמלא הסכים לדברייך, חבר הכנסת חיים רמון, הוא היה משנה את מקום מושבו מימין לשמאל.

ענת מאור (מרצ):

נשמח מאוד לשמוע את קריאת הביניים.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

רציתי רק להעיר הערה עובדתית. חברת הכנסת ענת מאור דיברה על הרצל. קראתי בנאומי – – –

היו"ר ד' טל:

בדברי הרצל, לא בהרצל.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

בדברי הרצל. היתה לו דעה מאוד רעה על הדמוקרטיה. הוא כתב כך: "הדמוקרטיה היא שטות מדינית. אני מתנגד לדמוקרטיה, מפני שהיא איננה יודעת – – –".

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת אלכסנדר לובוצקי, אני מבטיחה להביא לך את הקטעים הפוכים.

נעמי חזן (מרצ):

חבר הכנסת אלכסנדר לובוצקי – – –

היו"ר ד' טל:

חברת הכנסת נעמי חזן, קריאת ביניים קצרה.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

הרצל טעה.

היו"ר ד' טל:

תודה. גברתי, אני מבקש לסיים.

ענת מאור (מרצ):

אבל סליחה, לא ולא. במדינת היהודים יש פרקים אחרים לגמרי על הדמוקרטיה, על הצורך במינהל ובשלטון תקין ועל הצורך להתחשב בערביי ישראל שחיים אתנו, ואלה דברים שמופיעים רבות אצל הרצל על הדמוקרטיה.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

נכון מאוד.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

שמאלני – – –

היו"ר ד' טל:

חברת הכנסת ענת מאור, אני מבקש ממך לסיים.

ענת מאור (מרצ):

איענה לפניית היושב-ראש, ואני רוצה לומר, שהגדולה של הרצל היתה שהוא היה השכל הישר, וזה לא עניין של מרכז. זוהי תפיסה של ציונות ופשרה, ששלום אינו עומד בניגוד לביטחון, חבר הכנסת אלכסנדר לובוצקי, וכאשר אנחנו אומרים פשרה, זה מתוך אהבת ארץ-ישראל, בדיוק כמוך, ושיהדות אינה אומרת שמי שאינו דתי איננו יהודי; המסורת והיהדות שלי הן עגלה מלאה כמו שלך. יהדות היא פלורליזם, יהדות היא מגוון, ולבסוף – היא דמוקרטית.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, גברתי.

ענת מאור (מרצ):

האיום על הדמוקרטיה, הטוטליטריזם שמאיים על השלטון הדמוקרטי היום במדינת ישראל, הכוחות במקום הנחישות, וההתקפה הבוטה על המחנה החילוני במקום לראות את הפלורליזם – אלה האיומים, ורצוי שנחבר בין הרצל, ציונות ויהדות.

היו"ר ד' טל:

אני מודה לך מאוד, גברתי. חבר הכנסת אלי גולדשמידט. אם אדוני יעשה כאן חסד עם חברי הכנסת, ישתדל מאה שנות ציונות בשלוש דקות.

ענת מאור (מרצ):

אתה הופך את – – –

היו"ר ד' טל:

גברתי דיברה שש דקות, כמעט פי-שניים מהזמן הקבוע. כדי שלא אשמע פה טענות של קיפוח – ידידי, חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, דיברו פה הרבה על 100 שנות ציונות, על הרצל, על התנועה הציונית, על המחלוקת בתנועה הציונית. בכל זאת, איני יכול בלי איזה נופך ממה שקורה לנו בימים אלה.

אני אומר, ואני מביע פה את תחושתי, ואשתדל מאוד הפעם לא להיות פוליטי-מפלגתי. לפחות בדבר אחד יש לי תחושה של כישלון מבחינת התנועה הציונית. התנועה הציונית הצליחה ככל שאנחנו מדברים על פתרון בעיית העם היהודי, בכך שיצרה את הישות, או את הקוממיות המדינית. במהלך 50 שנות מדינה ההתפתחות היא פשוט נס, או לא נס, היא דבר שאולי אין דוגמה לו במאה ה-20, ואולי גם לא בתקופות אחרות בהיסטוריה.

אבל, ככל שהתפתחנו וככל שהגענו למעמד של מדינה מבוססת, מדינה עם יכולות אדירות, כך אנחנו הולכים ונכשלים יותר ויותר מבחינת מרקם היחסים הפנימי בינינו, בין היהודים. על זה הרצל לא כתב, על זה קלישר לא כתב, על זה פינסקר לא כתב, ועל זה אחד העם לא כתב, כי הם לא צפו בחזיונות הגרועים ביותר שלהם את השבר הנורא שאנחנו מצויים היום בתוכו, ואני חושש שהוא ילך ויעמיק. אין גישור על השבר הזה, כמעט שאין גישור.

במצב שלנו היום אנחנו מוכרחים לראות את ההיסטוריה של העם היהודי, לא של 100 השנים האחרונות – של תקופת המלכים. היתה לנו ישות מדינית במשך שלושה דורות: שאול המלך, דוד המלך ושלמה המלך, והתפלגנו לשתי מדינות. מדינה אחת – מלכות ישראל – הלכה לגלות ונעלמה, ולא נודע היכן גלו עשרת השבטים, או היכן הם נמצאים. נשארה מדינת יהודה – מחצית העם היהודי חוסלה; חזרו לעצמאות מדינית והקימו את הבית השני, ושוב התפלגו אחרי דורות ספורים, בגלל קמצא ובר-קמצא וסיקריקים, צדוקים ופרושים, ונלחמו בזה והלכו לגלות של 2,000 שנה.

עכשיו אנחנו, אחרי 50 שנות מדינה, נמצאים במצב של שנאה תהומית בין חלקים בתוך העם הזה. שנאה תהומית, אנחנו לא מסוגלים לקיים שום דיאלוג. אנחנו משוחחים דו-שיח של חירשים איש עם רעהו. אנחנו מגיעים לזוועה הנוראית הזאת, שהיתה לפני שנתיים, על רקע דו-שיח בין שני פלגים של העם הזה, פה, בתוך מדינת ישראל.

מה אנחנו עושים עם זה? האם אנחנו נותנים לעצמנו דין-וחשבון מה יקרה אתנו בשנת ה-100? מה יקרה אתנו בשנת ה-75? היום אנחנו מסוגלים להידבר? תראו מה קורה בין חרדים לבין אנשים – איני רוצה להגיד חילונים – שאינם שומרי מסורת, או שאינם שומרי מצוות.

הייתי בדיון עם חבר כנסת מטעם המפד"ל מול בני נוער, והוא דיבר על הרפורמים ואמר שהם אינם יהודים. הוא אמר הרפורמים אינם יהודים. איך אנחנו יכולים לקיים – האם זה חזונו של הרצל, שיהודי אחד אומר על יהודי אחר שהוא איננו יהודי? או שראש ממשלה אומר לרב, או לזקן מקובלים, שמחצית העם שכחה מה זה להיות יהודי? ואחרי זה מפרשים, הוא התכוון כך, הוא התכוון אחרת.

עצם העניין שאנחנו פוסלים, מחצית העם האחת פוסלת את המחצית השנייה, והמחצית השנייה פוסלת את המחצית הראשונה, זה הכישלון של התנועה הציונית, זה הכישלון של כל אחד מאתנו. גם ברגעים חגיגיים, שבהם אנחנו מסכמים 100 שנות ציונות, אנחנו נמצאים בשנת ה-50 למדינת ישראל – זו היתה אמורה להיות השנה השמחה ביותר מאז קום המדינה, שנה שבה כל אחד מאתנו היה יכול להסתכל אחורנית ולומר: הגענו להישגים אדירים – במקום זה כל איש שולח יד בצוואר רעהו, וכבר שתי רציחות פוליטיות עברנו ואלימות, והדברים לא נגמרים, ואני לא מחלק כרגע את התופעה לימין ולשמאל, אף כי, ואני מוכרח להגיד את זה, הרציחות באו מצד ימין אל צד שמאל, ולא בכיוון ההפוך.

אם על העניין הזה לא נעשה עם עצמנו חשבון נפש, לא יעזור שנזכור את ספרו של הרצל "מדינת היהודים", או "אלטנוילנד", או שנחזור לאחד העם ולברנר. אנחנו צריכים לראות מה אנחנו עושים עם המצב הכל-כך קשה שנקלענו אליו. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה; אני מודה לך מאוד. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

מצד אחד אתה מדבר על אחדות, מצד שני אתה אומר שרציחות באו מהימין לשמאל. העובדה שאבישי רביב הועלם ממדינת ישראל, יצא לחוץ-לארץ כדי להעלים ראיות – אבל הנושא הזה עלה לסדר-היום כדי להוכיח שאבישי רביב – – –

היו"ר ד' טל:

תודה רבה.

שבח וייס (העבודה):

לא ראיתי את אבישי רביב על המרפסת בכיכר-ציון.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

לא ראית, תשאל איפה הוא נמצא.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו נמצאים בתקופה שבאופן טבעי דיון כזה שרוי תחת ההשפעות, האקולוגיה של קורות הימים האלה. אז יש חשבון נפש, כמובן. העובדה שבמלאות 100 שנים לייסוד התנועה הציונית המדינית הפורמלית, וקרוב ל-50 שנה להקמת מדינת ישראל, כ-150 מטר מקברו של תאודור הרצל נמצא קברו של יצחק רבין, היא גם סוג של חשבון נפש, וזה לא מקרי. זו לא היתה תקרית ולא מעשה של איש אחד.

יצחק רבין נרצח בתהומה של הסתה, כאשר המוני יהודים השתתפו בהפגנות אימה וצווחה. אני רוצה לנטרל את אבישי רביב, כדי שלחבר הכנסת חיים דיין יהיה נוח.

במשך שלוש שנים נעשה כאן מעשה של דיסקרדיטציה דמונית, שטנית, תהומית, של ראש ממשלה, עם דימויים שהם ממש ממש העתק של דימויים של ה"שטרמר". זה גם חלק מן החשבון.

לי יש הרגשה, שכאשר יצחק רבין שחרר את ירושלים במלחמת ששת הימים – אני מביא את זה כמטאפורה – אז הוא נרצח. זה גם הפך ליום הולדת של המשיחיות המדינית, של מצעד המשיחיות המדינית. זה דבר נורא. ובזמן שאפשר ללכת גם לכיוון אחר – לראות בנושא הזה של ירושלים, לראות בה את מה שאחד העם רצה לראות בה; לראות בה מרכז של אחווה בין שני עמים, ובבוא היום גם איזה סידור מדיני שיאפשר איזה סידור של פשרה באזור הגדול של ירושלים לשתי האומות שחיות כאן בארץ-ישראל המערבית.

אני רוצה לומר, שמבחינתי, הציונות, ודאי בעת הזו, היא בחירה; היא לא כורח. ולנו יש עוד מערכות ערכים, שאם זה לא מסתדר עם הפרשנות הגורפת הלאומנית של הציונות – יש לי למשל עדיפויות. בשבילי מדינת ישראל היא דבר יקר מכול. אני באתי לכאן מאזור אפל של שלטון הפאשיזם, ואחר כך מטוטליטריות אחרת, ובאתי לכאן לא רק למדינה שלי, אלא למדינה שצריכה להיות מופת של דמוקרטיה, מופת של ליברליות, מופת של צדק חברתי, מופת של אהבת האדם, שלא יהיה בה שמץ של גזענות, שמץ של בוז ויהירות כלפי עם אחר. מדינה של ריאליזם יהודי, מדינה שביסודה, המדיניות שלה מושתתת על פשרה, שמתקיים בה ניסיון קבוע לא לעשות עוול לעם אחר, שיש בה תשוקה תמידית להגשים את הרעיונות הנשגבים של ישעיהו – "שלא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה".

אנחנו מאותו מקור יהודי, ומי שמנסה לתת היום מתוכו ביטוי לאומני לציונות וליהדות – יכולים לשאוב גם ערכים אחרים.

היו"ר ד' טל:

אני מבקש לסיים, חבר הכנסת וייס.

שבח וייס (העבודה):

אני מסיים דווקא בקטע שהוא אולי במידה מסוימת גם שייך להשקפת עולמו הכללית של סגן היושב-ראש דוד טל.

מדינת ישראל היא בית לאומי של אנשים, שבאמצעותו רוצים להגשים את מקסימום הערכים האנושיים שלהם. זה התנאי שלי, ואת זה אפשר להלביש גם על הרצל במאמץ מסוים.

היו"ר ד' טל:

תודה.

שבח וייס (העבודה):

זה לא חובה, כי הרצל היה מתחיל והיה סמל, ולכן צריך לקבל אותו כסמל וכיוזם, ועל תורתו להלביש את יתר הערכים. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה, אדוני. אני מודה לך מאוד. חבר הכנסת מיכה גולדמן. אחריו – חבר הכנסת אבנר חי שאקי, ואחריו – חבר הכנסת אליעזר זנדברג.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, לבוא ולדבר כאן היום על 100 שנות ציונות – ודאי שכל אחד יכול לבוא ולומר מעט על דברים ועל אירועים שהיו ב-100 שנות ציונות. ודאי שאני, כנין למושבות הגליל, לצפת, אני יכול לבוא ולהזכיר כאן את "גיא אוני", את הירידה של היהודים שהתמרדו, שרצו להקים יישוב עברי בג'אעוני ולאחר מכן ראש-פינה, וסבותי שהגיעו כבני ראש-פינה לייסד את כפר-תבור ב-1901.

אני יכול לספר מסיפורו של יגאל אלון בן כפר-תבור, מספרו "בית אבי", על אותה תקופה באותם ימים. כשמדברים על ציונות, אני יודע שכולנו, שהתחנכנו בבתי-הספר – החל מבית-הספר היסודי – ניסו ליצור אווירה שהציונות החלה עם העלייה השנייה; ואנחנו בני העלייה הראשונה ובני העלייה טרם העלייה הראשונה, כמו שהזכרתי, שהגיעו עוד לצפת יהודים ומצפת ירדו ליישב את ראש-פינה, והעלייה הרומנית שהגיעה ויסדה את ראש-פינה ואת זיכרון-יעקב. ואפשר לבוא ולספר על הרצל, איך

הוא נסע לצרפת לשכנע משפחה בנקאית עשירה – את משפחת רוטשילד – שיעשו מאמץ ויקדישו מהונם, מעושרם, מהכספים הרבים שהם עשו בבנקאות, כדי לבוא ולהשקיע, כדי ליישב יהודים בארץ-ישראל.

אני יכול לבוא ולספר על יוסף ויתקין, על "קול הקורא" המפורסם שלו, שיש אומרים שבעקבותיו החלה העלייה השנייה של יהודים ממזרח-אירופה. שמעו לקריאה מארץ-ישראל ממורה עברי אשר קרא להם לבוא ולהתיישב בארץ-ישראל.

אני חושב שאין תקופה יותר יפה, ומי שקורא את ספרו של הרצל, ודאי שיכול לראות בפרקים השונים את המאבקים שלו כדי לבוא וליישב ולנסות ליישב – איך הוא שכנע להקים את נס-ציונה ולהקים אזור התיישבות.

אני לא רוצה להיכנס עכשיו לוויכוחים הגדולים שהיו לו אם להקים את ארץ-ישראל, והמקום להקמת יישוב יהודי באזור סיני, ובשלב יותר מאוחר באוגנדה. הוא האמין שהציונות בת-זמננו היא קודם כל להקים בית יהודי לכל היהודים.

אני רוצה לסיים, אדוני היושב-ראש, במשפט.

היו"ר ד' טל:

אנא ממך.

מיכה גולדמן (העבודה):

אני חושב, שכשאנחנו מציינים 100 שנים להרצל, אי-אפשר שלא לבוא ולומר מלה מעל הבמה הזאת על העלייה הגדולה שהגיעה מחבר המדינות, אבל על ה-300,000-400,000 יהודים שלא הגיעו לארץ-ישראל מאז פתיחת השערים מברית-המועצות. הם מתיישבים בארצות-הברית ובקנדה, במזרח-אירופה, ולנו, חברי הכנסת, יש תפקיד חשוב ומרכזי כדי לעשות יחד, ולקראת הקונגרס הציוני שמתכנס, לקרוא להם לבוא לארץ-ישראל.

היו"ר ד' טל:

תודה.

מיכה גולדמן (העבודה):

כאן הם ילמדו את השפה העברית. כאן יש להם סיכוי שהם ישמרו על מסורת ואהבת הארץ, אהבת העם, ולכן אני חושב שלנו זאת הזדמנות לצאת בקריאה, שהקונגרס יעשה את המאמץ, יחד עם הקהילות היהודיות העשירות במערב-אירופה, בארצות-הברית ובקנדה, כדי לסייע לאותם יהודים שפסחו על ישראל, שיעלו למדינת ישראל.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני; אני מודה לך מאוד. חבר הכנסת אבנר חי שאקי; בבקשה, אדוני. אחריו, כאמור, חבר הכנסת אליעזר זנדברג, ואחריו – חברת הכנסת נעמי חזן. אחרון הדוברים יהיה חבר הכנסת דיין.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להודות לידידי פרופסור לובוצקי על שיזם את הדיון הזה. 100 שנה לציונות – 101, לשם דיוק – הן אות כבוד לחוזה מדינת היהודים בנימין זאב הרצל. 50 שנים לקיום המדינה, בצדק נאמר, הן הוכחה ליכולת של העם היהודי להשתקם אחרי כ-2,000 שנות גלות ולכונן לעצמו ריבונות ועצמאות מדינית עם הישגים רוחניים, מדעיים, טכנולוגיים, מן המזהירים ביותר שאנחנו יודעים עליהם.

עם זאת, רצוני לומר, שכל מי שמנסה לנתק ציונות מיהדות, עושה חטא גדול לציונות וחטא גדול ליהדות. אין ציונות בלי יהדות.

אנחנו נמצאים בפרשת "וירא", ובשבוע שעבר היינו בפרשת "לך לך". בשני הפסוקים הראשונים, בהתגלות הראשונה של הבורא לאברהם אבינו עליו השלום, נאמר: "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך. ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה".

הווי אומר, בפעם הראשונה שהקדוש-ברוך-הוא מתגלה לאברהם אבינו, עליו השלום, הוא יוצר את השלישייה הבלתי-נפרדת: אמונה בבורא עולם – ויאמר השם אל אברהם; אחר כך, הארץ – הנה הארץ; ואעשך לגוי גדול – עם. משמע – עם, תורה וארץ. ארץ, תורה ועם. זו שלישייה בלתי נפרדת.

הציונות היא ילידת היהדות. הציונות קמה כדי להקים מדינה יהודית לעם היהודי.

הרצל קרא לספרו – "די יודנשטאדט" – מדינת היהודים, כי הוא ראה לנגד עיניו את צרת היהודים, את האנטישמיות, את הרדיפות, את הפוגרומים, את הסבל, את אובדן הקומה היהודית, את אובדן הזהות היהודית, והוא החליט שהדרך היחידה להשתקם, לחזור ולבנות את העם הזה בארצו היא להביא מכל הפזורה את היהודים ולקבץ אותם כאן. משמע, הצלת יהודים, העלאתם לישראל, כינון מורשת תרבותית רוחנית והקמת משטר של צדק חברתי ברוח נביאי ישראל, שאין כמותם בנושא הצדק החברתי.

רוצה המקרה, אדוני היושב-ראש, והערב יצוין יום פטירתה של רחל אמנו עליה השלום. אומר הנביא – וכאן אני מפנה את תשומת לב חברי הכנסת המעטים, לצערי, שנמצאים כאן: "כה אמר ה', קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו".

שבח וייס (העבודה):

"כה אמר ה', מנעי קולך מבכי".

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

"כה אמר ה', מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעלתך נאם ה' ושבנו מארץ אויב"; ואחר כך: "ושבו בנים לגבולם". משמע השבות, חוק השבות, שיבת ציון, העלייה לישראל – כל אלה כבר נחזו על-ידי ירמיה הנביא, כאשר רחל אמנו, עליה השלום, כאשר עברו לידה אלה שנבוכדנצר לקח אותם לגולה. הווי אומר, אם אני מצרף את פרשת "לך לך" אל ספר ירמיהו, אני מוצא את כל הציונות בשלמותה, ביופיה.

אני רוצה לומר לידידי ומכובדי, חבר הכנסת פרופסור שבח וייס: אמרת, לאומנות ומשיחיות, ומאוד הייתי רוצה לדון בכך, ואשמח לדון בכך באריכות.

שבח וייס (העבודה):

משיחיות מדינית אמרתי. אני בעד משיחיות, שלא תהיה אי-הבנה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

יצמח פורקניה ויקרב משיחיה. בכל קדיש וקדיש שנאמר על-ידי יהודי בארץ ובגולה כל כך הרבה פעמים בכל יום, אנחנו מצפים ומתפללים לבואו של המשיח – תשכון בתוך ירושלים כאשר דיברת, וצמח דוד עבדך מהרה תצמיח. כלומר, זו לא מלת גנאי, חס ושלום, זו לא מלה מעליבה, זו לא איזו אמונה עיוורת, איזו אמונה חסרת יסוד, זה אחד מ-13 העיקרים שהרמב"ם לימד אותנו לומר אותם כל יום. כל יהודי מאמין אומר כל יום את 13 העיקרים, ואחד מהם הוא שיבוא המלך המשיח.

מאות אלפי יהודים בשואה, לפני שנפלו לתעלות שהגרמנים חפרו להם, שרו את השיר: 'בוא המשיח. זאת אומרת, אין בושה בזה.

שבח וייס (העבודה):

אתה מוביל את זה בכיוון הלא-נכון. ברשות היושב-ראש, אם הוא יאפשר לי, באופן מפורש אמרתי משיחיות מדינית. אני כל-כך יודע מהי המשיחיות הלא-מדינית. אני רוצה לומר לך: לדאבון לב, על רקע התפתחות המשיחיות המדינית קצרת הרואי, אני הופך למעריך עוד יותר גדול של אלה שדיברו על המשיחיות נטו. לכן אמרתי שאני פונה אל דוד טל. דווקא הכיוון הזה מתגלה כסובלני, עם משיחיות יותר נקייה. לזאת התכוונתי. משיחיות מדינית היא פרופסור יעקב טלמון, זה היעקוביניזם – זה דבר נורא.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני רוצה לומר לידידי וחברי, חבר הכנסת אלי גולדשמידט, גם אני כמוך מבכה את הקרע הנורא בעם הזה. גם אני כמוך קורא בכל לבי וממעמקי נפשי: בואו נתגבר על אותה שנאת חינום. הרב קוק זצ"ל אמר: הבית השני חרב בגלל שנאת חינום, הוא ייבנה רק על-ידי אהבת חינום. יש הבדלים, יש חילוקי דעות, יש אידיאולוגיות, יש פילוסופיות שונות, אבל העיקר – ומסביב לעיקר אנחנו מאוחדים – רב המאחד על המפריד. הבה ונראה בציונות הזאת, בתוספת שורשיה היהודיים – כי בלי שורשיה היא עירום ועריה – ציונות המושתתת על שורשים יהודיים. אין ספק שהיא מגשימה את החלומות של נביאי ישראל, את חזונו של הרצל, את חזונו של ראשי הציונות הדתית, ולמעשה את חזונו של כל אלה שהבינו שבכך תלוי בניין הבית השלישי, בעזרת השם.

היו"ר ד' טל:

תודה לחבר הכנסת אבנר חי שאקי.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' טל:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הריני מתכבדת להודיע, שהונחה היום על שולחן הכנסת, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, מטעם ועדת הכספים – הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 40), התשנ"ח – 1997, מטעם חבר הכנסת רפאל אלול.

כ' בתמוז: הרצל, ציונות ויהדות

היו"ר ד' טל:

אנחנו חוזרים לנושא שעל סדר-היום. חבר הכנסת אליעזר זנדברג – בבקשה, אדוני. אני מבקש להצטמצם למסגרת פרק הזמן שנקבע. יש לנו עוד דיון נוסף והוא ארוך. אני מקווה שנסיים מוקדם.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, רשמתי לי להגיב על דברים שאמרו חברי הכנסת שקדמו לי כאן – אבל הם לא נמצאים כרגע באולם המליאה – דברים שאמרו לגבי סובלנות, הבנה, אחדות וכדומה. כנגד הדברים שאמרו, יש לי רשימה של טיעונים וטענות, לרבות ניסיונות ליצור קטגוריות והשתייכויות של קבוצות כאלה או אחרות.

אבל, אני רוצה לדבר על דבר אחר: הנושא הוא 100 שנות ציונות. אני חושב שאנחנו צריכים לתת את הדעת גם על 100 השנים הבאות, מבחינת הציונות, מבחינת העם היהודי ומבחינת הקשר – אם יש כזה – בין היהודים החיים במדינת ישראל כביטוי של ציונות לבין היהודים החיים בגולה.

אני חייב לומר, שיוצא לי לקיים דיאלוג ופגישות עם יהודים מהגולה, ואני נוכח כי קיים פער, והוא הולך ונפער, בין יהודים החיים כאן לבין יהודים החיים שם, מבחינת הזהות היהודית, מבחינת תחושת שייכות קולקטיבית, בסופו של דבר, לעם אחד.

אני חושב שזה נושא חשוב, מרכזי וקריטי לעתידו של העם היהודי, ובמידה רבה מאוד הציונות היתה גורם מאחד, גורם שהביא לכך שהוקמה המדינה הזו, מדינת ישראל. זו צריכה להיות המדינה שהיא בית לכל יהודי העולם, ואני חושב שב-100 השנים הבאות למדינה הזאת צריך להיות תפקיד נוסף, תפקיד של עזרה וסיוע כדי לשמר את היהדות ולדאוג לכך שיהודים לא ייעלמו מן העולם מבחינת השתייכותם לעם היהודי.

אלה נשמעים דברים סותרים, שהרי מהותה של הציונות היא לבוא לכאן, לחיות במדינת ישראל ולסייע להקים כאן את הבית הלאומי. עובדתית יש יהודים שלא עושים זאת. חלקם רואים עצמם ציונים, חלקם לא רואים עצמם ציונים; חלקם הולכים ומתרחקים, והדור הבא כבר לא רואה עצמו יהודי כלל. נשאלת השאלה, וזה נושא חשוב הפתוח לדיון, וצריך לתת עליו את הדעת, ואני מקווה שנמצא את הזמן ואת הפורום הנכון לעשות זאת גם כאן בכנסת, מה אנחנו כמדינת היהודים, מה אנחנו כמדינה ציונית, צריכים ועומדים לעשות, על מנת לשמור ולשמר את העם היהודי במקומות שבהם הוא הולך ונעלם, שבהם הוא הולך ומתבולל. יש כאן מדינה, והיהודים הגרים בה יכולים לדעת לשמור על זהותם היהודית, ומטבע הדברים החיים כאן הם ביטוי לציונות שלהם. אבל, מה קורה במקומות אחרים? איך אנחנו דואגים לכך שבטווח של דור אחד לא תהיה קהילה אחת גדולה בלבד בעולם, הקהילה היהודית במדינת ישראל, והגלויות האחרות תיעלמנה, לא בשל פעולה של עלייה אלא בשל פעולות של התבוללות. זו נקודה קצת חריגה להשקפה הציונית, ולדעתי היא מחייבת אותנו בדיון למען 100 השנים הבאות. טוב נעשה אם נקדיש את תשומת הלב גם לכך.

היו"ר ד' טל:

תודה לחבר הכנסת זנדברג. חברת הכנסת נעמי חזן, בבקשה; ואחריה – אחרון הדוברים, חבר הכנסת חיים דיין. חברי הכנסת, לא נסכם היום ולא נצביע. את הסיכומים וההצבעה נעביר למועד אחר. אין סיכום בתום הדיון מכיוון שלמפלגה מסוימת יש ועידה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושבת שכולנו צריכים לברך את חבר הכנסת פרופסור אלכס לובוצקי על שהעלה את הנושא הזה. אני רוצה באמת להתייחס לכמה מהשאלות המרכזיות שקשורות להרצל, ליהדות ולציונות.

אתחיל בנקודה ברורה מאוד. אני חושבת שתסכים אתי, חבר הכנסת לובוצקי, שהרצל אומנם חזה את הרעיון של הקמת מדינה יהודית, או מדינת היהודים, ליתר דיוק, בישראל, והוא עשה את זה בקונטקסט היסטורי ופוליטי מאוד מאוד ספציפי. אולי הרבה יותר חשוב מה ממשיכיו של הרצל הוציאו לפועל הלכה למעשה, גם מבחינת הגדרת הציונות.

לדעתי, כבר בתחילת המאה היה די ברור, שמדובר למעשה במפעל כפול. החלק הראשון של המפעל – שהציונות היא התנועה לשחרור לאומי של העם היהודי, שגילה בעיקר באירופה בזמנו, תוך כדי תהליך ההשכלה, שהוא לא יוכל להיות חופשי, אלא אם יש לו גם שליטה מדינית וריבונות. זה חלק ראשון של המפעל. חלק שני, שהרצל היה פחות שותף לו, אבל ממשיכיו בהחלט התוו את הדרך – מדובר היה גם על הקמת חברה צודקת ושוויונית בתוך המסגרת המדינית שתקום בישראל.

הרצל, וציטטת אותו פעמיים, לא היה דמוקרט גדול, אבל המוציאים לפועל לפני קום המדינה היו בהחלט דמוקרטים, והם פיתחו והרחיבו את האלמנט של הרכבת חברה צודקת בתוך מדינת ישראל.

מה שלא נעשה 50 שנה, חבר הכנסת לובוצקי, וזה בעצם הפרדוקס שאתה העלית – ואני לא חושבת שהשבת עליו – הוא לנסות ולהגדיר את הקשר בין הדת היהודית לבין הציונות; או במילים אחרות – בין הדת היהודית לבין מדינת ישראל. לצערי הרב, בשנים האחרונות נוצר מצב כאילו הדת היא כרטיס כניסה לאזרחות ולישראליות, ולא כך הדבר, ולא כך צריך להיות הדבר.

על כן הפרדוקס שלך היום הוא הרבה יותר חמור. כי 50 שנה אחרי קום המדינה, 100 שנה לציונות, ועדיין לא הגדרנו את הקשר בין הדת היהודית לבין מדינת ישראל. אני אגיד את זה בצורה החריפה ביותר: חוק ההמרה, אילו הוא היה קיים, היה מחבל בכל המפעל הציוני, לפני 100 שנה ולפני 50 שנה, ואתה יודע את זה היטב, כמוני. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, גברתי. חבר הכנסת חיים דיין, כאמור, אחרון הדוברים. לאחר מכן נעבור לנושא הבא: בצורת בענף הזית, של חבר הכנסת חאג' יחיא.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כשמדברים על ציונות, צריך לזכור מנין בא השם הזה. אלה היו געגועים של היהודים לציון. כשהתגעגעו ליהודה באו והפכו אותנו בעוד מלות גנאי – יהודים. כשהתגעגעו לישראל, הפכו אותנו לישראלים, וכל זה הפך בעולם למין מלת גנאי – להיות ציוני, יהודי, ישראלי.

אני חייב להזכיר את התקופה שעם ישראל יצא מעבדות מארץ מצרים. בעצם ההיסטוריה מוכיחה ומראה את הדברים, שישראל לא קיימת רק לעם היהודי, אלא גם קיימת לשאר דתות שמצוינות וכתובות גם בתורה. אבל חשוב מאוד לזכור שעם ישראל יצא ממצרים; מצרים מוזכרת בכל שבת ושבת, בכל חג וחג באותה ברכה: אלה מועדי השם אשר תקראו אותם במועד. ומצרים מוזכרת בכל מקום.

כשאנחנו מדברים על היסטוריה, כשאנחנו באים ומדברים על יהדות, אנחנו מסתכלים על שורשים, אנחנו מסתכלים על ספר הספרים שממנו הועתקו כל שאר הדתות. מספר הספרים נגזרים הגבולות לעם היהודי, וארץ-ישראל ניתנה כהבטחת אבות לעם ישראל. מועדי השם שנקבעו במועד – נקבע לוח זמנים מדויק. בעצם, השורשים שמדברים על ישראל, הם מדברים על ראשי התיבות של העם שיצאו מאותם אבות – י' זה יצחק ויעקב, ש' זאת שרה, ר' הן רחל ורבקה, א' – אברהם, ל' – לאה. ואנחנו רואים שאותם אבות התוו לעולם כולו – לא רק ליהודים, גם לערבים – את הדרך של אהבת חיים, את הדרך שניתנה אז גם לעם ישראל במצרים, באותם עשרת דיברות שכתוב בהם: לא תרצח, לא תנאף, לא תחמוד את אשת רעך. כל עם בעולם יודע את עשרת הדיברות, וכך הוא נוהג, אם הוא רוצה אהבה, אהבת חיים.

אבל לפעמים אני שואל את עצמי שאלה. קמו כאן חברי הכנסת, גם בקדנציה הקודמת, והעלו רעיון ציוני חדש – לשנות את "התקווה", השיר הציוני האמיתי שעליו אנחנו עומדים ומסתכלים. ומה אומר השיר? – כל עוד בלבב פנימה נפש יהודי הומייה, לפאתי מזרח קדימה עין לציון צופייה. עוד לא אבדה תקוותנו, התקווה בת שנות אלפיים, להיות עם חופשי בארצנו, ארץ ציון ירושלים.

כשעם ישראל יודע שהבית היחיד שלו הוא ישראל, הבית היחיד שלו היא ציון, הוא רוצה לבוא לגור פה כדי שלא יהיה נרדף, שדמו לא יישפך. הוא גם מוכן לבוא ולקבל עם אחר, כאשר אנחנו יודעים שבתורה שלנו כתוב, שצריך לכבד את הגר, את האלמנה ואת היתום.

אני שואל שאלה, מי לא רוצה שלום? האם אנחנו כל היום עומדים, ומה שאנחנו רוצים זה לרצוח ולהרוג?

לסיום, אני רוצה לספר משל, אדוני היושב-ראש. פעם היו שני אנשים, יהודי וערבי, שכל אחד בא וטען על חלקת אדמה. בא היהודי ואמר: רבותי, הנה, אני קניתי את האדמה הזאת ויש לי מסמך ממנהל מקרקעי ישראל כדת וכדין; שילמתי ממיטב כספי. בא הערבי ואומר: תראה, את האדמה שאתה קנית

אני קיבלתי בירושה מהסבא של הסבא שלי. עכשיו, לך תוכיח למי שייכת אותה אדמה. אמרו, נלך לרב ונלך לכומר. הלכו לרב ולכומר ואמרו: תפתור לנו את הבעיה. זה טוען שהאדמה שלו וזה טוען שהאדמה שלו. אמר אותו רב לגוי: שאל את האדמה. שואל הגוי את האדמה אם האדמה שייכת לו, האדמה לא פוצה את פיה. אומר הכומר ליהודי: תשאל את האדמה אם היא שייכת לך. שואל היהודי את האדמה אם היא שייכת לו, אבל האדמה לא פוצה את פיה. לא יודעים למי היא שייכת. אבל האדמה פותחת פתאום את פיה ואומרת: רבותי, כולכם שייכים לי. אני לעולם נשארת, אבל אתם עוברים מדור לדור. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. כאמור, חברי הכנסת, לא נסכם את הדיון הזה וגם לא נצביע. נדחה את הסיכומים וההצבעה למועד אחר.

בצורת בענף הזית

היו"ר ד' טל:

אנחנו עוברים לנושא הדיון הבא: בצורת בענף הזית, של חבר הכנסת וליד צאדק חאג'-יחיא. בבקשה, חבר הכנסת וליד צאדק.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מודה שאני שומר בלבי חיבה ואהבה מיוחדת לעץ הזית הן מבחינת הנוף והן מבחינת התוצרת שהוא מייצר – – –

היו"ר ד' טל:

והן מבחינת הסמל שהוא מסמל.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

והסמל, כמובן, אדוני היושב-ראש.

עץ זה לא רק ניחן ביופיו ובטעם השמן שלו. אין ענף קרוב ללבי בענפי חקלאות מענף הזית – אף שאני חקלאי, אינני מגדל עצי זית, ואני מצטער על כך – אבל יש לענף הזה ולזית תכונות רבות שאין דוגמתן בעצים רבים.

עץ הזית הוא נכס שאין כדוגמתו, ואני מדגיש את העניין הזה – בכל הענפים. הוא גדל באדמה הררית שאינה מתאימה לשום עץ מלבדו, שומר נאמן מפני סחף הקרקע ומונע שיטפונות במקומות המועדים.

מאז קום המדינה ועד היום העץ המבורך והמקודש הזה, והסמל שלו, שאנחנו רוצים מאוד שיתממש, מהווה בסיס כלכלי עיקרי לקרוב ל-5,000 חקלאים ועוד ל-5,000 חקלאים כהכנסה משלימה.

העץ הזה היה ועודנו מוזנח, ולא קיבל שום תמיכה ממשרד החקלאות, אם זה במענקים בנטיעות, או בתמיכה בזמן בצורת. לעץ יש רק תכונה רעה אחת, שמתבטאת בסירוגיות היבול, ועד כה לא היה מענק שתמך בחקלאים הניזוקים ממנהג מוזר זה של העץ.

בארץ נטועים כ-200,000 דונם זיתים, כ-170,000 לשמן זית מזן סורי משובח, וכ-30,000 למאכל ולכבישה. התפוקה לשנה משמן זית, רב-שנתית, היא 6,000 טונות שמן, שמוערכות בכ-90 מיליון שקל; התפוקה לזית מאכל – כ-15,000 טונות, המוערכות ב-45 מיליון שקל.

שמן הזית שלנו מאופיין בטעם ייחודי, בעל ארומה, ואם נשתמש במקום מוצאו לשיווק המוצר, יתאפשר פיתוח שוק יצוא ליעדים ייחודיים. יצוין, שכבר עתה קיים יצוא שמן מן הארץ, אומנם בכמויות קטנות, אולם טיפול נכון יאפשר להרחיבו. זאת ועוד, הענף ראוי לתמיכה ממשלתית עקב הפוטנציאל הרב שטמון בו, הן כתחליף יצוא והן בייצוא שמני זית מובחרים לרחבי העולם, בעיקר לארצות-הברית. האם ענף זה לא זכאי לסיוע ממשלתי בגין אסונות טבע ובגין התעלמות ממשלתית מתמשכת מהצורך בעידוד נטיעות חדשות?

מחקרים רפואיים רבים העלו על נס את חשיבותו הבריאותית של שמן הזית בהפחתת רמת הכולסטרול ובהקטנת הסיכון לחלות בסרטן ובמחלות הלב. וכך הפך שמן הזית עם הזמן לא רק למאכל טעים אלא למזון בריאות מכל הבחינות.

מתפלא אני לאחר כל זה, למה הממשלה לא נותנת את תמיכתה, כמו שהקהילייה האירופית נותנת לחקלאים שלה, תמיכה שמגיעה ל-1.8 דולר לקילוגרם שמן. לצערי, לא זו בלבד שלא נותנים תמיכות, אלא שמשרד התעשייה והמסחר, באישור משרד החקלאות, מתנכל לחקלאים הישראלים כשהם פותחים את שוקי הארץ ליבוא מאירופה. למרות היטל המכס על היבוא, עדיין כדאי לסוחרים לייבא, דבר שפוגע בפרנסת החקלאים האלה.

אדוני היושב-ראש, אני פונה מפה לשר החקלאות, שאיננו, בהיותו שר החקלאות ובהיותו השר לאיכות הסביבה, מבקש אני ממך, אדוני השר, להיות נאמן לשני התיקים ולהמשיך בצעדים, בגאווה אני אומר את זה, שהתחלתי לנקוט ולבצע בהיותי סגן שר החקלאות לשעבר.

החקלאות יכולה להוות סוכן נאמן לתרומה רצינית לאיכות הסביבה על-ידי ניצול נאה של המים המושבים שמגדלים את היבול בצורה משמעותית. לדוגמה, בוצעו שני פרויקטים מבורכים במע'אר ובסח'נין להשקיית חלקות רחבות במים אלה, והיבול לא איחר לבוא; זה שילש את כמות היבול. ברמת הנגב משתמשים במים מלוחים, כך שאפשר לכנות את החקלאות כידידה לסביבה. נודע לי שנציבות המים הסכימה לבצע פרויקט השקיית זיתים במים מושבים באכסאל.

אני מבקש ממך, אדוני השר, שתזרז את ההליכים כך שיוחל בביצוע פרויקטים נוספים במרחבי הגליל.

אני גאה על שבתקופת כהונתי כסגן שר החקלאות הכנסנו כמה שינויים להשבחת שמן הזמן ולעידוד היצוא שלו. מצאתי שבת-הבד הם מיושנים ואינם ראויים לייצור שמן טוב, בוודאי לא שמן ליצוא. נתנו מענקים לשיקום בתי-הבד, והיום אפשר לראות שבת-בד שינו את מראהם ואת איכותם. אני מבקש מהשר, שבמשך שנתיים לא נענה לדרישות חוזרות ונשנות להמשך התמיכות האלה, לתת את דעתי על כך.

ידועה התופעה של זיוף שמן. נלחמנו קשה בתופעה הזאת, עשינו בדיקות יחד עם משרדים ממשלתיים אחרים לגילוי הזייפנים, והוצאנו תוויות – שכבר היום נמצאות בשוק – תוויות איכות לשמן המשובח, המעידות שהוא עבר בדיקה ונמצא טהור. כל אלה מגבירים את צריכת השמן בתוך הארץ. מחקרים הראו, שאם אנחנו מגבירים את צריכת השמן לאוכלוסיות שאינן יודעות להשתמש במאכל טעים ובריא זה ב-50 גרם, אין צורך בייצוא לחוץ-לארץ.

כדי להגביר את הצריכה המקומית לשמן זית, נקטנו שני מסלולים להפנמת העניין על-ידי הציבור ולהגברת מודעותו לחשיבות שמן הזית. הראשון – פרסומות בכלי התקשורת האלקטרונית והכתובה; השני – פסטיבל זית, לשם עידוד הצריכה בקרב אוכלוסיות שאין להן מנהגי צריכת שמן זית. היו שני פסטיבלים מוצלחים, וזה עתה, בימים אלה, הסתיים הפסטיבל השלישי בהצלחה רבה. עשרות אלפי אנשים, במיוחד יהודים מכל רחבי הארץ, השתתפו בו, וכמובן חזרו הביתה עם בקבוקי שמן במכוניותיהם ובידיהם. אני בטוח שהם נהנו מאיכותו ומטעמו.

ענף זה הוא ענף מבטיח, ויש לעודד את המחקר והצריכה בחקלאות כדי לשפר את מעמדו ולשמור שלא יקרוס. השנה, לצערי הרב, יש בצורת קשה בענף זה, ומומחים מעריכים שיש יבול של 15% מהממוצע הרב-שנתי. ממוצע זה פוגע בחקלאים שהזית מהווה הכנסה יחידה להם.

אני מברך את מנכ"ל מועצת הזית, הסמנכ"ל והיושב-ראש שלה על תרומתם ודבקתם בכל הצעדים שהביאו להעלאת קרנו של ענף זה, אבל אני מצטער על שבמשך השנתיים שחלפו לא ננקט אף צעד כפי שקיוו החקלאים וכל מי שאוהב את הענף הזה.

אני מציין בסיפוק, שמספר המבוטחים עלה ל-20,000 דונם ומקווה שהמספר הזה יתפח עוד ועוד.

לסיום, אדוני היושב-ראש, למרות כל זה אל לנו להתעלם מענף זה. ואם אנחנו לא נצא לקראתם, הענף הזה יקרוס וניאלץ לייבא שמן באיכות גרועה ולהוציא אלפי חקלאים לאבטלה. האם לא מגיע

לחקלאים אלה פיצויים מקופת המדינה בשל מכת הטבע הזו, כדי להצילם ולהציל את הענף מהתמוטטות?

אני מבקש להושיט יד ולתת פיצויים בין שהחקלאים מבוטחים או ביטחו את חלקותיהם ובין שלא. וכמי שהענף הזה קרוב ללבו – אני תקווה שהוא ישמש פה בדיוני הממשלה ובתמיכה בחקלאי ענף הזית. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני. חברי הכנסת, אני נועל את הרשימה. חבר הכנסת עזמי בשארה, בבקשה.

חבר הכנסת וליד צאדק, האם ההיטלים שמטילים משרד המסחר והתעשייה ומשרד החקלאות על יבוא שמן לא גורמים לכך שכאן אפשר יהיה להתפרנס בכבוד?

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אמרתי שלמרות ההיטלים האלה עדיין מייבאים קרוב ל-400 טונות, וזה פוגע בחקלאים. צר לי להגיד, שהמאגרים משנה שעברה, כתוצאה מהייבוא הזה, עדיין שומרים אותם בתנאים-לא-תנאים.

היו"ר ד' טל:

זכורני שחברי, לפני שלוש או ארבע שנים ניסו לייבא שמן מתוניס, שכידוע לך גם היא מדינה עשירה מאוד בשמן הזית הטוב שלה, וכתוצאה מכך שהמחיר לא היה כלכלי לא היה כדאי, לא ייבאו. חשבתי שאז יש איזו הגנה על החקלאי הישראלי, כדי למנוע הצפה של שמן פה בארץ.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אדוני, אתה צודק, אבל אני רוצה להגיד לך, הדגשתי את זה בנאומי, שהקהילייה האירופית מסבסדת את השמן כך שכדאי לייבא אותו.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת בשארה, בבקשה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בהמשך לשאלתך הייתי אומר, שזה ממשיך להשתלם לייבא שמן זית מיוון ומספרד – דרך אגב, ספרד היא היצרנית הגדולה ביותר באגן הים התיכון – משום שהקהילייה האירופית הבינה, שמדובר כאן לא רק באיכות נוף ואיכות סביבה של כל אזור הים התיכון, זה צמח ים-תיכוני, זה עץ ים-תיכוני. מצד שני, המוצר הפך להיות מוצר בריאות, לפי כל הנטיות היום בצרכנות המודרנית – לצרוך צרכנות אלטרנטיבית בריאה.

לצערי הרב, במדינת ישראל היה יחס שלילי לענף הזית, לדעתי משום שהוא נתפס כמין ענף לאומי ערבי, כמין ענף שקושר ערבים לאדמה, משהו שקשור בערבים. כפי שידוע לך ולחברי הכנסת, ההתיישבות הציונית לא עסקה במשהו כמו ענף הזית, הם העדיפו ללכת בכיוונים אחרים. דווקא הכיוונים המסורתיים בחקלאות הישראלית הם שקיבלו סובסידיות והיו חלק מהתכנון הכלכלי של מדינת ישראל, אם ענף הלול, שיש כל מיני מוסדות לאומיים שמסדירים אותו, ואם ענפים אחרים.

דרך אגב, כל מה שנותר ומשמר את אופיו הכפרי של הכפר הערבי הוא ענף הזית. כפי שידוע, הערבים היו פלאחים והם הפכו לפועלים או לעובדים בכל מיני שירותים ציבוריים, חלק עבר למעמד בינוני ולבורגנות, אבל כל מה ששומר על הכפר הערבי מלהיות בית-מלון בלבד לפועלים שעובדים בשוק העבודה היהודי, זה הענף הזה. כל כפר ערבי בגליל מוקף עד היום בכמה מאות דונמים של עצי הזית, וזה כל מה שנשאר מהאופי שהיה.

לדעתי, יש עניין אמיתי בשימור האופי הכפרי. מדובר בענף מאוד חשוב מבחינת העתיד שלו. הוא לא יכול להמשיך להתקיים בתחרות בין-לאומית אם הוא ימשיך באותו סטיל שהיה בעבר, שנה בצורת שנה לא. זה לא יכול להמשיך להתבצע ככה. צריך לתכנן את זה. בלי השקיה זה לא יכול להיות. אנחנו מדברים על אפליה בעניין הקצבות מים לחקלאים כשמדובר בחקלאים ערבים. ואתה עבדת על הנושא הזה, כסגן שר החקלאות. אני חושב, שהענף הזה צריך להיכנס לעדיפויות הלאומיות של מדינת ישראל, לעדיפויות הכלליות, שאנחנו נהיה בתכנון ולא מחוץ לתכנון החקלאי וכו'.

אדוני היושב-ראש, עד שזה ייכנס ועד שישתנה היחס לחקלאות הערבית המסורתית, ובכלל זה לענף הזית, לא יהיה מנוס מלסבסד. הגשתי פעם שאילתא לשר האוצר. אזורים שלמים בנגב, היכן שהחקלאים הערבים עובדים, בדואים, הוכרזו מחוץ לאזור הבצורת בשנה שעברה. אין מה לעשות, כל עוד האזרחים הערבים של מדינת ישראל והענפים המסורתיים שהם עובדים בהם הם מחוץ לתמונה, תהיה בעיה, תהיה מרירות ותהיה הצטברות של תסכול. הגיע הזמן שהענף הזה ייכנס לרבדים של תכנון, כמו שמדברים על ענף הלול. עד אז יהיה צורך לסבסד. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

אני מודה לך מאוד. חבר הכנסת אחמד סעד. אחריו – חבר הכנסת חיים רמון. אחריו – חברת הכנסת ענת מאור.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, קודם כול אני מברך על הדיון הזה, שבא בדיוק בזמן, בעונת הזיתים.

אני חי בכפר אבו-סנאן, גם כפר-יאסיף הוא הכפר שלי, שידוע בכרמי הזית שלו. אני חש מקרוב את מצוקת בעלי כרמי הזית. בזמן שפע של יבול הם "נדפקים", ובזמן הבצורת גם כן הם "נדפקים". השנה הזאת היא כבר השנה השלישית שכל יבול שמן הזית מצטבר אצלם בבתיים.

חברי שקדמו לי דיברו על ייבוא שמן זית מספרד, שמן שמסובסד על-ידי השוק האירופי המשותף. הדבר פוגע קשות בשוק הזית אצל הפלאח הערבי. אתה יודע, כשיש היצע גדול המחיר יורד. מצד שני, בעבר היו מייצאים דרך השטחים לירדן ולכל מיני ארצות. בגלל המצור על השטחים הפלסטיניים הכבושים, גם הדרך הזאת נסגרה, וזה משפיע לרעה על מצב הפלאחים. הם אומרים שההכנסה ממה שהם מוכרים לא מכסה את ההוצאות שלהם על עיבוד שטח כרמי הזית. השנה יש בצורת. הם הציעו לאנשים: בואו קחו 50%, 70%, רק תאספו את הזיתים.

לצערי הרב, גם בזמן הבצורת הם "נדפקים". אין מי שיפצה אותם. לכן, אני חושב שגם בענף הזה יש אפליה מסוימת. למשל, אני אתן דוגמה: כמה מים מקציבים לחקלאות ערבית? – רק 2.8%.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

כדי להשקות את הזיתים?

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

לכל החקלאות. בכלל. אין מקציבים מי השקיה, וגם לזיתים, ולכן זה כמו גלגל: בשנה הזו יש בצורת, בשנה הבאה המצב יותר טוב, חוזרים אחורה וכו'.

יש ארצות שבהן יש ענפים קלאסיים, שהמדינה דואגת להם, מקציבה, נותנת להם עזרה, תמיכה, כדי שהם באמת יוכלו להתמודד, כדי להגן עליהם מפני תחרות מהחוץ.

היו"ר ד' טל:

תודה. אני מודה לך מאוד, חבר הכנסת אחמד סעד. חבר הכנסת חיים רמון – איננו נמצא. חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה. אחריה, כאמור, חבר הכנסת אליעזר זנדברג. אחריו – חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה. אחריו – חבר הכנסת אברהם פורז. ינעל חבר הכנסת חיים דיין.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כול אני רוצה לברך את חברי, חבר הכנסת וליד צאדק, על ההצעה החשובה, ובעיקר על פעילותו כסגן שר החקלאות בקדנציה הקודמת. חבל שהוא לא יכול להמשיך, כמובן, כסגן שר גם בקדנציה הנוכחית.

היו"ר ד' טל:

אם הוא יצטרף לקואליציה, אולי ייתנו לו סגן שר.

ענת מאור (מרצ):

מובן שאדוני היושב-ראש הבין היטב, שכוונתי היא שצריכה להיות ממשלת זית, ממשלת שלום. אגב, הייתי רוצה לראות חבר ערבי לא רק כסגן שר אלא כשר בממשלת ישראל, וכשנחזור לשלטון, ונחזור, זה מה שיהיה.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אני רק חושב, מי מכם יוותר – – –

ענת מאור (מרצ):

כסגן שר, חבר הכנסת וליד צאדק קידם רבות את המגזר החקלאי הערבי, שכן אנחנו יודעים, שכל הממשלות, לרבות הממשלה שאני הייתי שייכת לקואליציה שלה, לא שמו דגש חזק דיו בחקלאות במגזר הערבי, ובכלל בהשקעות במגזר הערבי. לשמחתי, בנושא החינוך קידמו יותר ועשו.

היו"ר ד' טל:

סליחה, גברתי, תרשי לי לשאול אותך שאלה. אני מבין שממשלת ימין לא נותנת את דעתה על החקלאות הערבית. אבל איך זה שממשלת שמאל לא נותנת את דעתה על החקלאות הערבית?

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

כיוון שהם צבועים.

ענת מאור (מרצ):

לא רק שהם לא צבועים, הרי זה אבסורד.

היו"ר ד' טל:

זו שאלה רצינית.

ענת מאור (מרצ):

סליחה, אדוני היושב-ראש, יש לנו ביקורת עצמית, כי בהשוואה למה שהיה למגזר היהודי, אין די בו, אבל כשרואים את מה שלא נעשה בממשלת הליכוד, שאתה גם שייך לקואליציה שלה, רואים כמה הרבה הממשלה שלנו נתנה. חבר הכנסת וליד צאדק, כל פרויקט נטופה, כל פרויקט הזיתים, כל החינוך, כל התשתיות שנעשו. כשאני מדברת בתוך ביתי הפוליטי שלי יש לי ביקורת, כי עדיין לא עשו די לצמצום הפערים. אבל, כשחבר הכנסת מודי זנדברג מדבר על צביעות – חבר הכנסת מודי זנדברג, אני רוצה לומר לך כאיש צומת – – –

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני יכול לשאול שאלה?

היו"ר ד' טל:

אם גברתי מסכימה.

ענת מאור (מרצ):

אבל, לא בתוך שלוש הדקות שלי. בבקשה, ברצון רב.

היו"ר ד' טל:

לא בזמן שלך. אני אוסיף לך את הדקה הזו. בבקשה, בקצרה, חבר הכנסת צאדק.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אדוני היושב-ראש, שאלת שאלה, ואני רוצה להשיב, כיוון שהיא לא יודעת את המספרים. כל התקציבים לערבים במשרד החקלאות הסתכמו במיליון ו-600,000 שקל. במשך ארבע השנים שבהן שימשתי סגן שר חקלאות יצאו מידי 198 מיליון שקל לחקלאות הערבית, לרבות לענף הזית, ואני מאוד מבקש ששר החקלאות ימשיך בדרך הזאת.

ענת מאור (מרצ):

אם כן, קיבלת תשובה מוסמכת, שמה שהוקצב – בוטל.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת צאדק, אתה רוצה ששר החקלאות ימשיך?

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

בזיתים.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת וליד צאדק, זה ששר החקלאות איננו פה, לזה כבר התרגלנו, זו ממשלה של אין, זו ממשלה שאיננה. אבל, מה שאני מתפלאת עליו זה על התמימות שלנו. איך אנחנו מעלים בדעתנו, שגם אם נקבל החלטה חיובית ונדבר על ענף הזית, איך שר חקלאות שאמר מה שאמר נגד הבדואים, שר שמשמיע דברי גזענות כלפי אוכלוסייה שהנאמנות שלה למדינה כל כך רבה – – –

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

מה את מסיתה כל הזמן?

ענת מאור (מרצ):

ואנחנו עוד המסיתים? כששר במדינת ישראל מדבר דברים גזעניים, לצערי הרב, אין לנו סיכוי ששר חקלאות כזה בממשלה כזו עם ראש ממשלה כזה ידאג לזיתים, ידאג לחקלאות הערבית וידאג לאוכלוסיית ערביי ישראל, שגילתה נאמנות כזו.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

את מסיתה.

ענת מאור (מרצ):

במקום לקדם אותה, במקום לטפח אותה, הוא מטיל דופי וחשד באוכלוסיית הבדואים וערביי ישראל.

לכן אנחנו את המאבק שלנו לא נפסיק, אבל, לדאבוני הרב, אין עם מי לדבר, ורק החלפתו והחלפת הממשלה הן הפתרון. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

שר כמו שלך, שאומר – – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת דיין.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

מהרסייך ומחריבייך ממך יצאו, זה בגימטריה רצ ועבודה. כל הזמן את זורעת שנאה, זורעת אש.

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

— — —

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, אפשרתי דקה לאוורור. אנחנו חוזרים לדיון תקין. בבקשה, חבר הכנסת זנדברג.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה להגיב בכמה מלים על דברי חברת הכנסת הגברת מאור. שר החקלאות לא נמצא כאן כי הוא מארח כרגע את שר החקלאות הסיני. מי יודע, אולי הוא ימכור לו את כל העודפים האלה של שמן זית, ובא לציון גואל ולכל תושביה רוחה.

אני היום הצלחתי להבין, שבאמת הממשלה שלנו היא ממשלה על-טבעית, כי הליכוד אשם גם בבצורת. מה שלא קורה בישראל, הליכוד אשם.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

לא, אנחנו אומרים שזה רצון האל.

היו"ר ד' טל:

מכובדי חברי הכנסת, אני מבקש לאפשר לו לדבר. הערות אחר כך.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

למה הממשלה הקודמת לא עשתה די על מנת לקדם את נושא החקלאות בקרב המגזר הערבי? ענת מאור לא אמרה את התשובה הנכונה. התשובה היא, שאם הממשלה הקודמת היתה משקיעה, אם היתה תחרות, היא היתה על חשבון הקיבוצים, על חשבון המגזר שמספק לכם קולות. לכן לא עושים דברים.

אני רוצה להעיר עוד הערה אחת לגופו של עניין. חבר הכנסת סעד דיבר על סובסידיה ועל תמיכה. כידוע, אם מבקשים לייצא, בעיקר למדינות האירופיות, סובסידיה כזאת יכולה להיות מכשול לייצוא, וחלק מההיערכויות החדשות גם בנושא החקלאי וגם בנושא של תעשייה לייצוא מחייב שינוי במדיניות של סובסידיה. אני חייב לומר, שאני לא יודע אם עניין הזיתים נוגע לכך, אבל מניסיוני ומהיכרותי עם ענפים אחרים, בפירוש יש רלוונטיות לדבר.

דבר אחד אני רוצה להעיר: אמרו כאן שלא משתלם היום למסוק זיתים או לקטוף אותם ולאחר מכן להפיק מהם את מה שמפיקים. אם באמת לא משתלם, אז למה שותלים עוד ועוד? למה על כל גבעה בגליל, במקומות גבוהים, שבהם רק העלות של הטרקטור שמיישר את השטח גבוהה מההכנסה מזיתים 20 או 30 שנה – – –

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

עכשיו הבנו.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

למה עושים את זה?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

תגיד, ההתנחלויות משתלמות?

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה להגיד למה עושים את זאת: כיוון שהזית, שבעבר היה הסמל לשלום, הופך לסמל המאבק, סמל המאבק של הערבים כאן, סמל של הניסיון שלהם להיאחז בקרקע גם במקומות לא הגיוניים בגליל. כל מי שנוסע בגליל רואה את האזורים שבהם עוד זיתים, עוד עצי זיתים קטנים, במקומות לא הגיוניים, במקומות שלעולם לא יפיקו את התועלת הכלכלית שבהשקעה. אבל עושים את זה. עושים את זה בשביל לקבוע עובדה.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

— — —

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

עושים את זה בשביל להיאחז.

הנקודות האלה, שאומנם לא קשורות לבצורת ואומנם לא קשורות לפיצוי על בצורת, יש להן חשיבות מסוימת, וכדאי שכולנו נזכור את הדברים האלה, אף שמי שיושבים כאן מולי, שמייצגים את הציבור הערבי, מעדיפים להתעלם מהם. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' טל:

תודה, אדוני. חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה, יש לך שלוש דקות לומר את כל הדברים שרצית לומר.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, הדיון הזה התחיל באופן אפקטיבי וחיובי ובכבוד שצריך לתת לעץ הזית, לעץ המכובד ביותר בין העצים, לדעתי ולדעת כולם. אין חולק על כך. זה עץ השלום, זה עץ שמסמל את השלום. זה עץ שהוזכר בספר הקדוש שלי לפחות, בקוראן – אני יודע את זה במאה אחוז – פעמיים ושלוש פעמים.

זה העץ שכל התושבים ללא יוצא מן הכלל אוהבים אותו. זה עץ שיש בו מרפא לכל התושבים, גם אלה שרוצים שהוא יעקר מן הארץ. לכן, לגלוש בדיון הזה לנימה גזענית ולנימות מסוכנות ולהתחיל לדבר על זה בצורה אחרת, זה רק מבייש את אלה שעשו זאת ושתומכים בזה.

אנחנו יודעים ששר החקלאות הוא חקלאי. למרבה הצער, החקלאי הזה מן הסתם היה אמור לדאוג יותר לחקלאים, ללמוד יותר את בעיותיהם ולחוש את מכאוביהם, אבל כנראה החוש הזה נעצר – – –

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

חבר הכנסת וליד צאדק, החוש הזה נעצר באיזה מקום. כאשר זה מגיע למגזר הערבי ולזיתים זה נעצר. לחלוב פרות בקיבוצים ובמושבים – זה בסדר. אבל לא להשאיר שום פרה במגזר הערבי או אולי רק מעט מזעיר ממה שהיה – גם זה בסדר.

היו"ר ד' טל:

אין לך שום הערה, חברת הכנסת ענת מאור?

ענת מאור (מרצ):

— — — הוא אומר גם זה וגם זה.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אחדות, מה פתאום.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

— — —

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

מה שהיה צריך להיות – אילו היתה פה מדיניות שפויה – זה אכן לאפשר לחקלאות לשגשג בשני המגזרים ולאפשר לעצים לשגשג בשני המגזרים ולאפשר לחלוב פרות בשני המגזרים. גם בתחום הזה, של חיות ושל עצים, מפלים לרעה את המגזר הערבי. על זה אני חושב אין בר-דעת חולק, ובזה צריך לסכם את הדיון.

אני, ברשותך, היושב-ראש, מבקש לומר כמה משפטים גם בערבית.

היו"ר ד' טל:

בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

(נושא דברים בערבית; להלן תרגומם לעברית:

רבותי המאזינים, אחינו בחו"ל, הדיון היום יעסוק בעצי הזיתים ובבצורת שבה נפגעו השנה מטעי הזיתים במגזר הערבי.

אנו נסתפק בדיון הזה בכך שנאמר, כי מן הראוי שהחברים הנכבדים יערכו הסכם כולל, שלפיו תהא חובה לסייע ולעזור לחקלאים, ללא כל התחשבות בשיוכם הלאומי; החקלאים הערבים והחקלאים מכל רחבי הארץ. ולא רק בנושא הזיתים והשמן המבורך, אלא כך גם לגבי כל התחומים החקלאיים האחרים. זה מה שהרב יסכים עליו, ומן הראוי שכך יהיה. תודה רבה.)

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. חבר הכנסת אברהם פורז לא נמצא. חבר הכנסת חיים דיין – אחרון הדוברים. כאמור – רבותי, גם בנושא הדיון הזה לא נגיש הצעות סיכום והצבעה. ההצבעה תידחה – – –

וליד צאדק חאג' - יחיא (מרצ):

למה, אדוני?

היו"ר ד' טל:

משום שיש איזה כלל שננקט – – –

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

כי זה לא יעזור, הבצורת לא תעבור.

היו"ר ד' טל:

בואו נהיה רציניים.

ענת מאור (מרצ):

בגלל ועידת הליכוד?

היו"ר ד' טל:

ועידת הליכוד. כפי שבדיון הקודם לא קיבלנו סיכומים, נדחה את זה למועד אחר. אני מניח שגם אם היתה ועידת – – –

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

בדיון הקודם היתה הסכמה פה אחד.

היו"ר ד' טל:

גם אם היתה ועידת מרצ, אני מניח – – –

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

אין חילוקי דיעות.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת וליד צאדק, אני מניח שאדוני לא היה רוצה שיהיו סיכומים בלי שיהיו חברים אחרים.

ענת מאור (מרצ):

לא יהיו סיכומים?

היו"ר ד' טל:

לא יהיו.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו זוכרים את הזית בפרשת נח, כאשר הקדוש ברוך הוא אמר שהוא ימחה את היקום, כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ. 40 יום ו-40 לילה ירד המבול, ושנה

שלמה נדרשה לארץ כדי להתייבש. ביום ה-40, כשהוא שלח את היונה לבדוק אם אכן יבשו פני האדמה, היא הביאה את עלה הזית שבישר את השלום. שלום לנח שיכול לצאת, לעולם כולו ולהמשיך את מלאכת הקודש ואת פיריון העולם.

אנחנו זוכרים את הזית, ולחשוב על הרעיון שהוא היה 40 יום מתחת למים, העץ היחיד שנתן את העלה הירוק, העץ שאכן לא נכחד והיה סמל לשלום.

אנחנו זוכרים את הזית גם כתרופה של סבתא לכאבי אוזניים ולכאבי בטן, היא מערבבת ונותנת – –

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

מדענים – – –

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אנחנו זוכרים את הזית שהוא סמל לשורשים, וכל אדם שבנה את ביתו ידע לשתול עץ זית. זה גם הדבר הראשון שאני שתלתי אצלי בבית – עץ זית, כי הזית הוא אחד משבעת המינים. הזית הוא עץ שנתן את המאור בבית-המקדש, את האור. הזית הוא העץ שנתן את מקור המזון. הזית הוא עץ שנתן את הצל. הזית הוא עץ שסימל תמיד שורשים וגם ידע תמיד לתחום גבולות בין אדם לרעהו; הם ידעו שהזית נמצא פה – זה שייך לך וזה שייך לי.

רק חבל, חברי חברי הכנסת, ודווקא מהסיעות הערביות – אם הזית הוא באמת כל כך חשוב לנו ולכם, כי הוא בכל זאת לא רק מקור פרנסה, מהעץ שלו גם משתמשים להסקה, ומאותו עץ זית מתפרנסים בכל מיני דרכים – חבל שקיצוניים למיניהם מצאו דרך שאינה מקובלת לעקור אותו דווקא בקו התפר; הייתי סגן מפקד שם, בקו התפר, וסבל רב נגרם לאותם מושבים ויישובים – דרך זובובא, דרך סנדלה, מוקיבילה וג'אלמה, כשהיו מגיעים ועוקרים את המטעים של היישובים שגובלים בקו התפר.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

היום המתנחלים עוקרים גם עצי זית.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

קודם כול, אני נגד עקירות, אבל – – –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

היו מאות תלונות על זה.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

— — — חבר הכנסת דהאמשה

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

באזור שכם, באזור בית-לחם.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת דהאמשה, עקרו באזור שכם ובאזור בית-לחם. אני זוכר גם את העקירות הכואבות האלה. לא ייתכן, הרי עץ הזית שימש גם להגנה. היו עומדים משני צדי הדרך, זורקים אבנים, זורקים בקבוקים, והצבא לא הסכים לכך יותר. הוא הביא דחפורים ופילס לעצמו דרך, מרחב ביטחוני.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

זה עניין של הצבא, אבל אני מדבר על המתנחלים שעקרו.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מספר לך עכשיו למה עקרו עצים, עם כל הכאב והצער.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אני לא אומר שהצבא עקר, אני אומר שהמתנחלים עקרו.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אני נגד עקירת עצים בכלל ובמיוחד עצי זית, כאשר נוטעים אותם באופן חוקי. ומה קורה היום? כל אחד, כדי לתפוס איזה שטח עולה לך על איזה פיסטין, לוקח אתו טורייה וכמה שתילים, חופר ושותל ואומר: זה שייך לי. לא ייתכן דבר כזה. משתמשים היום בעצי זית כדי לקבוע שייכות של דבר? אז צריך גם לדעת מה בדיוק רוצים ואיפה בדיוק רוצים ובמה אנחנו הולכים להשקיע.

דיברה כאן חברת הכנסת ענת מאור על רפאל איתן. היא צריכה לקחת את השמן שהוא מייצר ולשים לה על הלשון לפני שהיא בכלל מעלה את השם רפול, שהיא לא תדבר על קיצוניות ושלא תדבר על גזענות, כי האשה הזאת – וחבל שהיא לא נמצאת כאן – השנאה בה יותר מושרשת מאשר האהבה לשלום.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים דיין.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

השמן של רפול הוא שמן טוב, טעמת?

היו"ר ד' טל:

אדוני רוצה לעזור לי? תודה.

ובכן, כאמור, חברי הכנסת, את הסיכומים ואת ההצבעה בנושא הדיון – בצורת בענף הזית, של חבר הכנסת וליד צאדק חאג'י-יחיא, נקיים במועד אחר.

הכנסת תשוב ותתכנס, אם ירצה השם, מחר, י"א בחשוון התשנ"ח – 11 בנובמבר 1997. ישיבת הכנסת נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 20:38.